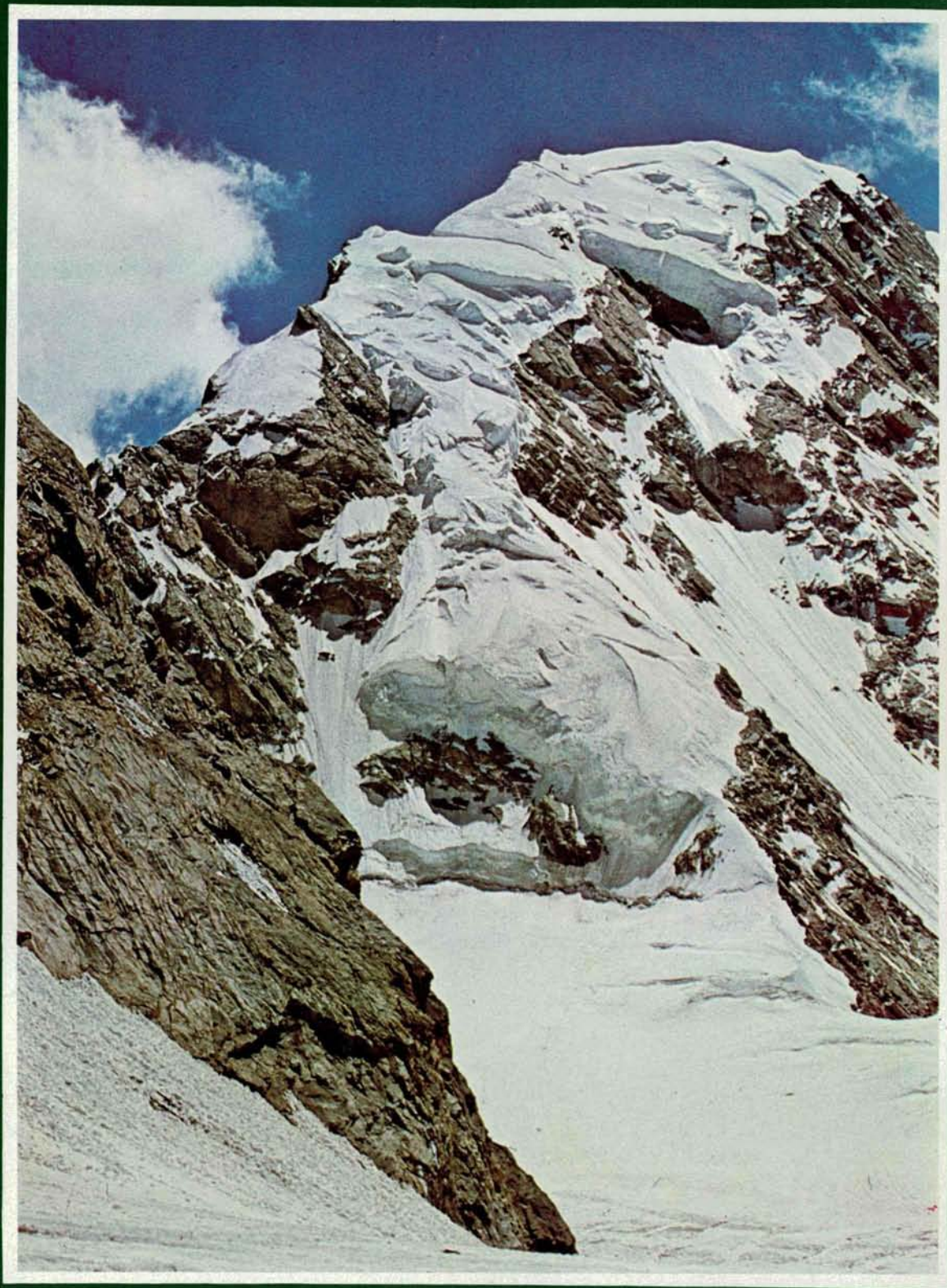
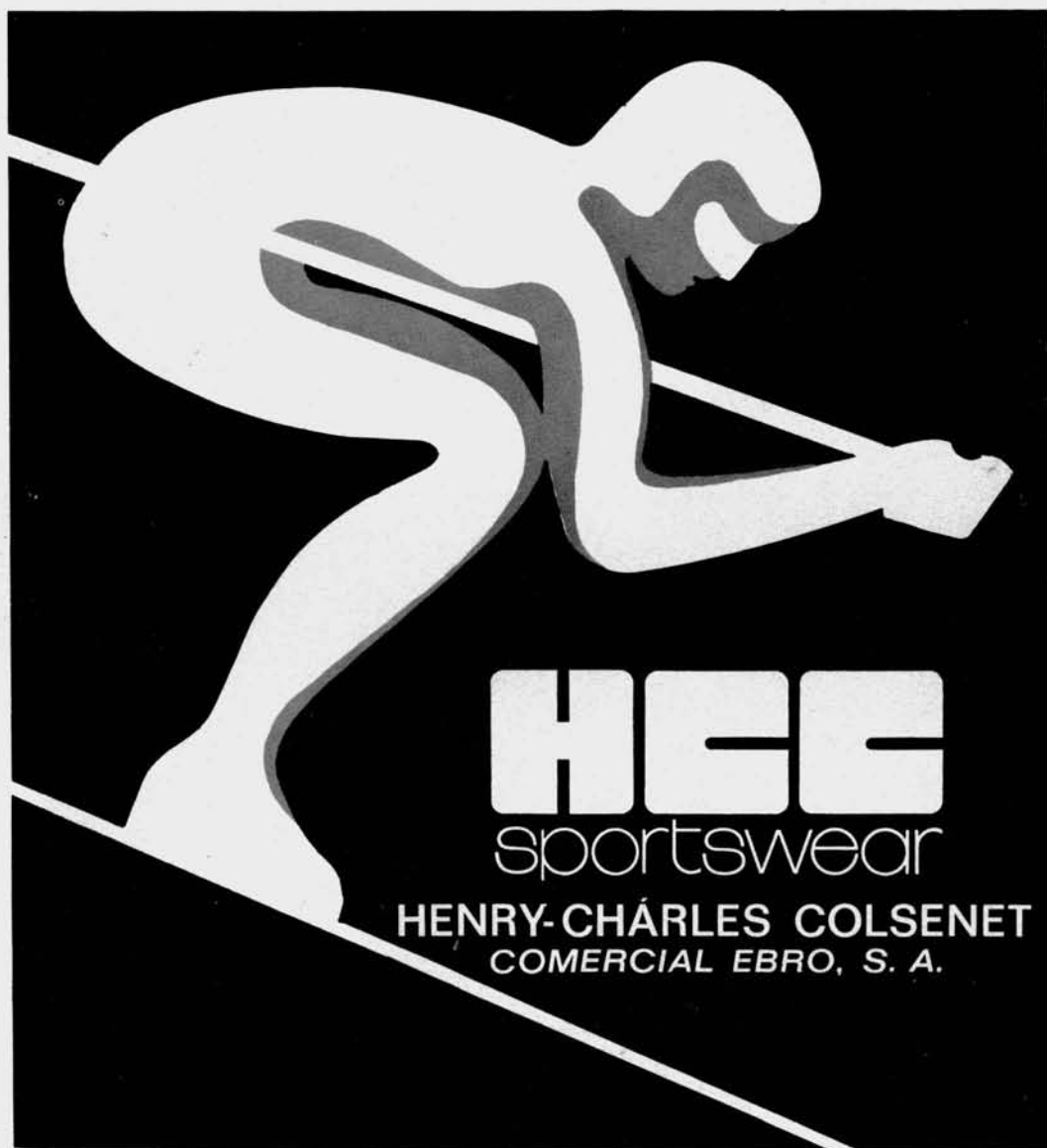

MUNTANYA

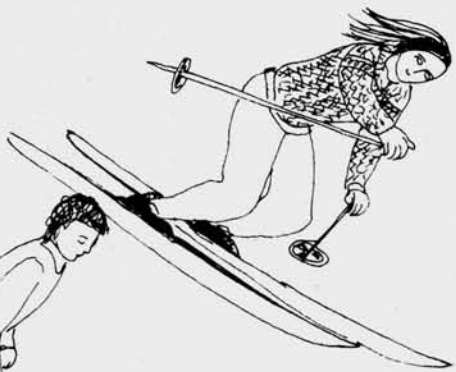
ABRIL 1978

HCC

sportswear

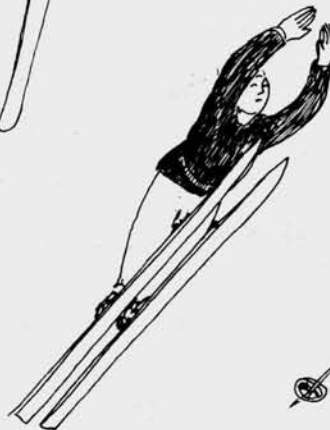
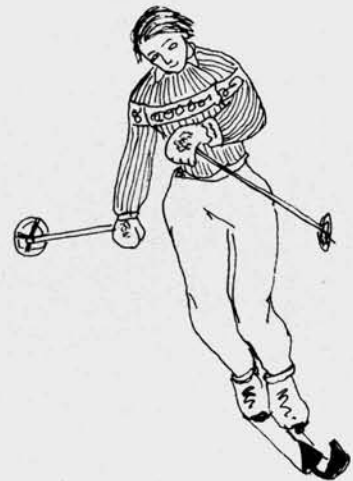
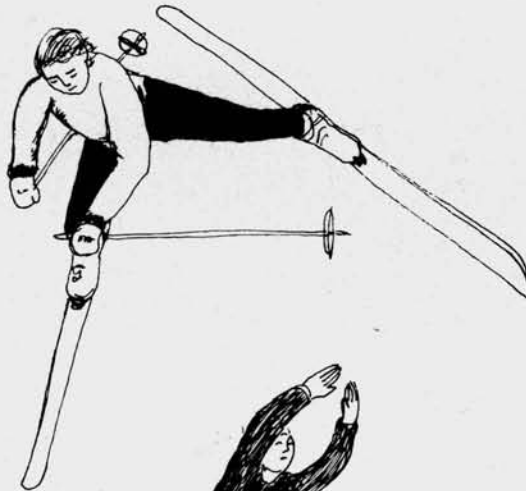
HENRY-CHARLES COLSENET
COMERCIAL EBRO, S. A.

WITTY

ARAGÓ, 261 (Junt P. de Gràcia)

BARCELONA

**No us
n'estrangeu!
Encara
no ha
visitat
Mañanes**

Mañanes es preocupa
per tothom qui vol practicar un esport.
Li aconsella l'equip complet
més adient entre tota una gamma variada de les millors marques.

Canuda, 26 - T. 318 45 00 - Barcelona-2 / Via Augusta, 103 - T. 217 91 88 - Barcelona-b
Prim, 99 - T. 380 48 21 - Badalona

calçat infantil

Grimp®

- Balmes
Plaça Molina
 - Avda.
Pau Casals, 15
 - Passeig
Gral. Mola, 43
- BARCELONA

KATAKROK

VESTEIX A L'HOME

Portal de l'Angel, 32
(Parking Saba, Pl. Catalunya)

Plaça Universitat, 7
(Parking Amesca, Pl. Castilla)

MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
CLUB ALPÍ CATALÀ

Any CII Núm. 696 Vol. 87
Abril 1978

Dipòsit Legal B. 545 - 1953

Sumari

Redacció i administració:

Paradis, 10 - Barcelona (2)
Tel. 318 62 20

Director: Martí Romero i Rector

Assessor tècnic: Ramon Torrents

Maqueta: Josep Nuet i Badia

Secretari: Josep Velázquez i Crespan

Publicitat: Lluís Puntis, Via Augusta, 47-6.^e

Col·laboradors: Ramon Pujol i Alsina
Albert Oliveras, Hermenegild Carreté,
Josep M. Sala Albareda, Ricard Vila,
Agustí Jolis i Felisart, Josep Abril,
David M. Aloy, Enric Font,
Josep Girona, Modest Montlleó, Lluís Puntis,
Josep Velázquez Crespan, Lluís Belvis.

Subscripció: 500 pessetes anuals
(sis exemplars) estranger, 650 pessetes;
preu d'aquest exemplar, 95 pessetes
(Comanda de números endarrerits a la
redacció de la revista)

Impressió: Suimpa, Indústria, 110
Barcelona (25)

Conrad Blanch i Fors

Pep Camarena i Furió

Jaume Bonaventura i Ivars

Lluís Belvis i del Rio

Josep M. Panareda i Clopés

i Josep Nuet i Badia

Josep Viñas

Xavier Aspachs i Alegre

i Antoni Olivella i Cunill

Modest Montlleó

Martí Romero i Rector

Modest Montlleó

Marga Cardona

M. M.

M. R. R.

M. M.

Ricard Vila

Josep Girona

Modest Montlleó

Editorial	52
Operació Afganistan-77 (Noshah 7.492 m.)	53
Un viatge fantàstic (Barcelona-Kabul-Faizabad)	60
Ascensió al pic "M-7" (6.284 m.) per la via dels Països Catalans	62
Diferents aspectes de l'expedició Països Catalans a l'Hindukush	67
Geografia física dels Països Catalans. El clima i les aigües dels Països Catalans	69
Aspectes mèdics de l'expedició PP.CC. a l'Hindukush afganès	85
Gran Premi dels Països Catalans 1978	91
Crònica del Centre	93
XXV Aniversari E. R. E.	93
Jacint Verdaguer, excursionista	93
Missa del Gall a Santa Agata	93
Spéleon	94
Local social i cent anys	94
Concessió Premi Literari Centenari C. E. C.	94
Entrevista amb el conseller de Cultura	94
Crònica	95
"Ara fa cent anys", desembre 1877.	95
"Ara fa cent anys", gener 1878.	96
25 anys d'excursionisme a l'Ateneu Castellarenc	97
Josep M. Gavín i el seu inventari d'esglésies	97
El mil·lenari de Queralbs	98
Centenari del Foment Martinenc	98
"Jacint Verdaguer i l'Atlàntida" film de Joan Capdevila	98
"Gent del meu país"	99
Acte de presentació de la col·lecció "Llibres de motxilla"	99
Crònica alpina	99
Hoggar; Annapurna III (7.548 m.); Nun-Ku (7.135 m.); Everest; Dolomites (Tre Cime); Dolomites (Brenva); Dolomites (Grupo San Martino); Alps (Mont Blanc); Vercors; Pirineu; Mont Perdu; Aneto; Paret nord de Farena; Monasterio inferior.	101
Arxiu de vies	101
Bibliografia	102
Guia de lectura	102

Editorial

Expedicions

L'excursionisme porta en la seva essència una ànsia de descoberta i de coneixement de la terra que va més enllà dels límits del propi país, i esdevé així universal. Hom diria que els seus límits són d'ordre possibilista. O sia, a mesura que disminueixen les dificultats per viatjar, augmenten les excursions a països més allunyats i que fins fa poc temps eren gairebé desconeguts entre nosaltres.

Quan aquestes excursions es porten a terme en una zona de la terra-escassament coneguda, separada dels nuclis habitats i, per tant, de la societat organitzada, diem que es tracta d'una expedició.

Avui, tant a casa nostra com a tots els països amb un nivell de vida elevat, prolifera l'organització d'expedicions, especialment les alpinístiques. Passen de cent les que provinents d'arreu del món visiten cada estiu els Andes del Perú i que, com a expedicions oficials, són controlades per les autoritats esportives peruanes, sense comptar-hi els grups que de forma privada escalen aquelles muntanyes. També és cosa sabuda l'existència d'una llista de les expedicions que esperen, en ordre rigorós, el seu torn per provar l'ascensió a qualsevol cim de més de 8.000 metres de les serralades de l'Àsia.

La proliferació d'expedicions alpinístiques ha fet que aquestes hagin passat per diferents estadis de representativitat. Així veiem com a la conquesta heroica dels primers vuit mil es tractava d'expedicions que representaven un país; eren expedicions nacionals, amb la consegüent subvenció estatal. Hi havia l'honor nacional en joc i aquelles empreses aportaven prestigi al país que n'era organitzador. Diem, doncs, que els francesos varen conquerir el primer vuit mil, però que els anglesos, amb una organització modelica, van assolir l'Everest.

Després es va passar ja a l'estadi de les expedicions representatives de ciutats i de federacions i, actualment, a l'Estat espanyol, ja s'està

superant l'estadi de les entitats per passar als grups de socis que, emparats pel prestigi d'aquestes entitats i units per uns desigs comuns, es constitueixen en organitzadors i membres actius de les seves expedicions.

Aquelles expedicions nacionals comportaven, lògicament, una selecció dels components que, sovint sense massa afinitat personal, es trobaven lligats en una mateixa corda per interessos nacionals, quan de fet, aquell escalador moltes vegades s'hauria estimat més d'escalar amb els seus companys habituals. Això ha originat en molts casos desavinences entre els expedicionaris i ha produït amb freqüència que el retorn fos l'inici de llargues enemistats i incomprendiments.

A mesura que es va anar descendant d'estadis de representativitat, aquest problema va anar minvant, fins a arribar a avui que, com ja hem dit abans, són grups naturals que es van formant en el si de les entitats i que, en constituir-se en organitzadors, tenen ja superat el problema vital de la companyonia.

Un altre aspecte vital de les expedicions, és clar, és el finançament. L'evolució d'aquella representativitat ha comportat que aquelles subvencions estatals hagin desaparegut o bé hagin de ser repartides entre les nombroses expedicions del país. Això depèn de les autoritats esportives de cada Estat; però el més freqüent és que aquesta subvenció, si existeix, perquè en molts casos no n'hi ha, no arribi ni de bon tros a cobrir tot el pressupost de l'expedició. És, per tant, missió del propi grup cercar el suport econòmic que li cal per desplegar l'activitat.

Sortosament, empreses comercials, indústries i entitats bancàries han vist amb bons ulls aquestes activitats i sovint n'han assumit el patrocini, que comporta una ajuda econòmica substancial.

A causa de l'elevat nombre d'expedicions que s'organitzen i per mica que fem comptes, hem de

veure que cap entitat excursionista no està en condicions de subvencionar totalment, i menys any rera any, expedicions a l'estranger per més de nom que no li donin. És evident doncs que el grup organitzador ha de responsabilitzar-se de la gestió econòmica, i que les juntes directives dels centres excursionistes han d'establir uns compromisos amb els expedicionaris; i, tot i donar-los el suport moral de l'entitat, cal que quedin ben definides les responsabilitats econòmiques contretes per aquests grups especialitzats que no poden agreujar la sempre difícil economia de les entitats respectives.

Cal remarcar que les associacions excursionistes, com les altres entitats no lucratives del país, han assolit el lloc que ara tenen gràcies al constant sacrifici econòmic i a l'esforç personal dels seus components al llarg dels anys.

En aquest sentit no poden constituir-ne una expedició les expedicions alpinístiques a indrets allunyats. Per tant, els que les integren han de tenir com a gran honor la seva contribució personal, tant per la voluntat de superació alpinística en prendre-hi part activa, com per l'obtenció d'aportacions econòmiques foranes que subvinguin a les despeses de l'expedició. Aquestes expedicions, per la laboriosa preparació que demanen, per la capacitat organitzativa i l'esperit d'iniciativa que suposen i pel meritori treball d'equip, en condicions a vegades ben difícils, donen prestigi als que les integren i demostren la vitalitat de l'associació de la qual són membres.

Al capdavant, una entitat excursionista es va fent i enriquint tot sumant experiències i activitats que són el ferment de noves i futures actuacions. A cada època han correspost unes formes pròpies i a cada moment noves personalitats. Tot aprofitant el pòsit que hi havia, cal que sàpiguen trobar la clau de la continuïtat.

Operació Afganistan-77 (Noshaq 7.492 m)

per Conrad Blanch i Fors

Quan un dia qualsevol, tot anant pel carrer, sota el cel gris de la ciutat i entre fums i brogit, ens aturem de sobte sabem que la nostra imaginació ha trencat el pas del temps i ens ha dut allà on tantes vegades hem estat plenament feliços.

Hi ha fets i trets que són clau en la realització d'una expedició. Podríem dir: elecció de massís, preparació tècnica, material adient, aspectes mèdics, conjunt de persones que la formen i algunes coses més. Amb il·lusió, treball i experiència, tots aquests aspectes els podem tenir solucionats abans de sortir. Un crèdit aconseguit, uns bons entrenaments i un grup format per un llarg contacte a muntanya ens feien ésser optimistes.

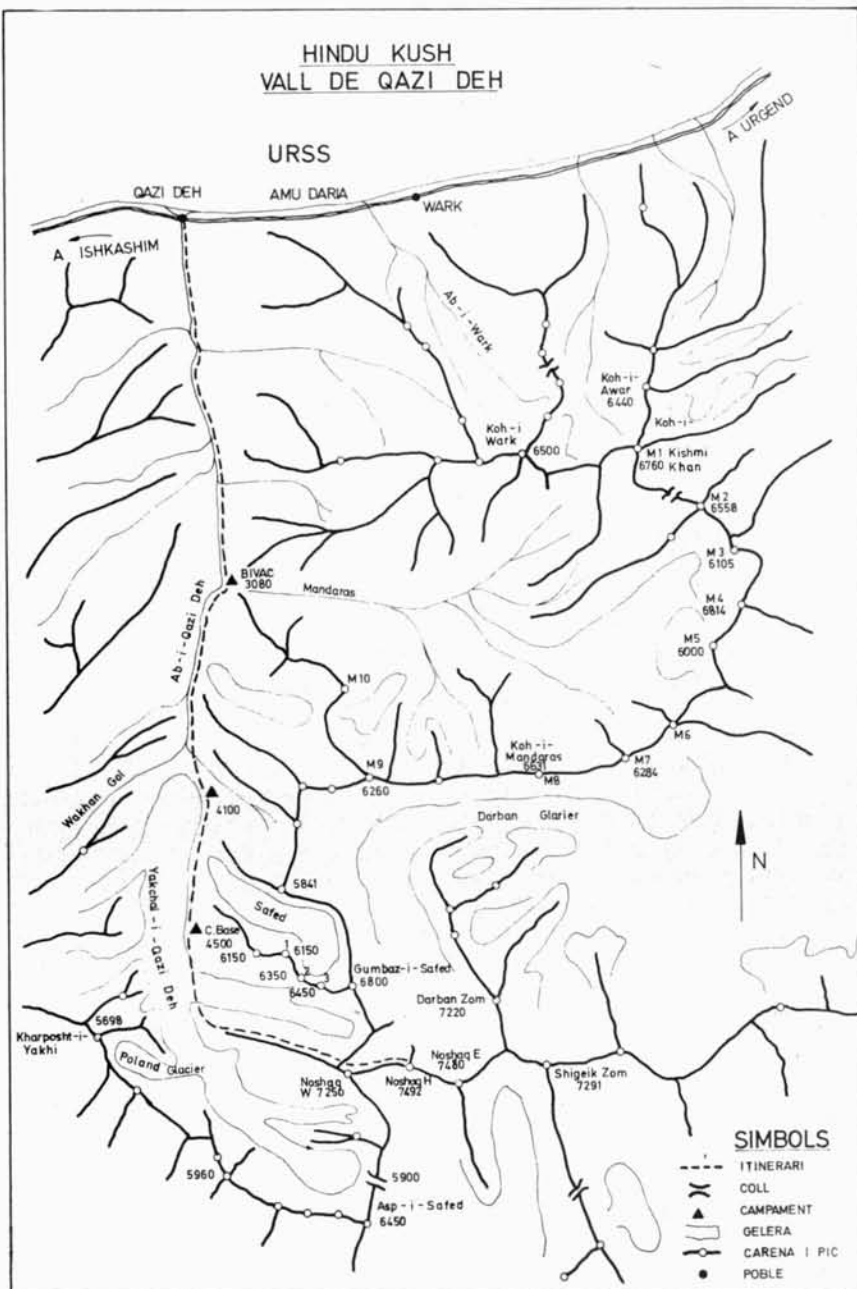
Teníem per escollir una zona com la de l'Hindukush: cims de 7000 m., condicions meteorològiques estables, aproximació relativament curta i possibilitat d'anar-hi en època d'estiu.

Però les dificultats començaren de casa estant, amb la tramitació del permís oficial de sortida, permís que es va aconseguir finalment gràcies a la intervenció del secretari de la Federació Espanyola de Muntanya.

Un petit però valuós diari, recull d'impressions diverses, pot omplir el comentari d'una expedició. En ell no sols es reflecteix la cronologia de les vivències a muntanya, sinó també les característiques d'un país, les dificultats a superar, els moments de desànim i tot allò que dona a la sortida un caire de novetat i d'aventura.

L'Afganistan com a país

Hi arribem el 18 de juliol. A Kabul, la capital, trobem en Pere i en Josep que s'havien desplaçat prèviament per poder agilitzar els tràmits del permís. Les seves notícies no són gens falagueres. L'equipatge facturat des de Barcelona no ha arribat, i el que és pitjor, no està localitzat. Quant al permís, no es

pot fer res fins al dia 20 puix que el país es troba en plena celebració de la festa nacional, diada en què es commemora la caiguda de la monarquia, l'any 73.

La República Islàmica de l'Afganistan, s'estén sobre una superfície de 680.000 Km², i ocupa una posició clau al cor de l'Àsia Central, en contacte amb Iran, URSS, Xina i

Pakistan. País exclusivament continental, es prolonga a l'est cap al planell de l'Iran, és ocupat per l'important massís de l'Hindukush que el travessa fins al Pamir, on enllaça amb el de l'Himalaia. Durant molt de temps, aquesta barrera ha marcat la frontera entre els països de l'Àsia Central i les civilitzacions del sud, i fins fa pocs anys, gràcies al

Una estampa exòtica per a nosaltres:
un grup de camells xipollejant al riu.

Salang Pass, no ha estat possible una bona comunicació entre les ciutats del nord i la capital.

Llengua ètnia i religió. Tres punts difícils de comentar ja que cadascun podria ser objecte d'un treball a part. Terra trepitjada per nombroses invasions, país de pas, punt de recepció de les grans religions, l'Afganistan es troba avui amb el problema d'integrar en una sola nació un conjunt de pobles on encara romanen antigues discòrdies. Les dues llengües oficials, el pato i el dàri, pertanyen al grup de llengües iranianes orientals, escrites amb l'alfabet àrab.

La religió predominant és la islàmica. De tota manera, encara que actualment molt feble, el budisme ha deixat una forta empremta: les estàtues dels budes de la vall de Bamiyan donen el fidel testimoni d'una època passada.

País amb moltes possibilitats d'aprofitar el seus recursos minerals, encara inexplorats, i les seves fonts energètiques, té essencialment una economia agrícola complementada per la ramaderia de les tribus nòmades. Blat, arròs i fruites són els principals conreus. Formant part de les nacions menys

desenvolupades, aquest poble és sens dubte una entitat totalment diferent de les de la resta dels països de l'Àsia Oriental. És així, com a simples observadors d'aquesta collectivitat humana, que viurem en terra afganesa la nostra expedició.

Kabul, tràmits i espera

Carrers d'asfalt, restaurants a la italiana, cases antigues, estores, pells, vestits, gent..., així és Kabul. Aquests carrers els recorrerem cada cop que fem un pas per a la tramitació del permís, i també aquelles estones que, desitjant allunyar-nos de la tensió dels ministeris, ens arribarem a les botigues i parlarem sobre el possible negoci, asseguts damunt l'estora tot prenent el te.

L'adaptació al clima i a la dieta de Kabul, sol passar per la «kabulitis», és a dir: desgana, mandra, diarrea i quelcom més. El comerç és obert a quarts de sis. Fins a mig matí, l'activitat serà forta. Després, recés i a esperar que amb el sol ponent arribi l'aire fresc que tornarà a donar vida als carrers. No hi ha hora límit per al negoci. Per al

comerciant, la seva botiga és també el seu hàbitat: cuina, menjador, dormitori, tot dins una petita habitació. També les teulades i les andanes són freqüentment poblades pels que busquen un xic més de fresca.

Aquest any només tres expedicions de l'Estat espanyol han estat a l'Hindukush. Totes del nostre país. Amb un grup de Badalona i amb els companys del CADE, fèrem bones xerrades explicant-nos aquell tarannà, tràmit rera tràmit fins a obtenir el permís d'accés a la muntanya.

En el nostre cas, aquest permís era per a la Vall d'Ürgend dins la zona anomenada Corredor del Wakhan. Per referència de les expedicions espanyoles que el darrer any anaren al Shakaur, sabíem que no era possible d'aconseguir des de Kabul l'entrada a aquest corredor. La negociació calia fer-la amb el governador d'Ishkashim, població on hi havia el darrer control de policia, sempre amb bones paraules i també amb algunes ampolles de whisky. A Kabul, l'únic permís possible era el d'accés a la Vall de Quaz-I-Deh, població que dona entrada a la zona del Wakhan. Esmerçarem una setmana a aconseguir-lo.

Per altre costat, la situació és també descoratjadora. Per moments, pensem que tots els esforços seran inútils; el 24 de juliol al matí encara no coneixem què s'ha fet de l'equipatge. Télex a Barcelona, trucades i assetjament constant als funcionaris de l'aeroport de Kabul. Tot ha estat provat, només per trobar una pista que ens doni la situació del material. Sabem que de Barcelona, via Londres, ha arribat a Bombai, però en aquest aeroport en perdem els senyals.

La tarda ja és entrada. Ens omplen les ocupacions de cada dia: llegir, escriure, partides d'escacs i molta especulació. Però una trucada del nostre enllaç a l'aeroport de Kabul ens dona la gran notícia: l'equipatge ha arribat. Tot seguit l'equip funciona, cadascú es desperta

Un grup de camàlics transporta el material de l'expedició a la vall de Quaz-I-Deh.

El campament base, a 4500 m., sota mateix del Noshaq (7492 m.).

del somni anguniós que no tenia fi, i moguts per un sols impuls comptem les hores que resten per sortir de Kabul.

Viatge d'aproximació

El contracte dels dos vehicles és un negoci més. Després d'un bon estira i arronsa dut durant dos dies, arribem a un acord, malgrat que ens pesa de pagar per aquest transport una quantitat que creiem massa elevada.

De Kabul a Kunduz, una bona carretera fa ràpid el trajecte de 300 km. Poc després comença ja la pista que no deixarem fins a Quaz-I-Deh.

A més de tot el paperam, és obligat de portar la companyia d'un intèrpret-guia de l'agència oficial de turisme (Afgantour, obligatòria per moure's dins el país). Les bones referències que dúiem de les expedicions al Shakaar d'un intèrpret que ens ajudaria a negociar a Ishkashim —punt clau del nostre itinerari— el permís per a l'Úrgend, no ens serviren de res ja que aquest no es trobava disponible i el seu lloc fou ocupat per un guia totalment inexpert i desconexedor del tracte a donar a la gent del seu propi país.

Sotracs, estimbals, pols, trossos

negats, empentes, i una forta calor (40° a l'ombra). Així és el viatge. No hi ha vegetació, tan sols a la vorera dels rius trobem alguns conreus. La resta, desert. Entre la ru-faga d'aire i de pols, es destaquen les siluetes dels campaments nòmades amb les seves tendes negres. Tot sovint en trobarem llargues caravanes amb els corresponents ramats de cabres i de camells.

El segon dia a la tarda arribem a Faizabad. Un cop més hem de passar el control de policia. Males notícies: ens comuniquen que la pista entre Faizabad i Zebak és impracticable amb els vehicles que portem per causa de les darreres pluges. Parlem amb els conductors, els quals es neguen a canviar el tracte fet a Kabul. Ja hi som!, comença la discussió seguida per un gran grup de persones que s'han acostat. Decidim d'acceptar el risc i de continuar.

El tercer dia la pista es manté acceptable durant uns quilòmetres. Després trobarem alguns passos delicats, bassals, tarteres i sorralles. De vegades baixant, d'altres empenyent. Dos cops, un dels vehicles estarà a punt de bolcar. Per fi som a Ishkashim. Hi entrem per un

carrer molt llarg. A banda i banda, una filera d'arbres, ens dóna una sensació relaxant en contrast amb la de tota la zona travessada. I ja des d'aquí veiem els primers cims del Wakhan.

Ens queda el tràmit més delicat de fer: parlar amb el governador, per fer possible l'accés a la vall d'Úrgend. Vist que el governador és absent, ho fem amb el seu secretari el qual ens dóna força esperances per dur a bon terme el nostre propòsit.

Pel que fa a l'actuació del guia, fins ara ha estat fluixa, però la nostra opció és única: confiar-hi, puix que aquí només es parla la llengua del país. Quan trobem el governador, el seu mal encert, en oferir-li directament el suborn, farà que en un instant perdem tota l'opció d'anar a la zona escollida per nosaltres. Després tornarem a intentar d'ésser rebuts, per bé que només podrà parlar-hi el guia, el qual ens dirà que no hi ha res a fer i que ens amenaça de retirar-nos el permís que ja tenim.

Moment difícil, aquest. Són moltes il·lusions en un objectiu, que per la inconsciència d'un guia inexpert es poden esgarriar fàcilment. També sabrem més tard que en la de-

El primer campament, a 5300 m. Al fons es veu Kharposht-i-Yakhi, de 5698 m.

Un pas de roca sota el tercer campament.

cisió del governador ha influït el fet que l'any darrer, l'expedició navarresa que utilitzà aquest procediment tingué un accident mortal, que ocasionà el coneixement dels fets a Kabul.

Tots estem en silenci. No voldriem marxar d'Ishkashim..., com si encara ens restés una esperança.

La pista segueix al costat del riu Amu Daria que fa frontera entre el Pamir rus i l'Afganistan. A l'altre costat, camps ben cuidats, cases prefabricades, carreteres asfaltades i altres detalls que denoten dues menes de civilitzacions tan juntes en l'espai però tan llunyanes en la seva essència. Fem nit a Quaz-I-Dez.

Aproximació al campament base

La segona opció que teníem preparada era la de la Vall de Quaz-I-Dez, amb la possible ascensió al Noshag, cim de 7492 m., segona alçada de l'Hindukush.

El 28 de juliol, des de Quaz-I-Deh, iniciem la marxa d'aproximació de dos dies de durada. Contractem una trentena de camèlics que amb el seu precari equip agafaran feixu-

gues càrregues. Un cop fixat el preu no hi tindrem cap altre problema. Marxen al seu ritme. A estones els veurem passar molt decidits. Més enllà, s'aturaran a mastegar la «coca» que van escopint en totes direccions. I en un indret concret escalfaran el seu «txai», el te. Passem la nit al costat del torrent de la Vall de Mandaras, a 3200 m. Un prat d'herba fresca trenca ara la llarga montonia del paisatge.

L'endemà, molt d'hora, travessem el torrent amb l'aigua gelada fins a la cintura. El corrent és fort i ens costa de mantenir l'equilibri. Diem adéu a dos companys del CADE que van a reunir-se amb la resta de l'expedició situada a la part alta del Mandaras. El camí segueix per la vorera del torrent de Quaz-I-Dez, passa per un indret molt obligat en el qual, un camèlic perd la seva càrrega. Més tard sabrem que una altra expedició hi tindrà un accident mortal.

És un dia de marxa molt llarga, d'unes dotze hores de durada. A mitja tarda serem al campament base del Gumbaz-i-Safed a 4100 m. Tres hores més i, ja al capvespre, arribem al lloc previst per a la instal·lació del nostre campament base a 4500 m. d'alçada.

Durant l'aproximació, i ja al camp base, podem apreciar les característiques de les muntanyes de l'Hindukush, amb una absència total de vegetació. Paisatge àrid, ressec, pedregam inacabable.

El primer dia d'estada el dediquem a l'organització del campament, tot començant el període d'aclimatació. Conviurem amb una expedició polonesa, ja instal·lada, i amb dues més, d'Àustria i de Iugoslàvia que vindran després. Amb nosaltres res-

El Noshag, amb l'itinerari d'ascensió per la via normal i una petita vista del cim. ▼

taran dos camàlics que col·laboraran en la instal·lació dels dos primers campaments.

Campament d'alçada i ascensió al cim del Noshag

L'ascensió al Noshag ens atrau per la seva alçada. Però del camp base estant, és possible també de fer-ne d'altres, tan boniques com la de l'Aspe Safed de 6507 m., Kharposht-i-Yakhi de 5698 m., i Gumbaz-i-Safed de 6800 m. Com que solament disposem de 13 dies tot i que hem prolongat cinc dies l'estada al país, decidim de concentrar primer els esforços en el Noshag i, si ens queda temps, d'intentar

les altres ascensions.

El primer d'agost sortim un grup de sis per muntar el campament primer, a 5300 m. L'itinerari travesa la morrena de la gelera per remuntar tot seguit una tartera de fort pendent, fins a arribar a un coll marcat a la cresta, des d'on es segueix per blocs inestables fins a un magnífic replà que domina la Vall de Quaz-I-Deh. Dos de nosaltres hi faran nit i la resta tornarà al camp base.

El principal problema del Noshag, per la seva alçada, és fer una bona aclimatació, cosa difícil si es disposa de pocs dies. Com se sap, el mètode més adient és guanyar una alçada i després tornar a dor-

mir al punt inicial, per a, l'endemà, ja fer nit a la cota assolida. Així ens proposarem de fer-ho al Noshag.

El dia 3 d'agost es fa un dipòsit de material a la cota 5800 m. L'endemà arribem a l'alçada de 6300 m., tot deixant un niu de material a 6000 m. El dia 5 queda instal·lat el campament II a 6000 m.

Fins aquí pendents de neu, penitents, blocs de glaç que reveseixen formes diverses. Dies de llum, la muntanya se'ns mostra esplendorosa. Cel clar de matinada, ventat al migjorn fins a arribar a la serenor del capvespre. Sol ponent, esclat de llum rogenca. Retallats contraforts en el cel estelat.

Sortida del campament base, en ruta cap al primer campament. Al fons de la vall, la gelera dels polonesos. ▼

Estones intenses de repòs i de reflexió. Nit d'espera.

Cada dia veiem que l'aclimatació és més bona, encara que la reacció a l'alçada és molt característica de cada organisme. Del camp II al camp III l'esforç es fa notable, essent la part de l'ascensió que presenta més dificultat. Hem de superar un contrafort de roca d'un centenar de metres per arribar al replà glaçat on muntarem el camp III a 6800 m. Dues tendes

salewa destaquen ventades en la neu. Sota nostre, la llarga vall de Quaz-i-Deh.

Paral·lelament, una cordada intentarà des del camp base el cim del Kharposht-i-Yakhi de 5698 m. El fort desnivell i la dificultat de pas entre els grans blocs de glaç que omplen la gelera farà que no reixin quan es trobaven gairebé sota el cim.

Avui la nit és molt freda.. Això serà l'assegurança d'un temps esta-

ble per a demà, dia decisiu en l'ascensió al cim. El 9 d'agost, amb la llum de l'alba, una cordada de tres surt del tercer campament, sense un de nosaltres.

Primerament se supera un pendent de neu, llarg i glaçat. Encara que el sol comença a escalfar d'hora' el fred és molt intents. En dues hores s'arriba a la punta oest del Noshag de 7250 m. Ens aturem un instant i contemplem una excepcional visió del Tirich Mir, el cim més alt de l'Hindukush. Continuem per l'aresta. La progressió és lenta. Cal dosificar l'esforç del cos en aquesta alçada. Al capdevall s'albira ja la punta principal. Un darrer pendent i trepitgem el cim del Noshag de 7.492 m., que tornaria a ésser guanyat dos dies després per un altre membre del grup juntament amb components d'una expedició iugoslava. No calen massa paraules. Una abraçada emocionada ens uneix. Ateny aquí el treball de tot un equip. Despleguem una petita senyera, símbol del nostre llunyà país. L'Hindukush jeu sota nostre. Istor-o-Nal, Tirich Mir, Ghut Last Zoom, Kishmi Khan i, enllà, el gran Karakorum, aquest i tants altres cims que havíem conegut de nom, ara ens és possible de contemplar-los. No hi podem restar massa temps. Cal iniciar el descens. A la una del migdia, desfent l'itinerari d'ascensió, arribem al camp III.

Retorn

La joia del cim no dura massa, ja que trobem el nostre company, que havia restat en aquest camp, fortament afectat de mal d'alçada; necessita ésser evacuat urgentment. Establírem un emocionat contacte amb el camp base, comunicant l'ascensió realitzada i alhora la profunda preocupació. Components de l'expedició austríaca ens ofereixen el seu ajut. El descens del malalt es fa difícil per la part del contrafort situat sota el tercer campament. Cada pas s'ha de pensar. Amb l'ajut de les cordes, lentament, desgrim-

Del panorama grandió que s'ofereix des de l'aresta final del Noshaq destaca el Tirich Mir, de 7708 m., sobirà indiscutible de la regió. ▼

pem metre a metre. A 6400 m. ja és de nit. En un incòmode reprès, s'improvisarà un dur bivac.

El tres dies següents, tots els esforços del grup es concentraren en el seguiment del rescat, que en aquestes alçades fou una tasca dura per a tots. Després d'una llarga ascensió, baixar una persona des de 6800 m. representa un bon esforç. Sortosament, gràcies al tractament seguit i a la progressiva disminució de l'alçada, el nostre company s'anà recuperant.

El 13 d'agost desmuntem el campament base. En fer de nou camí avall, tot mirant enrera, no podem deixar de pensar en els moments intensament viscuts. Un record per sempre. Un adéu en silenci.

Components

Pere Aymeric
 Francesc Banqué
 Conrad Blanc
 Enric Font
 Joan Garcia
 F. Xavier Gregori
 J. Manuel Iglésies i
 Antoni Ricart (metge) de la Secció de Muntanya del C.E.C. i Jaume Rovira del Centre Excursionista Aliga.

Cartografia: Vall de Mandaras

Mapa HOHER-HINDU-KUSCH
 KOH-E-KESHNIKHAN
 AFGANISTAN - WAKHAN

Autors: F. Egster i G. Moser, de l'Austrian Alpine Club d'Innsbruck.
 Escala 1 : 25.000
 Imprès per: Kartographische Anstalt Freytag Berndt und Artaria.
 WIEN - Austria, 1972.

Bibliografia consultada

WAKHAN.
 Marianne Roch: «Victorie pyrénéiste dans l'Himalaya».

fotografies: Operació Afganistan-77

Un viatge fantàstic

(Barcelona - Kabul - Faizabad)

per Pep Camarena i Furió

Quan el dia per tots esperat i desitjat fem girar la clau del pany de contacte i el cotxe s'engega, aconseguim per fi «sortir» de la plaça de Sant Jaume i per la Rambla anem deixant Barcelona. Deixem als que queden un aclaparament de feines expedicionàries, que en els darrers dies s'havien fet tan denses i absorbents, que el complex de persecució començava a prendre lloc al nostre esperit.

Un sentiment de llibertat, de veure que les coses ixen bé, omple els nostres cants i converses; respirem a fons. És precisament açò que ens ajuda a suportar les monòtones hores de carretera.

Anem llançats, a tota pressa per Europa, però, a part de la necessitat, és això el que desitgem; en la nostra ment tenim com a primer objectiu l'arribada a l'Àsia.

Hem eixit de Barcelona el primer de juliol i el quinze els nostres companys arribaran a Kabul, on hem d'anar a rebre'ls a l'aeroport. El viatge, doncs, ha d'ésser ràpid. Açò no suposa cap angoixa; ja he dit que desitjàvem arribar ràpidament a l'Àsia.

La veta d'asfalt discorre interminable sota el continu rodar; monòton rodar a 80 Km./h., de les sorolloses rodes del jeep. Som viatgers sense descans. Tan bo per viatjar és el dia com la nit. Les previsions es compleixen; en tres dies ens presentem al Bósfor, a Istanbul. França, Itàlia, Iugoslàvia i Bulgària han lliscat per les finestres, però els nostres ulls veuen més enllà del Bósfor.

La intenció inicial de prendre un bany turc la postposem per a la tornada i per Istanbul hi passem de nit, per l'autopista, sense pararnos-hi.

Al cap de poc d'endinsar-nos a l'Àsia, ja perdem la presència de Mediterrani; el seu caràcter, la seva frescor. No tenim remei, el trobarem a faltar. De sobte i com a trencament definitiu la carretera entre revolts i pendants forts ens enlaira fins al gran pla que forma

l'Orient mitjà. D'ara en avant ens bellugarem pels voltants dels 1000 metres d'alçada.

Ara la terra té un altre aspecte; el sol ja no illumina, crema. Els arbres retrocedeixen dels tossals i s'arpleguen, concentrant-se a la vora de l'aigua. Doncs, on hi ha aigua es produeix un esclat de verd, la resta és domini de la cendra, de la terra cremada. Els ramats de cabres esquelètiques, vaques que més aviat semblen vedells pel seu volum i rucs, menges herbes inexistents i punxes. Més aviat sembla que llepen les pedres. Mentrestant, els xiquets, únics encarregats dels ramats, surten corrents per demanar tabac amb gestos expressius.

Viatjar per l'Àsia suposa prendre contacte amb un poble que pels escassos recursos econòmics i per l'enlluernament que hi produeix tot allò que és europeu, comporta que et demanaran regals contínuament i tractaran d'estafar-te en qualsevol compra o canvi que faces. Tot açò en un principi ho comprens i fins et fa gràcia però a poc a poc et va creant una crosta que més que de prevenció és d'avorriment. I és que no pot ésser que no trobes mai qualcú de qui pugues refiar-te. Sempre existeix eixa diferència entre asiàtic i europeu (diferència econòmica) que fa que hom et demane coses i tu, com és natural en bona lògica occidental, no els dones més que uns caramellets. Per altra banda aquesta mateixa gent et conviden si et veuen esparracat i sense diners. Acceptem aquestes generalitzacions (una mica absurdes, per cert) dins del context d'aquest treball que tracte d'esquematzar.

La diferència entre Pèrsia i els altres països del voltant és ben patent i d'això ja se n'ocupen ells. Els diners que els dona el petroli són emprats per donar aparença: cotxes luxosíssims, ciutats d'amples avingudes, jardins que els costen la poca aigua que tenen, etc. Mentrestant, el poble, continua vivint

en cases de fang llevat a les ciutats; es viu d'un ramat de cabres o bé viatjant damunt d'un ruc. Per altra banda, les fotografies del Xa, la Farah i el príncep no manquen enlloc. L'ensuperbiment és una plaga dels governants.

En tots aquests països conduir és cosa d'aventura. Sembla que siguin una colla de xiquets jugant amb cotxes de veritat. Els avançaments són de bojós; naturalment no respecten senyals, ratlles, ni altres cotxes que vinguen de front, ells passen i en pau. El que és extraordinari és que no hi haja més accidents dels que es produeixen. No obstant, es veuen accidents dantescos, aterridors.

Només sortir de Teheran, passem un coll sota el Demavend (5630 m.), que a 2100 m. suposa una divisió radical entre el desert, al sud i un verger que aboca al mar Caspi. Aquest és un palpable exemple dels efectes produïts per muntanyes segons les diferents orientacions que presenten i de l'acció dels vents, segons que vinguin carregats d'aigua o que siguin secs. Cap a l'est, el desert imposa de nou i a poc a poc el seu imperi, el verd desapareix i el groc ho omple tot. Hem de reduir la velocitat a 60 Km./h., puix el motor s'escalfa.

A Mashad obtenim el visat d'entrada a l'Afganistan. Ja queden pocs quilòmetres per arribar al nostre país objectiu i ens posem impacientment en marxa; només tenim el visat a les mans.

L'Afganistan ens acull calorosament, no per l'afectivitat de la seva gent, sinó per l'elevada temperatura que no ens permet anar a més de 60 Km./h. i ens manté en un estat de vigília constant, sempre buscant un riu on banyar-nos. Una de les parades la fem al costat d'un cequiot per prendre el bany. Al cap d'una estona, d'on semblava que no hi hagués ningú, una esplanada desèrtica, comença a eixir gent, xiquets principalment i ens trobem envoltats d'una colla que ens demana pantalons, la ja-

Un dels inquietants ponts que cal passar, camí de Faizabad (Afganistan). ▼

foto: Exp. PP. CC.

queta, meló, el ganivet, en fi, tota mena de coses.

La carretera, construïda pels russos i americans (aquest país no en podia ser excepció: les potències claven la seva influència i consegüentment la grapa on poden), clapejada de tros en tros per peatges, encara que no sembla de res una autopista, acaba per deixar-nos a Kabul, final de la primera etapa del viatge.

Des de Kabul ens acompanya Gemil, el guia que obligatòriament hem hagut de prendre pagant, naturalment, 20 dòlars per dia a l'Af-

gantour. El noi era allò que se'n diu un «fill de casa bona», no sabia on anava, era la primera vegada que viatjava per aquella zona. I ens ve amb sabatetes, americana i ben empolainadet. En el viatge amb camió, com tothom, ja va quedar ben emblanquinat de pols. Després, per pujar a la muntanya li haguérem de deixar, lògicament, sac de dormir i altres coses. En baixar, després de dotze dies de convivència, ja havia aconseguit de caure'ns a tots anti-pàtic. Malgrat tot, ens va ésser d'utilitat en el tracte amb la gent del país. Nosaltres li parlàvem en fran-

cès i ell traduïa a l'afganès. Així resolguérem diverses coses més fàcilment, com ara tràmits de policia i per damunt de tot les discussions amb els camàlics. Aquestes es caracteritzaren per la lluita de nervis i la dilació (dos dies discutint) en fer el contracte, en acordar el preu. En el moment de la sortida resolgueren a bastonades qui en seria el cap. Ja decidits, sortiren corrents, vall endins, amb 25 Kg. cadascú i aleshores nosaltres poguérem relaxar els nervis, que en els darrers dies tot just si els podíem controlar. De camí feren diverses parades per fer te, tocar la flauta ells i l'Enric la guitarra o bé per demanar-nos aspirines. Dos dies costà d'arribar al camp base, puix calia travessar un riu a les sis del matí, ja que després era massa cabalós, pel desgel. Tots aplegats al camp base els pagàrem i quedàrem que dotze dies més tard pujarien tretze camàlics per baixar l'equipatge. Aquest curt temps el dedicàrem com desesperats a la muntanya. La manca de temps va ésser el que caracteritzà aquests dotze dies.

Quan tornaren els bastaixos tan sols en vingueren set, que van haver de carregar el doble. Així començàrem la «tornada a casa».

Els incidents i accidents també sovintegen tornant amb la furgona: així, de la frontera ens veiem obligats a tornar a Kabul per obtenir un nou visat, aquest de sortida; a Mashad tenim un cop amb un altre cotxe, la cosa acaba amb una brega i després els tràmits amb la policia. Passat Teheran el cotxe comença a espatllar-se i un desaprensiu, amb estranyes habilitats de malabarista, ens fa desaparèixer 400 dòlars. Immediatament després, tenim una avaria grossa i els diners curtegen ostensiblement i... què sé jo. A les nostres boques ha quedat una paraula que és el sentiment d'allò que ha estat aquesta excursió: fantàstic! A aquesta paraula podeu donar-li ben bé el sentit que vulgueu.

Ascensió al pic M-7 (6.284 m) per la via dels Països Catalans

per Jaume Bonaventura i Ivars

Un aspecte de l'escalada en glaç a l'esperó NW, via dels Països Catalans, al cim M-7 (6284 m.), prop del primer bivac. ▼

«És el cim?»

Va demanar l'home més jove. Es trobava separat del primer que seguia mut i sense moure's, per un bon tram de corda. Dempeus, sobre un punt de la carena —des d'on ho veia el segon no es podia assegurar que fos el cim— observava un punt llunyà en l'horitzó.

«És el cim o què?»

Repetí inquiet i fent com qui comença a pujar.

«Sí!»

Contestà l'altre al mateix temps que assentia amb el cap.

«Doncs recupera'm!»

Els darrers vint metres els vaig fer lleuger i alegre, molt més de pressa que els anteriors puix sabia que l'alè el reprendria al cim mateix.

Les últimes passes i, de cop, la carena ja començava a perdre altura. S'enfonsava cent metres més enllà per deixar pas a l'abisme.

Aquella buidor daurada pels raigs del sol tombant, la vaig trobar incerta. El polsim de neu que l'airet aixecava difuminà un instant el perfil de la cresta i en el precís moment que ens abraçàvem vaig veure a través dels meus ulls humits d'alegria com el cel i la muntanya es fonien. Se m'acudí l'estranya sensació de restar suspès en l'espai encara que només per una estona.

Després he intentat debades de reviure aquella il·lusió. Assegut a la cadira mentre desfaig el pensament en paraules, observo les imatges d'aquell fet. Era una tarda d'agost, del 5 d'agost de 1977. Recordo un cel blavíssim com mai no l'haguera imaginat. Les muntanyes es retallaven nítidament blanques contra l'atzur i en Civis i jo seguíem amunt, conduïts per un desig sobre el qual em resultaria difícil de raonar. Haviem d'ascendir. I ho fèiem malgrat el cansament de quarantavuit hores d'escalada. Es complien exactament dos dies d'ençà de la nostra marxa del camp I.

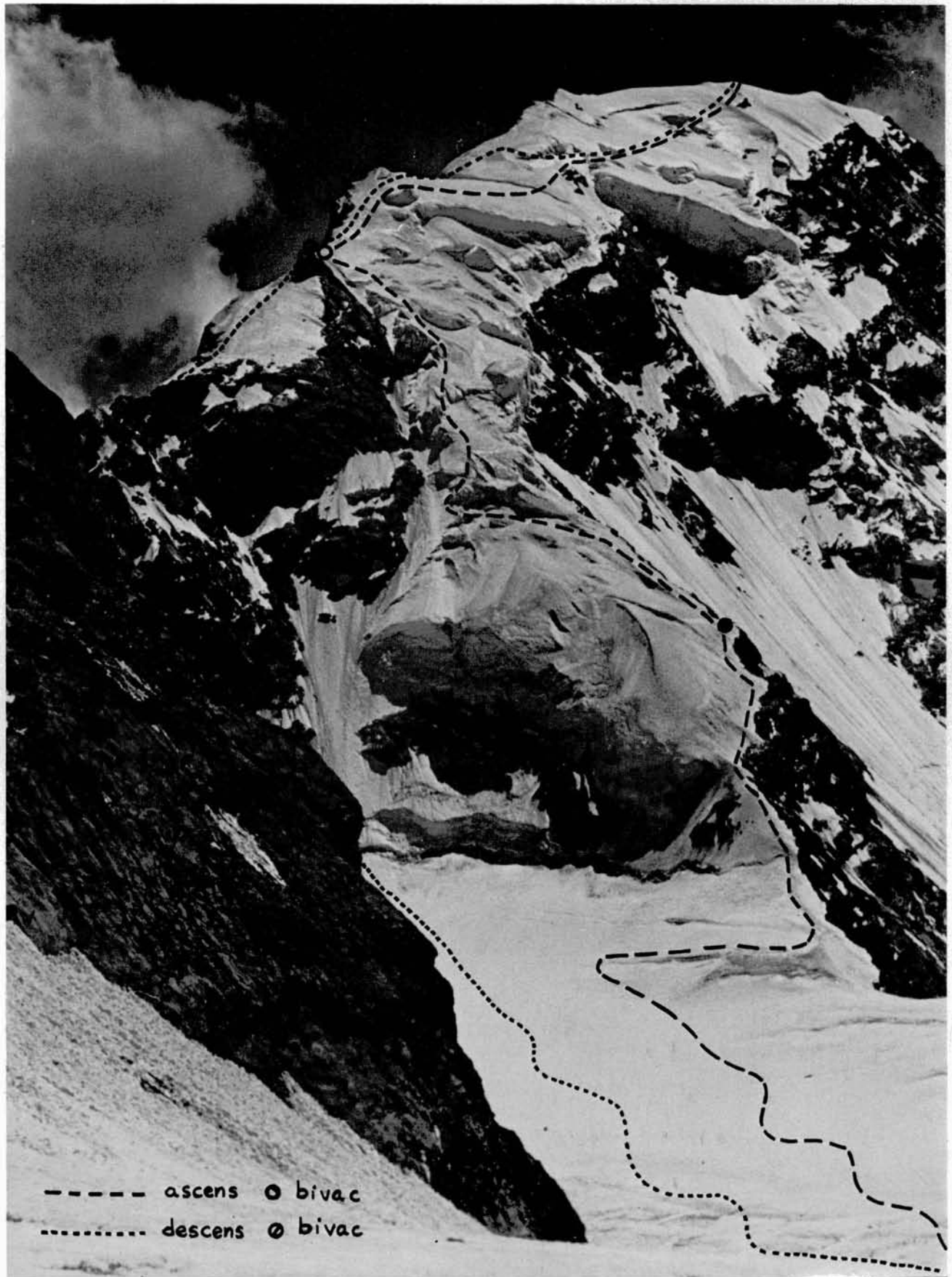

foto: J. Bonaventura

Els dos homes havien deixat les acollidores tendes del camp I situades a 5.030 m. i empenien una lenta pujada pel gran plat que formen les geleres després de despenjar-se dels cims. La via escollida per atènyer els 6.284 m. de l'«M-7» solca el seu esperó N-NO fins que aquest s'uneix amb l'aresta nord, llavors enllaça la carena

fins a cim. Constituïa una «primeira» de gran bellesa, integralment sobre glaç d'uns 1.000 m. de desnivell i un pendent mitjà de 45° que molt sovint es convertia en parets desplomades. Aleshores calia cercar el pas enmig d'un laberint de sèracs i esquerdes. Recordo la cara nord de l'Aiguille du Plan de Chamonix però 2.500 m. més amunt,

L'M-7, de 6284 m., a la vall de Mandaras, Afganistan. Hi veiem marcada la via dels Països Catalans per l'esperó NW, amb el bivac a 5350 m. i 5850 m. El descens es féu per l'aresta N.

Una panoràmica de la capçalera de la vall de Mandarar. Al centre observem l'M-7 ascendit pels companys del CADE, a l'esquerra el punxegut M-6, de 6138 m., a la dreta les verticals parets de l'M-8. ▼

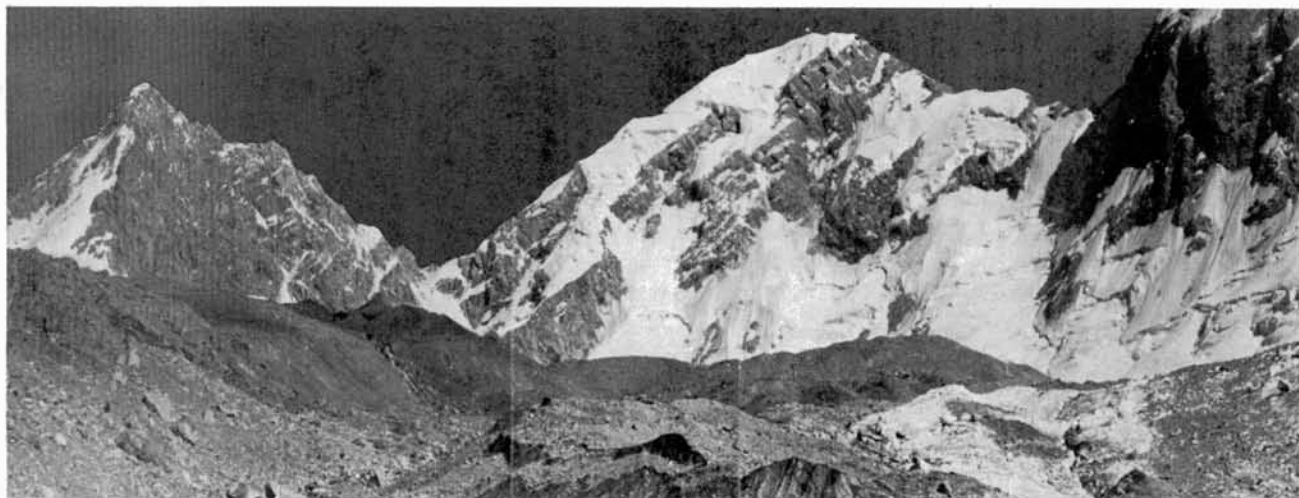

foto: Exp. PP. CC.

ço que constitueix una notable diferència!

A mesura que ens acostàvem al peu de l'esperó aquest prenia formes impressionants: s'encimbellava imponent per sobre els nostres caps i cada vegada havíem d'alçar més la mirada per veure el cim. Jo em fixava sobretot en uns sèracs gegantins que barraven el pas de sortida a l'aresta. Les cascades de caramells de glaç em semblaven les dents d'una gola plena d'amenaçes. Calculava les mil i una trajectòries possibles de la seva caiguda i mai no en restava prou segur. Sortosament les incidències rutinàries de l'ascensió em distreien la major part del temps.

Cap a les sis de la tarda en Lluís Belvis des del camp I observava com els dos puntets atenyien l'emplaçament del primer bivac. L'ombra de l'imponent M-8, de 6.628 m., submergia per moments el circ glacial a l'extrem del qual s'alçava el camp.

El dia 4 sortírem dels sacs de bon matí. Jo no havia aclucat l'ull, no sé si pel neguit de l'ascensió o a conseqüència de l'altura.

Com més metres guanyàvem més em costava de fer deu passes seguides. Mica en mica, la quantitat de passes que podia fer sense no-

tar l'empipadora sensació d'ofec disminuïa. Ah! però mentrestant anàvem deixant enrera immensos blocs de glaç i això, de veritat, m'alluegeria.

Recordo, si no tota l'ascensió, moments i paratges de gran bellesa. És com si encara m'hi trobés, reposant sota l'ombra d'un sèrac: sota meu un abisme esfereïdor s'escolava vall enllà. Els dibuixos de la gelera em recordaven els meus llibres de text quan estudiava geografia. M'entretenia trencant els caramells que penjaven damunt nostre; com un orgue meravellós el meu piolet arrencava sons estranys d'aquelles candeles. En Civis també en trencava, però per llepar-los!

Hi ha un pas que m'ha quedat màgicament gravat a la memòria: jo feia de primer (una de les poques vegades que vaig passar davant). Calia superar un canaló arrodonit d'uns trenta metres. Les puntes dels grampons no s'enfonsaven pas més d'un centímetre, però em sentia segur. A dalt, ben a prop de l'aresta, s'endevinava un bon lloc per reposar. El sol escalfava l'aire quiet del migdia i jo em trobava com al Pirineu un dia d'estiu. Vaig pujar sense ni adonar-me'n. Asseguts sobre les motxilles, contemplant les úniques allaus que ens fou possible descobrir en tres dies: masses enormes de llum s'esllavissaven

a través dels núvols de bonança i omplien les carenes de tonalitats ensordidores; el color esdevenia brogit, fressa, ... i jo em tapava còmicament les orelles!

El nostre segon bivac fou molt divertit: no teníem gens d'aigua ja que, per un malentès, que segons com haguera pogut resultar perillós, no portàvem ni cap cassó ni cap fogonet per desfer la neu. Sortosament hi havia les càpsules metàl·liques dels carrets fotogràfics. Estratègicament situades sota alguns degotalls ens van donar un litre i mig de líquid i això ens va distreure tota la tarda (en quaranta-vuit hores no poguérem beure res més i això encara va resultar més divertit que no pas el mateix bivac!)

L'endemà els dos puntets seguien llur ascensió per l'aresta. Aquesta, que al primer cop d'ull semblava la part més fàcil de l'itinerari, era en realitat la més perillosa. Plaques senceres de vuitanta metres eren com un mirall llis de glaç; calia vorejar-les, travessar-les cap a les roques, deixar-les enrera, com fos, amb el sol ajut dels grampons, el martell i el piolet. L'esllavissada de qualsevol dels dos homes era en aquells moments definitiva. Hi havia també esquerdes i desploms insuperables que calia

escalar per llocs inversemblants, ja fos sobre el vessant est, tot dominant precipicis i valls inexplorades submergides en l'ombra, ja fos pel vessant oest, a ple sol. I també hi havia el cansament.

Jo, que duia dues nits sense aclucar l'ull, m'endormiscava ara a la mínima ocasió que podia seure tranquil·lament. Llavors trobava irracional la meua presència en aquella muntanya. Què hi feia, penjat a sis mil metres? Fins i tot la meua participació en l'expedició se m'acudia inversemblant, a mi que estimava tant la comoditat d'un bon llit o d'una passejada planera! Us asseguro que, d'ésser possible, m'hauria deslligat de la corda sense cap mena de remordiment i hauria plantat en Civis, el qual d'altra banda no sé si rumiava coses mas-

sa diferents de les meves.

Sortosament, no per a mi sinó per a les expedicions, aquests mals pensaments duren poc i al capdavant s'imposa l'ètica alpinística. No cregueu que aquesta ètica és irracional, tingueu-ne la seguretat, que ho és! Però aquí rau precisament el seu valor. En un món on només compta la «racionalitat» de les xifres i dels guanys, escalar una muntanya té el mateix valor que la flor tenia por al Petit Príncep: és una lliçó d'amor i de poesia.

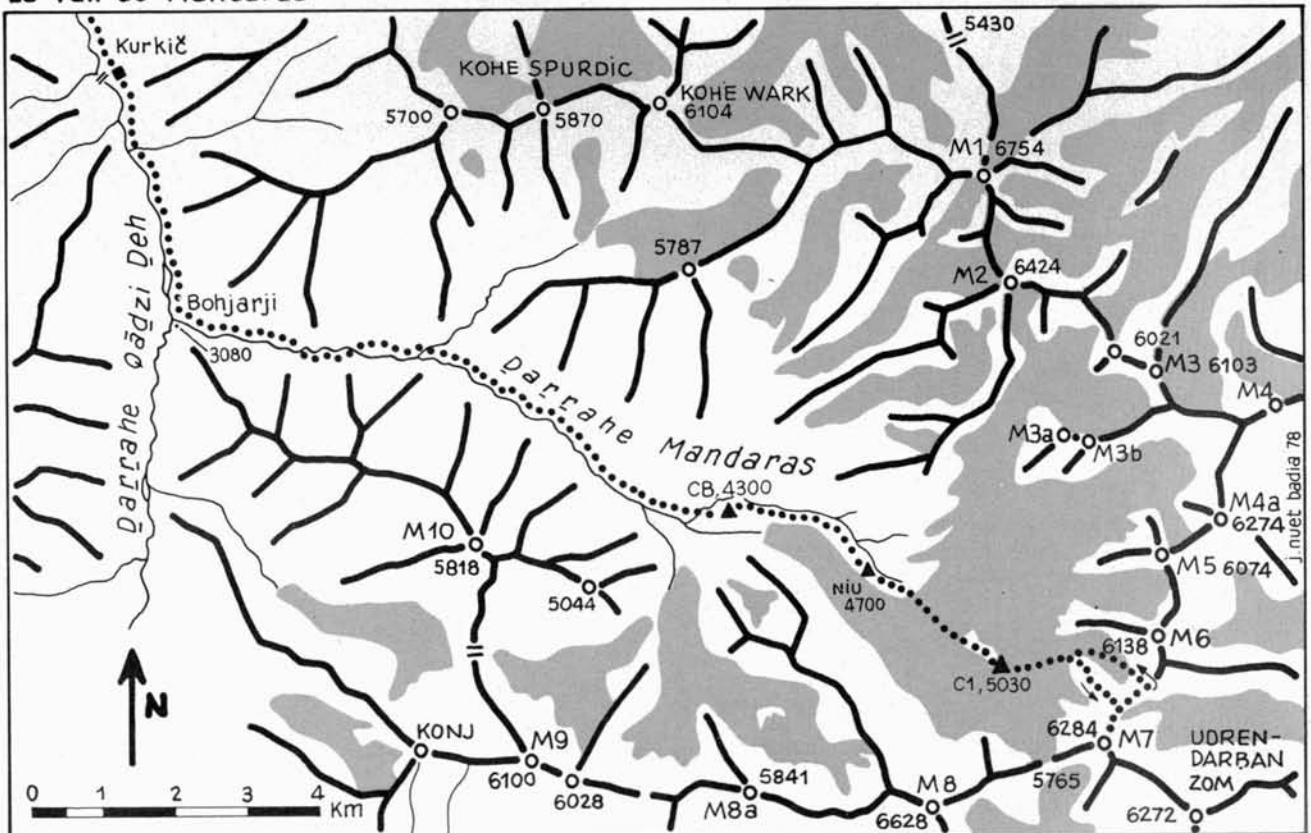
Cal reconèixer, però, que en aquells moments no m'hauria atrevit a comunicar una cosa semblant a en Civis, per exemple; no, són coses posteriors.

Finalment a les 3,05 de la tarda del 5 d'agost les quatre barres dels Països Catalans es mostraven als deu cims de la vall i els cors dels

foto: E. Civis

La Vall de Mandarar

Segons Jerzy Wala, K.T. PTTK. Exp. 1973.

Descens de l'aresta N. de l'M-7, després del tercer i últim bivac. ▼

dos homes s'unien als dels altres components: als que des del coll entre l'M-7 i l'M-6 intentaven l'ascensió, als dels camps i a aquells que a Kabul sofrien potser més per nosaltres que no per ells mateixos.

A la davallada, malgrat les sorpreses que ens esperaven (era ja la matinada del dia 7 quan aconseguíem d'arribar al camp I després d'un al·lucinant descens fet de nit), tot era joia.

RESSENYA TÈCNICA

L'esperò NNW, integralment de glac, comença a 5.200 m. d'altura; la via discorre pel fil de l'aresta, tot aprofitant els passos més factibles. Fins al cim, té una inclinació mitjana de 40-45° encara que sovint s'encimbella fins a 60 o 70°. La qualitat de la neu és irregular, bona en els pendents forts, en forma de penitents quan s'ajeu i en plaques de gel, duríssim, en determinats indrets. El desnivell total, 1.084 m. L'ascensió, de dos dies de durada, fou feta en pla alpi, és a dir amb la instal·lació progressiva de bivacs. El clima, molt estable i sec, és un aliat quasi segur en aquestes valls. Per al descens vàrem efectuar un total de 12 «rappels», salvant així els trosos més compromesos.

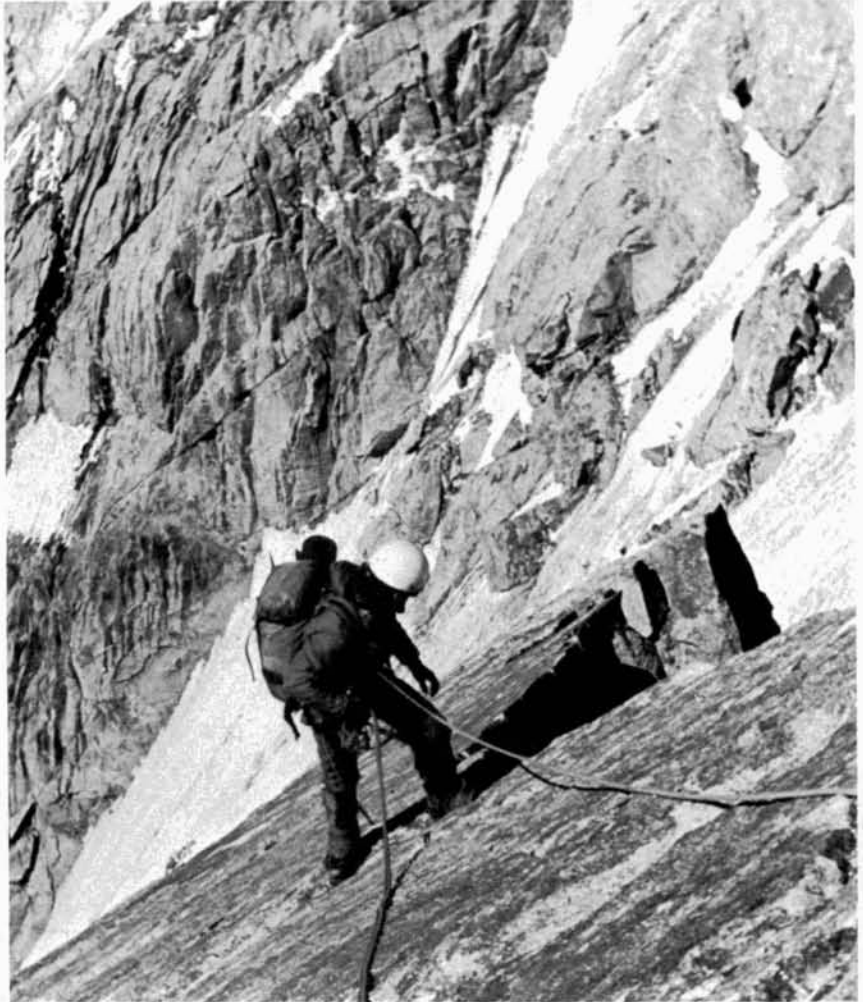

foto: J. Bonaventura

Diferents aspectes de l'expedició Països Catalans a l'Hindukush

per Lluís Belví i del Río

Raonaments i reflexions

Quan tot ja s'ha acabat, quan els dies actius de l'expedició ja han estat inexorablement consumits, quan ja tot resta enrera, es fa necessària una reflexió del temps viscut, dels motius pels quals hem lluitat i treballat tant i tant per fer possible una estada de tan sols deu dies a la muntanya. En pensar-hi fredament una de les preguntes que ens hem fet és: si el que ens agrada és la muntanya, per què ens compliquem l'existència per anar a quasi deu mil quilòmetres lluny de les nostres llars, per passar tot just una setmana i mitja en el nostre medi preferit? Les respostes poden ser diverses però a les persones allunyades de la problemàtica de les expedicions es fa difícil de trobar una explicació vàlida i en molts dels casos la resposta és que tot això és una bogeria sense cap mena de sentit lògic si tenim en compte els nombrosos problemes que hi ha en la majoria de les expedicions fins que no s'arriba a peu de les muntanyes.

Per a un grup d'amics com nosaltres, que un bon dia decideix d'organitzar una expedició, són diversos els problemes que cal solucionar abans de fer-la possible. El primer és, sens dubte, trobar l'equilibri necessari en l'equip humà que la farà possible. La tasca de selecció per a la formació de l'equip és difícil: sempre en queda fora algun company que podria haver-hi participat. A l'hora de la veritat sempre et trobes limitat per diversos factors, dels quals cal remarcar:

- a) l'econòmic
- b) la difícil mobilitat d'un grup massa nombrós
- c) l'equació: més gent, més problemes de convivència.

Així doncs el nucli original va acordar que l'ideal fóra un grup de 10 a 12 components, on cadascú s'hauria de fer càrrec d'una tasca concreta. Així s'aconseguiria que tots visquéssim plenament la

pre-expedició. Setmanalment teníem reunions generals, i cada dia s'anaven fent trobades entre el grup a fi i efecte d'anar tirant endavant totes les tasques previstes.

Un cop trobat l'equip, vàrem analitzar el segon problema, l'elecció d'un lloc, que fos d'interès i adient a la nostra experiència i preparació. Les nostres primeres gestions anaven dirigides cap el Caucas (Rússia), però ho vàrem desestimar per problemes de permisos, l'excés de control de les autoritats esportives soviètiques així com l'elevat preu per persona per visitar aquestes muntanyes, a part d'ésser aquesta una zona molt explorada pels mateixos alpinistes soviètics. Sud-Amèrica va ser descartada ja que l'any anterior ja havíem visitat els Andes Peruanos i preferíem conèixer noves muntanyes. Àfrica era també un objectiu d'interès, però volíem fer un sis mil tècnicament interessant i aquest no era el Killimandjaro. Aleshores Àsia era l'objectiu i dins d'Àsia calia trobar un país sense massa problemes burocràtics, on fos possible d'obtenir permisos per anar a una zona d'interès. El país que reunia totes aquestes condicions era l'Afganistan i les muntanyes l'Hindukush afganeses, la segona serralada més alta de la terra. Ara que ja havíem escollit, calia estudiar bé les possibles zones a visitar i tot buscant informacions de primera mà, vàrem escriure a diversos alpinistes, bons coneixedors, per les seves expedicions, d'aquestes muntanyes. A poc a poc, anàvem rebent tota la informació necessària i després de diverses reunions, ens vàrem decidir per la vall de Mandaras i el cim de l'M-7 (6.224 m.). A l'elecció varen ésser diversos els factors tinguts en compte, entre els quals destaquem que per a molts era la primera experiència en expedicions. El nostre desig era no fer un salt excessivament sobtat, ja que el nostre criteri és que per anar a cims importants amb garanties d'èxit cal acumular experiències. Havíem fet

quatre mils, cinc mils i un sis mil l'any anterior; fer un set mil potser seria un salt massa gran, si per altra part volíem fer un cim alpinísticament interessant.

Permisos i problemes federatius

Els permisos són difícils d'aconseguir per a les valls a l'est de la línia Quaz-I-Deh-Noshaq. Ultra això. Paul J. L. Simons, vice-cònsol espanyol a l'Afganistan, ens havia informat que la zona escollida per nosaltres era prohibida. Per altra part sabíem que el grup espanyol que l'any anterior havia anat al Shinkar (7.111 m.), entrà a les valls amb un permís per anar a fer el Noshaq i el corresponent suborn als controls policials que s'havien trobat al camí.

La nostra posició de no voler saber res del centralisme federatiu, també ens era un entrebanc a l'hora de poder comptar amb una asse-

gurança d'accidents, d'iniciar negociacions via Ministeri d'Afers Exteriors, via ex-Delegació Nacional d'Esports així com a la possibilitat d'optar a alguna ajuda econòmica del «Comité Nacional de Expediciones». Però tot això calia sacrificar-ho en defensa d'una línia coherent, d'unes idees clares d'allò que ha de ser una federació democràtica i representativa de tots els clubs.

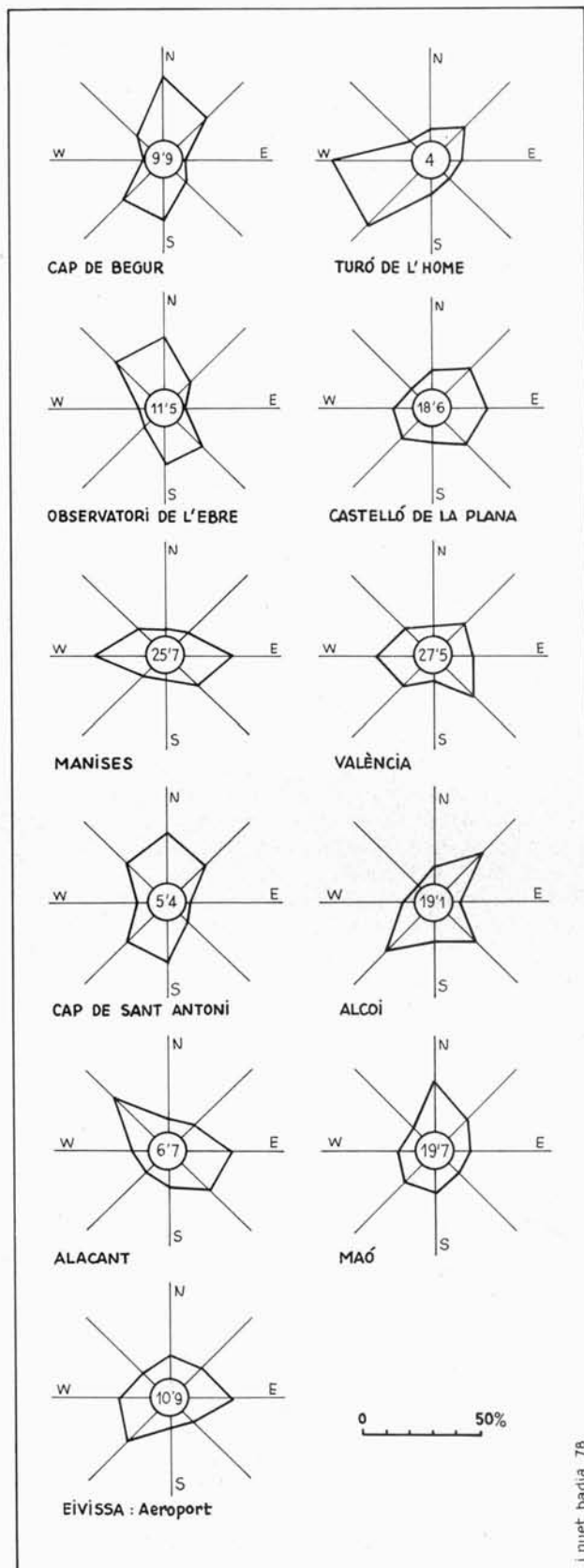
Vàrem obrir-nos una pòlissa d'accidents de tipus particular, que si bé era més cara que la que ens oferia la Federació, pel altra banda era més completa en tots els aspectes davant del que oferia la Mutualidad General Deportiva. Per altra banda la posició independent va donar els resultats esperats i, doncs, vàrem aconseguir el permís oficial per a la zona escollida, cosa en què no van reeixir altres grups, que anaven amb una lletra de presentació de la Federación Española de Montañismo. Aquests permisos havien estat denegats de forma sistemàtica per la burocràcia de la Federació-Centralista, donat que els responsables de facilitar autoritzacions, orientats per una caduca circular del govern afganès, anaven prohibint totes les expedicions que volguessin endinsar-se en qualsevol de les valls del corredor del Wakhan. Aquesta lamentable desinformació, any rera any, ha estat perjudicant considerablement els interessos de les expedicions que tenen intencions d'anar a zones teòricament prohibides fa uns anys. Si

d'entrada els expedicionaris es presenten amb un permís denegat per les autoritats esportives de l'Estat espanyol, difícilment s'aixeca la prohibició i s'ha d'anar a altres objectius o bé utilitzar la desagradable tècnica del suborn que pot significar greus complicacions si per desgràcia es pateix un accident. Aquesta desinformació ve a donar la raó al punt de vista que les coses no funcionen bé dins l'actual «Federación». Pensem que aquesta es mou molt lluny de la realitat dels clubs i de l'alpinisme actual i més aviat dóna la sensació de voler controlar en lloc de posar les seves possibilitats d'ajut i potenciació d'activitats al servei de les entitats. Crec que un tema com aquest dels permisos i normes per a les expedicions és prou important per tenir al dia totes les disposicions que vagin dictant els diferents governs. Esperem poder disposar ben aviat d'una nova Federació d'Entitats Excursionistes, real i no sols de nom, que tingui l'autèntica representativitat de totes les entitats del nostre país.

La distribució de tasques

Un cop reunit el nucli original, vam decidir de cursar invitacions a dues persones que per la seva experiència ens serien ideals per dirigir l'expedició. El cap escollit era en Joan Créixams, home que ja en anteriors oportunitats havia desenvolupat aquesta difícil missió amb un notable èxit. Emili Civis, que

per raons de temps havia abandonat la idea d'anar al Sharagar (7.349 m.), va acceptar la direcció tècnica de forma que ell ens podria aportar la seva experiència d'altres expedicions similars a la que ens disposàvem a realitzar. L'aspecte mèdic i fotogràfic també el teníem ben resolt amb la participació d'en Josep Viñas, home entusiasta, ideal per tirar endavant aquesta tasca. L'equip i el material aniria a càrrec d'en Josep Ma. Castan; el voluminós bagatge de l'expedició seria solucionat per Joan German Casola; l'itinerari i transport era estudiat per Josep V. Ponce. L'alimentació, punt delicat de tota expedició, va ésser una tasca encarregada a l'especialista en aquests afers, Jaume Bonaventura. La mecànica del vehicle seria resolta durant el llarg viatge Barcelona-Quaz-I-Deh pel perfecte tàndem compost per Josep Ausas i Pep Camarena, aquest darrer s'encarregava també de la consecució dels permisos oficials. Enric Ribot, Ricard Vila i el mateix Emili Civis es varen fer càrrec de l'estudi i cartografia de la zona escollida. En Josep Casanovas en cas d'aconseguir el difícil permís militar, seria un bon reforç per a l'expedició i Esteve Margenat, que a darrera hora va ésser baixa, es va encarregar de l'Operació Cartes Postals. Finalment en Lluís Belvís es féu càrrec de la comptaduria, relació amb les cases comercials i tasques de coordinació general dels diferents blocs que donaven vida al nostre projecte.

Roses dels vents: freqüència de les direccions dels vents en % anuals d'algunes estacions dels Països Catalans. La xifra de dins el cercle expressa el % dels dies de calma. En la interpretació de les roses dels vents s'ha de tenir present que el relleu pròxim al lloc d'observació condiciona les direccions registrades i que aquestes sovint difereixen una mica de les dels vents dominants a la comarca.

tubre i alguna vegada al setembre (Barcelona, Tarragona, Granollers). Cap a l'interior a les comarques més seques, el màxim pluviomètric s'observa a la primavera, al mes de maig (Tàrraga, Lleida, Montsó).

L'hivern no és una estació tan poc plujosa com s'acostuma a dir. Més aviat caldria pensar que plou menys que a la tardor. No es pot pas dir el mateix en relació amb la primavera. A l'hivern plou menys que a la primavera en quasi tot Catalunya. En canvi, plou més al sud del País Valencià i a les Illes, on els dos màxims de tardor i de primavera, tendeixen a ajuntar-se en una llarga estació humida, oposada a l'estació extremadament seca que va de maig a setembre.

Els vents

En diverses ocasions s'ha indicat la importància dels vents en la distribució de les temperatures i, sobretot, del règim de pluges. El vocabulari popular ha donat nom als diferents vents, especialment als que tenen més impacte, ja sia per la seva velocitat o direcció, ja sia per la seva influència sobre les temperatures o pluges. Malgrat la seva importància i l'abundor de termes populars, les dades diàries obtingudes sovint no ens diuen de quin vent es tracta. Cal tenir present que dos vents poden bufar

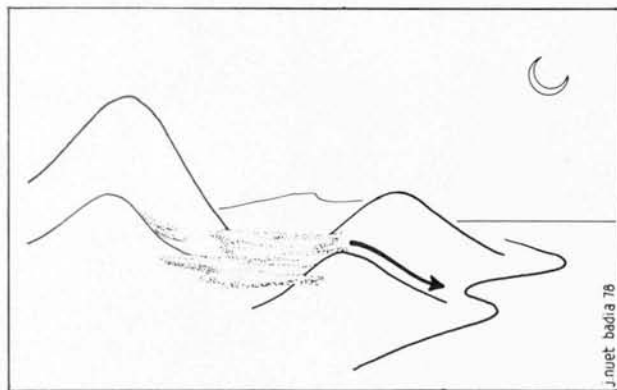
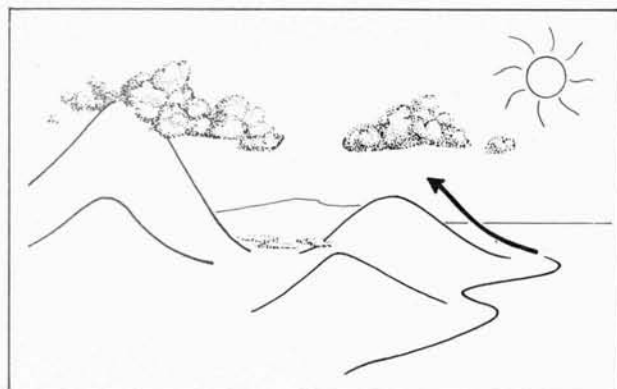

alhora, donant una resultant difícil d'interpretar. Encara, moltes de les idees que es tenen dels vents són més aviat el resultat d'observacions i experiències empíriques o obtingudes a través d'enquestes a la gent del lloc.

Cal distingir entre els vents locals, com són les brises, dels vents regionals, com la tramuntana, el mestral i el levant. Ara només es farà referència a aquests vents.

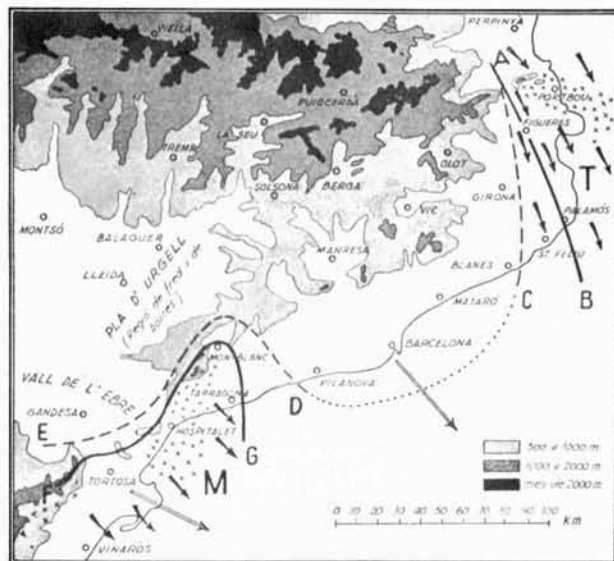
Les **brises** són vents convectius locals de periodicitat diària originats per l'escalfament diferencial de dues superfícies, que alhora escalfen diferencialment dues masses d'aire. Petites diferències de temperatura d'aires de llocs propers són suficients per a produir un corrent d'aire. Hi pot haver brisa per l'escalfament diferencial de la superfície del mar respecte a la de la terra, o de la muntanya respecte a la vall.

Amb la mateixa radiació solar rebuda la superfície de l'aigua s'escalfa i es refreda més a poc a poc que la terra. De dia el sol escalfa intensament just fins als primers mil·límetres de la terra, ja que no deixa penetrar els raigs lluminosos i és un mal conductor de la calor. En canvi, penetra alguns metres dins l'aigua bellugadissa, on bona part de les calories rebudes són gastades per l'evaporació de l'aigua.

121

Direcció de la marinada i del terral i formació de boires de convecció i d'inversió tèrmica a les serralades costeres catalanes. Observeu l'asimetria de les boires a causa de l'efecte föhn.

122

(segons E. Fontserè, 1950)

Dominis de la tramuntana (T) i del mestral (M) a la costa catalana. AB, límit occidental normal de la tramuntana; AC, límit eventual; FG, límit normal del mestral; ED, límit eventual. Les creus indiquen les regions on el vent adquireix la màxima violència. Les sagetes negres marquen la direcció ordinària del vent inferior; les de doble ratlla, el vent en altitud a Barcelona i a Tortosa els dies que fa vent fort del quart quadrant arran de terra.

Les diferències tèrmiques de les masses d'aire que les cobreix provoquen uns moviments de mar cap a terra. És la marinada a Catalunya i al País Valencià, marí al Rosselló i embat a les Illes. La **marinada** bufa sobretot als mesos d'estiu. Comença cap a les 9 del matí i acaba cap a les 7 de la tarda, amb un màxim d'intensitat després del migdia, cap a les dues. A Catalunya la marinada pot arribar fins més enllà de la Serralada Pre-litoral. Al País Valencià i a les Illes afecta pràcticament tot el territori. L'aire emprès per la marinada, en pujar per les valls i els vessants, pot arribar al punt de condensació i donar lloc a boires, que desapareixen un cop la marinada ha afluixat.

De nit, la radiació terrestre provoca un fort refredament de la terra i dels nivells d'aire més baixos. En canvi, la temperatura de l'aigua es manté quasi constant. Llavors, després d'unes hores de calma bufa el **terral**, vent que a la matinada es dirigeix per les fondalades cap al mar.

Les **brises de muntanya** són degudes a l'escalfament de valls o vessants en dies serens i calorosos. Els vessants solejats amb poca vegetació i pedregosos són propicis a l'escalfament de l'aire i són nius de **moviments convectius (brisa de vall)**. Són els vents que donen lloc a les tempestes de calor. A les nits serenes l'aire fred baixa pels rierals cap a les valls (**brisa de muntanya**).

La **tramuntana** i el **mestral** són vents molt coneguts per la seva violència. Bufen en situacions at-

mosfèriques caracteritzades per altes pressions al centre de la península i a l'Atlàntic i baixes al centre de l'Europa i oest del Mediterrani. El més freqüent, segons paraules del doctor Fontserè, tant en un cas com en l'altre, és que la massa freda que ve de l'Atlàntic quedi deturada pels alts Pirineus i es parteixi en dues branques principals: una que segueix el camí planer del Migdia de França i desemboca en el Mediterrani pel Rosselló i les planes narboneses, i una altra que ve per la vall de l'Ebre i surt a mar des del cap de Salou fins més enllà dels Alfacs.

La tramuntana és un vent sec i més aviat fred. Bufa amb molta intensitat, sobretot als mesos freds, de novembre a març. És un vent del N-NW, que bufa fort pel sector oriental dels Pirineus, al Rosselló i bona part de l'Empordà. Arriba amb plena força a les costes septentrionals de Menorca i possiblement a Mallorca per les badies d'Alcúdia i Pollença.

El mestral pren diferents noms segons les comarques on bufa: **cerç** a la Ribera d'Ebre, a la Terra Alta i als Ports de Beseit, **serè** al Camp i **vent de dalt** al Baix Ebre. És un vent predominantment del NW i és tan temut com la tramuntana.

El **llevant** és un vent ratxós i plujós, de direcció predominant ENE. Bufa tot l'any, però es presenta sobretot per la tardor amb un màxim a l'octubre, i per la primavera amb un màxim al març. Es forma en un centre de baixes pressions situat entre Itàlia, França i la península. Sol avançar pel mar cap a la costa, empenyent pel nord-est uns cúmulos-nimbus

fosc i aixecant fortes onades. És un vent humit que provoca pluges que poden durar uns quants dies. És el responsable de moltes pluges de les comarques litorals.

ELS TIPUS DE TEMPS

Els temps es defineix com el conjunt de valors meteorològics (temperatura, pluja, humitat, vent, radiació solar, pressió atmosfèrica, nebulositat, visibilitat, etc.) que, en un moment donat i en un lloc determinat, caracteritzen l'estat atmosfèric. En un sentit estricte la combinació d'aquests elements és instantània i varia permanentment. L'estat atmosfèric és únic per a cada moment i en un lloc determinat.

Sovint algunes combinacions meteorològiques, encara que no pas necessàriament iguals, però sí amb valors pròxims i que donen lloc a afectes semblants, es produeixen amb certa freqüència.

Aquestes situacions meteorològiques han estat estudiades i tipificades i són conegudes amb el nom de **tipus de temps**. Alguns tipus de temps són característics durant els mesos freds o calents, o en les estacions intermèdies. D'altres, es produeixen tot l'any.

Cada tipus de temps correspon a una situació meteorològica i és representat en els mapes del temps que diàriament ens reproduïen els diaris i la televisió.

Les característiques de les distintes masses d'aire que ens arriben depenen del lloc d'origen i del recorregut d'aquestes masses. Una massa d'aire provinent de les regions àrtiques és, sens dubte, molt freda i segons s'origini o recorri una superfície continental o marina serà seca o humida.

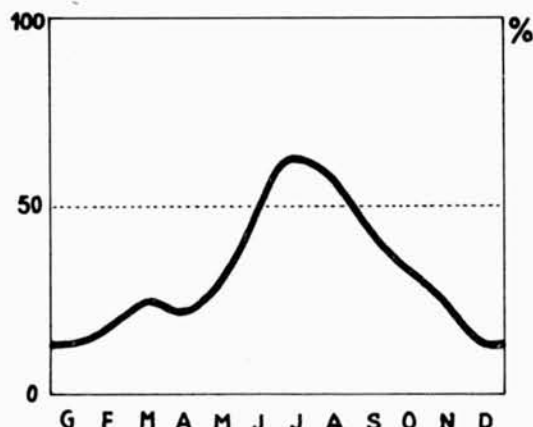
Els climatòlegs arriben fàcilment a diferenciar més d'una cinquantena de tipus i subtipus de temps als Països Catalans. L'exposició de cada un d'ells, ni que sigui dels més importants, seria excessivament com-

123

(J. Nuet i Badia)

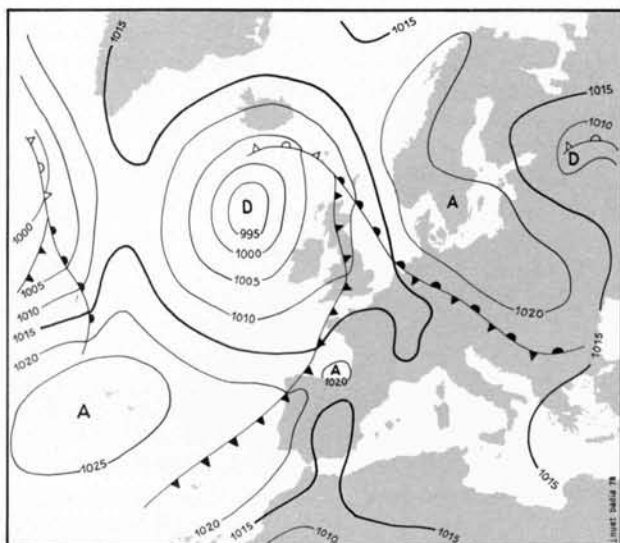
Tanques de xiprers a les vores dels camps a la Cava (delta de l'Ebre). A l'Empordà, al Baix Ebre i a les comarques on els vents bufen fort, els pagesos han plantat files de xiprers a les vores dels camps per protegir les hortes de les embestides dels vents furiosos, com la tramuntana i el mestral.

124

(segons J. Raso)

Distribució mensual del domini de les masses d'aire àrtic i polar i de les masses d'aire mediterrani i tropical a les illes Balears.

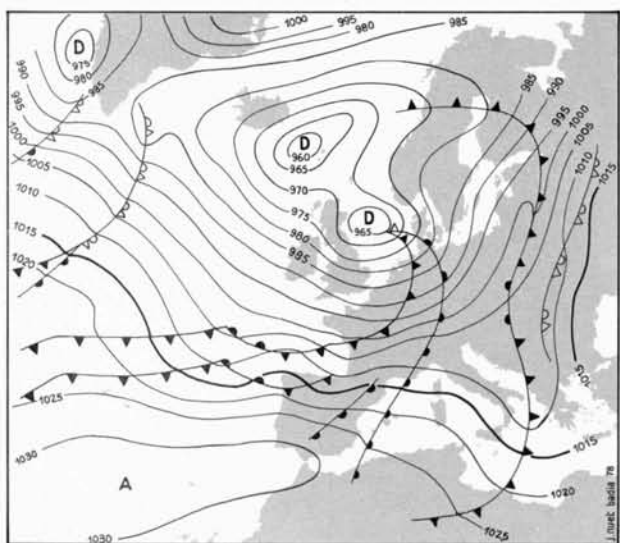

125

Tipus de temps en situació de pantà baromètric (10 d'agost de 1958).

plicada i llarga. Per això, només retindrem el trets fonamentals d'alguns tipus de temps.

A manera de resum es presenta el gràfic de les freqüències mensuals del domini de les diferents masses d'aire observades a les Illes Balears. A grans trets es pot observar el fort domini de les masses d'origen polar d'octubre a maig, i d'un lleuger domini de les masses d'origen mediterrani i tropical als mesos calents, sobretot pel juliol. A títol d'exemple oferim algunes característiques de quatre tipus de temps.

126

Tipus de temps de vent zonal de l'oest (12 de gener de 1962).

Pantà baromètric

És un tipus de temps caracteritzat pel quasi nul gradient baromètric en superfície, pels volts de 1.015 mb, i per la presència d'altres pressions a les capes de l'atmosfera. Dóna bon temps i l'atmosfera es manté estable. Els vents són en calma, llevat dels vents locals, deguts a l'escalfament diferencial de la superfície de la terra, que dóna lloc a la marinada i a moviments convectius a les valls. No plou i només es formen tempestes locals als sistemes muntanyosos.

És el tipus de temps més freqüent a l'estiu. És registrat més de la meitat dels dies de juliol i agost i quasi una tercera part dels dies de juny i setembre. Durant els mesos freds és poc freqüent.

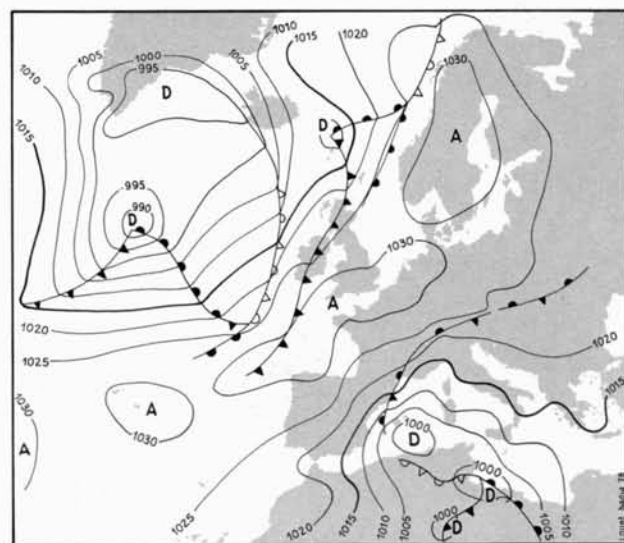
Vent zonal de l'oest

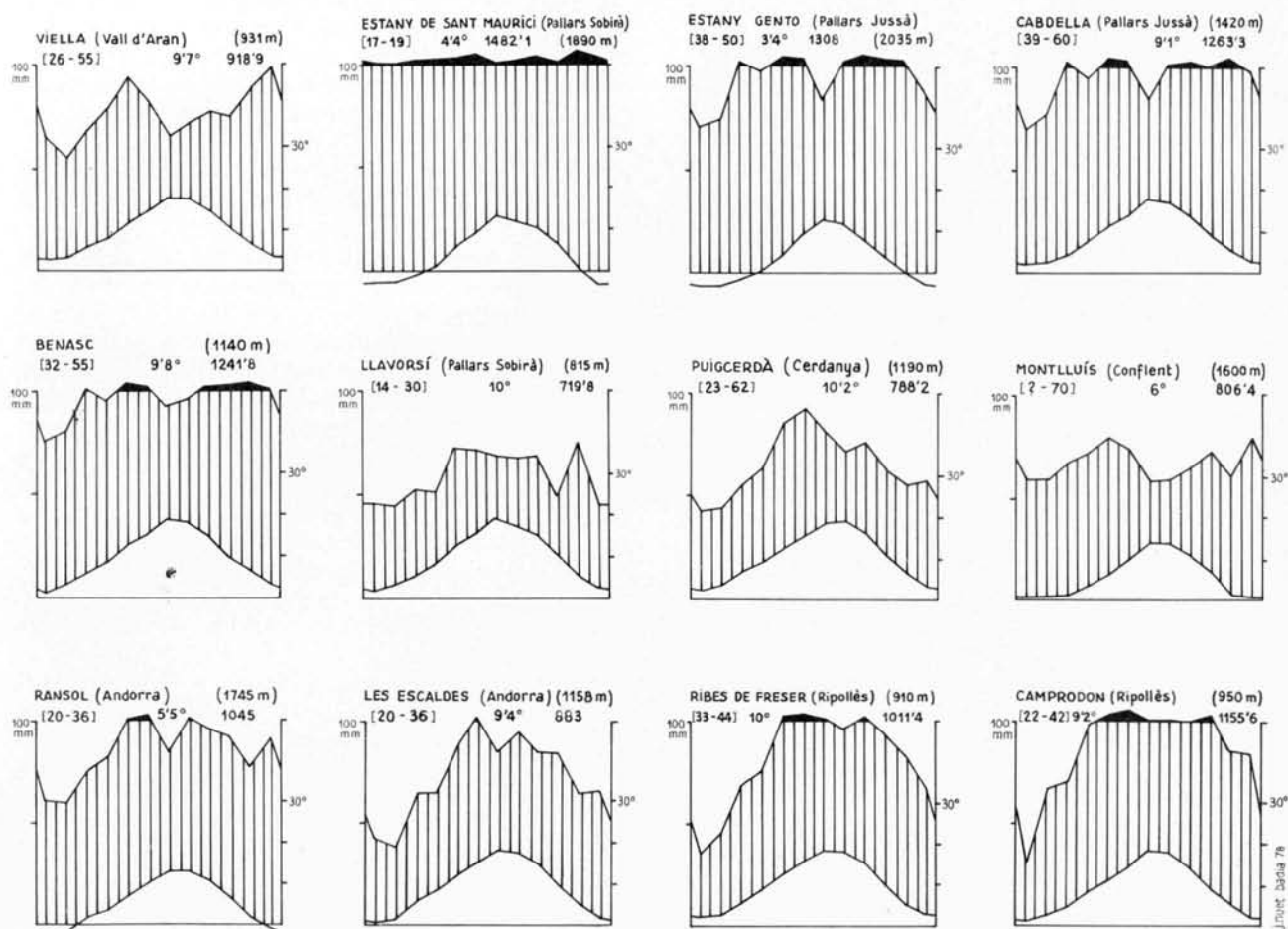
És un tipus de temps present durant tot l'any, però és més freqüent durant els mesos freds. Els mapes de superfície sovint no expressen amb claredat aquesta direcció. En canvi, els mapes de capes altes solen donar un domini clar de l'arribada de l'aire de l'oest.

Sota el domini del vent de l'oest les temperatures acostumen a ésser moderades, semblants a les mitjanes del mes. És freqüent el pas de fronts que donen lloc a algunes pluges, sobretot si són fronts freds. Aquestes pluges mai no solen ésser importants, ja que les baixes pressions són lluny, i els fronts de l'oest són descendents els Països Catalans.

Centre de baixes pressions al Mediterrani occidental

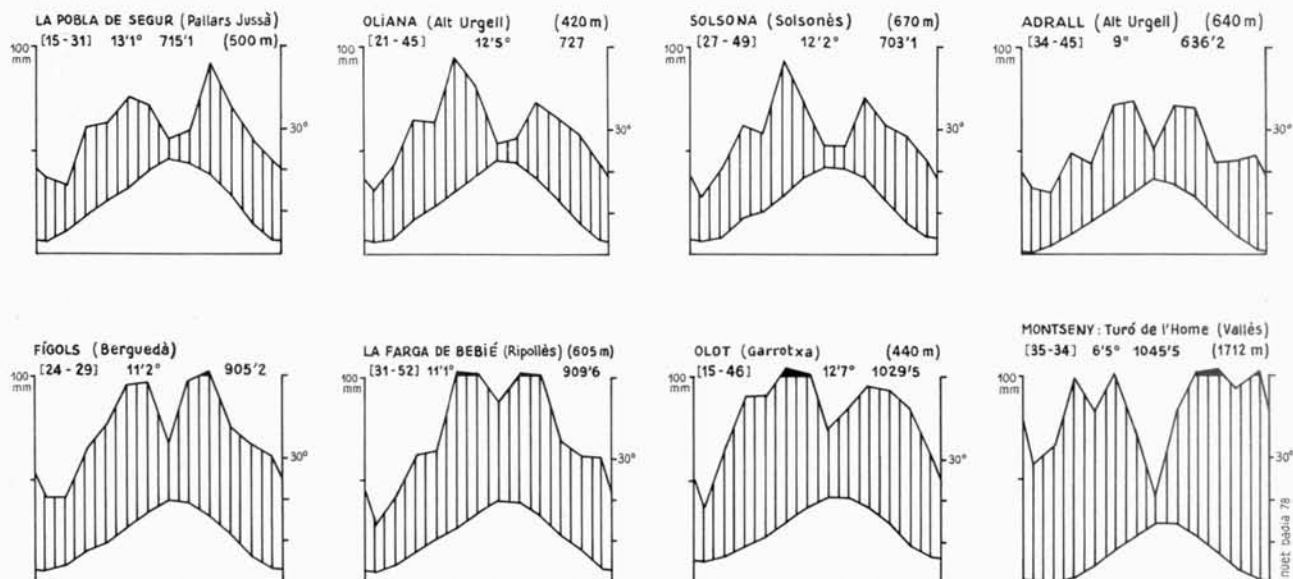
Correspon a un conjunt de tipus de temps força

	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Anual
VIELLA	64'0 2'9	54'5 3'4	68'9 6'1	79'7 8'0	93'5 11'8	82'6 15'1	65'8 17'6	71'8 17'4	77'0 14'9	74'4 10'7	89'4 6'0	97'1 3'0	918'9 mm 9'7 °C
ESTANY DE SANT MAURICI	105'1 -2'6	102'6 -2'3	113'5 -0'6	118'6 1'5	123'9 6'0	146'0 9'7	108'0 13'7	118'5 12'6	133'1 10'6	111'8 6'3	168'0 0'3	133'0 -2'7	1.482'1 mm 4'4 °C
ESTANY GENTO	71'3 -3'6	74'0 -3'6	102'1 -1'5	98'3 0'9	139'9 4'7	133'1 9'3	83'5 12'6	116'9 11'8	140'2 8'9	135'8 4'4	123'5 0'2	89'4 -2'7	1.308'0 mm 3'4 °C
CABDELLA	70'2 2'4	77'8 2'7	110'5 4'8	95'7 7'4	135'5 11'0	123'6 14'5	84'3 17'8	108'6 17'1	122'3 14'2	103'4 9'7	132'7 5'2	98'7 2'8	1.263'3 mm 9'1 °C
BENASC	77'6 1'5	80'1 3'1	106'7 5'9	95'8 8'4	132'8 12'5	110'7 15'1	92'7 18'4	96'8 18'0	109'6 15'0	114'5 10'5	122'3 6'4	102'2 3'1	1.241'8 mm 9'8 °C
LLAVORSÍ	46'1 2'0	44'6 3'7	53'7 5'4	52'9 8'5	72'3 12'1	71'5 15'7	69'8 19'1	68'9 18'4	69'3 15'2	49'8 11'4	74'1 5'9	46'8 2'6	719'8 mm 10'0 °C
PUIGCERDÀ	42'5 2'0	44'0 3'5	54'9 6'5	63'3 9'1	85'2 12'4	92'5 15'1	81'9 18'7	71'3 18'9	76'2 16'1	62'2 10'8	55'5 6'3	58'7 3'1	788'2 mm 10'2 °C
MONTLLUIS	59'7 0'3	59'9 0'5	67'9 0'9	70'8 3'0	79'9 6'3	73'1 10'6	58'5 14'1	59'7 14'0	64'5 11'2	72'8 7'2	60'0 2'8	78'6 1'0	806'4 mm 6'0 °C
RANSOL	61 -2'3	60 -1'1	75 2'1	83 4'1	102 7'2	117 10'6	85 13'3	103 13'3	96 11'0	92 6'5	78 2'0	91 -1'2	1.043 mm 5'5 °C
LES ESCALDES	42 1'1	38 2'2	64 6'2	65 8'4	87 11'6	105 15'3	85 18'0	95 17'9	85 15'1	85 10'0	65 5'4	66 2'4	883 mm 9'4 °C
RIBES DE FRESE	34'6 2'4	45'2 3'6	69'6 6'1	77'5 8'9	113'3 12'4	125'3 15'8	101'6 18'6	96'0 18'1	102'5 15'2	93'9 10'5	83'6 5'7	68'3 3'0	1.011'4 mm 10'0 °C
CAMPRDON	31'7 1'6	67'3 2'9	70'3 4'9	96'3 8'4	127'2 11'4	151'4 14'9	109'6 17'6	108'7 17'3	100'1 14'5	123'0 9'2	86'0 5'2	84'0 2'0	1.155'6 mm 9'2 °C

Font: 1. Dades del Servicio Meteorológico Nacional, elaborades per J. M. Panareda. 4. Geografia de Catalunya. 5. Elaboració de M. Garnier. 6. Elaboració de J. Sanson.

	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Anual
LA POBLA DE SEGUR	37'8 3'2	33'9 5'9	60'1 9'2	63'0 12'2	75'4 15'8	70'7 20'0	55'8 23'2	59'3 22'1	91'4 19'5	71'2 14'7	54'1 7'5	42'4 3'3	715'1 mm ¹ 13'1 °C ¹
OLIANA	31'0 3'0	43'1 4'6	65'0 8'5	64'3 11'3	95'2 15'0	80'2 19'4	53'2 22'5	56'8 21'9	72'3 18'8	66'4 13'1	57'1 7'8	42'4 4'3	727'0 mm ¹ 12'5 °C ¹
SOLSONA	27'0 3'8	41'4 4'5	62'4 8'2	59'2 10'7	93'3 14'5	72'9 18'4	52'1 21'5	52'8 21'3	74'4 18'4	62'0 13'2	59'6 7'7	46'0 4'6	703'1 mm ¹ 12'2 °C ¹
ADRALL	32'2 0'4	30'7 2'3	49'1 5'2	44'8 7'9	72'4 11'3	74'1 15'4	50'0 18'0	71'8 17'5	71'2 14'6	45'8 9'7	46'0 4'4	48'1 0'8	636'2 mm ¹ 9'0 °C ¹
FIGOLS	42'4 3'3	42'5 4'5	64'5 7'1	77'5 9'8	95'4 13'5	97'7 17'0	67'8 20'4	97'9 19'8	116'7 16'9	74'8 12'1	67'0 6'6	61'0 3'6	905'2 mm ¹ 11'2 °C ¹
LA FARGA DE BEBIÉ	29'3 2'8	42'1 4'7	63'3 7'3	64'9 10'3	113'4 13'4	110'0 16'8	87'2 19'8	105'9 19'5	101'7 16'6	69'4 11'5	61'7 6'9	60'7 3'2	909'6 mm ¹ 11'1 °C ¹
OLOT	37'2 5'1	64'5 6'3	90'1 9'0	90'6 11'0	138'5 15'0	114'9 17'8	73'2 20'9	84'1 20'7	96'5 18'1	93'3 14'0	85'3 8'5	61'3 6'5	1.029'5 mm ¹ 12'7 °C ¹
TURÓ DE L'HOMÉ	58'9 0'3	68'3 0'0	99'0 1'7	83'9 4'1	101'2 7'6	72'0 11'5	42'8 14'7	83'3 14'2	108'4 11'6	125'2 7'3	95'0 3'6	107'5 1'0	1.045'5 mm ¹ 6'5 °C ¹

Font: 1. Dades del Servicio Meteorológico Nacional, elaborades per J. M. Panareda.

peratures baixes degudes a l'altitud i a unes pluges generalment abundants, amb màxims a l'estiu. És el clima propi dels vessants i cims enlairats del Pirineu.

De cara a una millor comprensió d'aquestes diferències climàtiques s'han establert els diagrames climàtics de 61 estacions meteorològiques, distribuïdes al llarg de tots els Països Catalans. Aquests diagrames s'han establert d'acord amb el mètode utilitzat per H. Walter. Les ordenades s'han dividit en grups de 10° de temperatura o 20 mm de pluja. Quan la pluja mitjana mensual ultrapassa 100 mm, aquesta s'ha representat en negre i a escala reduïda a 1/10.

La zona ratllada verticalment indica el període relativament humit i l'espai puntejat el període relativament sec. A la part superior del diagrama, ultra el nom de l'estació, els metres d'alçada i les mitjanes anuals de precipitació i temperatura s'indiquen entre claudàtors el nombre d'anys d'observació; si hi ha dues xifres, la primera es refereix a la temperatura i la segona a la precipitació.

Tipus de clima a Catalunya

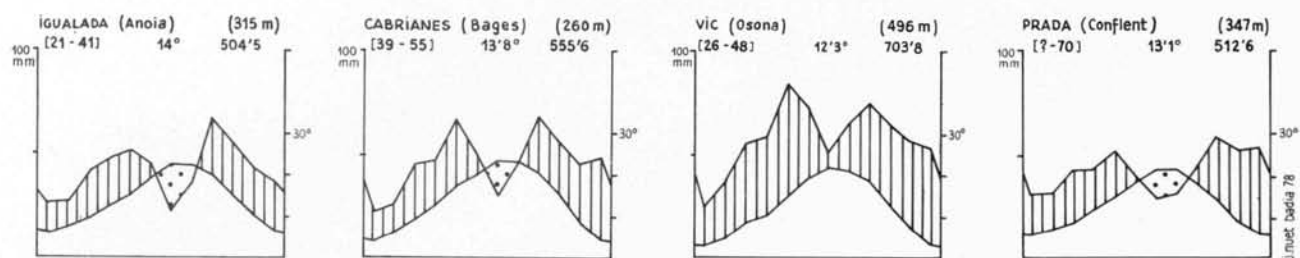
La presència del Pirineu i la separació de la Depressió Central respecte al mar, fan que a Catalunya s'hi observin tipus de clima ben diferenciats.

Clima atlàntic

És un clima essencialment plujós i humit tot l'any. Les temperatures són fresques i l'amplitud tèrmica escassa.

A Catalunya només tenen aquest tipus de clima els vessants de la Vall d'Aran (Viella), oberts als vents humits procedents de l'Atlàntic.

Cap als vessants més alts, les pluges són encara molt més abundants i les nevades freqüents tot l'hivern. El diagrama de Sant Maurici és ben expressiu per a significar aquest tipus de clima atlàntic de muntanya. Les baixes temperatures són degudes a l'altitud.

	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Anual
IGUALADA	26'5 6'0	27'8 7'3	41'2 9'6	49'2 12'4	51'0 15'6	45'7 19'4	22'4 22'7	36'0 22'4	67'9 20'0	55'2 15'5	43'3 10'3	38'2 6'5	504'5 mm ¹ 14'0 °C ¹
CABRIANES	22'3 4'4	26'9 6'2	45'0 9'5	48'7 12'4	67'5 16'3	50'3 20'5	30'3 23'8	45'6 23'4	68'5 20'2	56'0 15'0	45'9 8'5	48'6 5'0	555'6 mm ¹ 13'8 °C ¹
VIC	25'6 3'3	38'3 5'0	54'0 8'6	59'8 10'8	83'4 15'2	73'1 18'9	50'4 22'0	65'5 21'4	76'6 18'2	65'5 13'1	57'7 7'6	53'9 3'8	703'8 mm ¹ 12'3 °C ¹
PRADA	31'0 5'6	32'6 6'8	43'4 8'7	43'6 11'3	51'3 14'7	40'1 18'5	29'7 21'6	31'0 21'4	43'9 18'5	59'7 14'1	52'9 9'3	53'4 6'8	512'6 mm ³ 13'1 °C ⁶

Font: 1. Dades del Servicio Meteorológico Nacional, elaborades per J. M. Panareda. 5. Elaboració de M. Garnier. 6. Elaboració de J. Sanson.

Clima de muntanya

A l'alta muntanya del Pirineu el relleu i el fort gradient altitudinal condiciona uns climes ben diferents dels de les planes i muntanyes veïnes. La comparació dels diferents diagrames permet adonar-se de la varietat entre les estacions representades.

Els climes de muntanya són diferents segons la situació geogràfica. Els climes alpins i subalpins, molt freds i humits, es donen sobretot als Pirineus.

Climes que tenen sobre els vegetals uns efectes semblants als que es donen a l'Europa Central i Submediterrània es troben a les valls pirinenques, a la Serralada Pre-litoral (Guilleries, Montseny) i en forma atenuada, a Penyalgosa. A les muntanyes del migjorn valencià i a les Illes Balears els climes de muntanya tenen sempre un marcat caràcter mediterrani, amb estiu sec.

El règim pluviomètric es caracteritza per unes pluges abundants, sobretot a l'estiu, a causa de les tempestes locals. El màxim d'estiu és destacat a pràcticament totes les estacions del Pirineu axial fins al Ripollès. En algunes estacions es registra una lleu disminució pel juliol.

La quantitat total de les pluges és en relació amb l'altitud i amb l'exposició als vents humits. Les temperatures són en relació amb l'altitud. Compareu els diagrames de les estacions de Sant Maurici, estany Gento, Cabdella i Benasc.

Al fons de les valls i depressions arrecerades dels aires humits es manté el mateix règim pluviomètric, però les pluges són més escasses. Vegeu els diagrames de Llavorsí, Puigcerdà i Montlluís. Compareu les estacions andorranes de les Escaldes i de Ransol.

Més cap al Ripollès el màxim d'estiu és ben manifest en els diagrames de Ribes de Freser i de Camprodon. Més enllà és ben perceptible la influència

mediterrània amb la disminució estiuenca de les pluges.

El clima del Pre-pirineu

Cap al Pre-pirineu es fa sentir la influència mediterrània, sobretot als sectors més meridionals. Les pluges oscil·len entre els 600 i 1.000 mm, i les temperatures són en relació amb l'altitud.

Al sectors més alts i cap a l'est, fins a la Serralada Transversal, les pluges són més abundants. Compareu el diagrames de la Farga de Bebié, de Figols i d'Adrall, per un cantó, i els de Solsona, Oliana i la Pobla de Segur, per un altre.

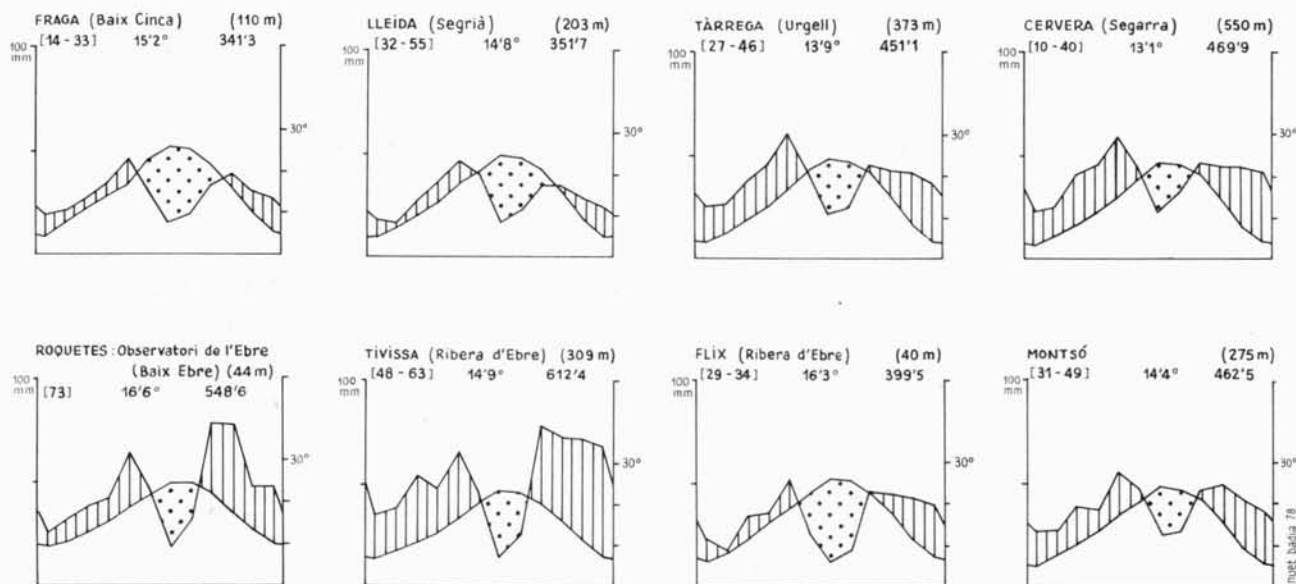
Clima de la Serralada Transversal

El clima de la Serralada Transversal es caracteritza per les pluges abundants, sobretot a l'estiu, amb un mínim a l'hivern. La influència mediterrània ve reflectida per la disminució del juliol. Les pluges són degudes, en part, als aires humits que es descarreguen forts als vessants que hi són exposats i, en part, a les tempestes estiuenques de convecció.

Aquest eix humit s'uneix al del Pirineu pel Ripollès i es continua per les Guilleries i fins als cims del Montseny. Observeu les poques pluges del Turó de l'Home pel juliol, i compareu el seu diagrama amb el de la Farga de Bebié i el d'Olot, i després amb el de Camprodon i el de Ribes de Freser.

Clima de muntanya mitjana de les serralades costeres.

A les serralades costeres i a l'extrem oriental del Pirineu (l'Albera) la influència mediterrània és ben palesa en el règim pluviomètric, amb estius secs i uns màxims plujosos a la tardor i a la primavera. L'al-

	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Anual
FRAGA	19'4 4'4	21'3 7'7	27'6 11'5	34'4 14'7	45'7 16'8	30'2 22'6	14'7 25'7	19'2 25'2	32'1 21'6	38'4 16'4	31'4 10'0	27'3 5'6	341'3 mm ¹ 15'2 °C ¹
LLEIDA	18'6 5'4	17'9 7'3	27'1 10'9	37'2 13'8	46'3 17'9	40'2 21'8	17'3 24'9	23'7 24'4	33'9 21'2	33'9 15'5	29'8 9'2	25'8 5'2	351'7 mm ¹ 14'8 °C ¹
TÀRREGA	26'2 4'1	27'7 6'4	37'1 9'7	44'8 12'8	60'3 16'5	42'1 21'2	22'3 24'2	24'3 23'6	45'6 20'9	43'1 14'6	41'0 8'4	36'3 4'6	451'1 mm ¹ 13'9 °C ¹
CERVERA	22'6 3'4	25'5 5'8	40'7 8'0	44'8 11'8	59'8 15'4	44'0 19'7	22'5 23'5	32'7 22'7	46'9 20'2	44'6 14'7	44'6 7'8	41'2 4'6	469'9 mm ¹ 13'1 °C ¹
ROQUETES (Obs. de l'Ebre)	25'4 9'3	32'2 10'5	38'2 12'5	42'9 14'9	63'8 18'2	45'4 21'9	18'3 24'8	30'5 24'8	77'7 22'1	77'2 17'6	48'5 13'0	48'5 10'0	548'6 mm ⁷ 16'6 °C ⁷
TIVISSA	34'9 6'7	38'9 8'4	53'8 10'6	48'3 13'0	65'4 16'5	44'4 20'6	14'4 23'7	24'1 23'5	77'2 20'8	71'7 16'3	71'2 11'2	68'1 7'4	612'4 mm ¹ 14'9 °C ¹
FLIX	23'2 6'7	18'0 8'5	34'0 11'9	36'9 15'1	52'3 18'8	26'8 22'9	12'9 26'1	19'4 25'8	47'6 22'5	44'9 17'9	43'0 11'5	40'5 7'6	399'5 mm ¹ 16'3 °C ¹
MONTSÓ	27'0 5'4	27'8 7'4	39'8 10'9	38'9 13'4	54'4 17'1	47'4 20'2	25'5 24'2	27'5 23'6	46'9 20'6	49'4 15'2	40'9 9'5	37'0 5'6	462'5 mm ¹ 14'4 °C ¹

Font: 1. Dades del Servicio Meteorológico Nacional, elaborades per J. M. Panareda. 7. Dades i elaboració de l'Observatori de l'Ebre.

titut determina una disminució de la temperatura i un augment de les pluges respecte a les planes veïnes.

Les pluges mitjanes anuals oscil·len entre els 500 mm a les valls tancades i d'ombra pluviomètrica i els 800 mm dels vesants més alts (Montnegre, Montserrat, Muntanyes de Prades, Ports de Beseit).

Tenen un clima semblant les conques de la Depressió Central, com el Bages, la Conca d'Òdena i la Conca de Barberà. Vegeu els diagrames de Cabrianes, i d'Igualada. Tivissa és l'expressió meridional d'aquest tipus de clima en altituds baixes.

Al fons d'aquestes conques es registra un augment de la humitat i una disminució de la temperatura, resultat d'una inversió tèrmica freqüent (Vic).

Clima de tendència continental de les planes del Segre i del Cinca

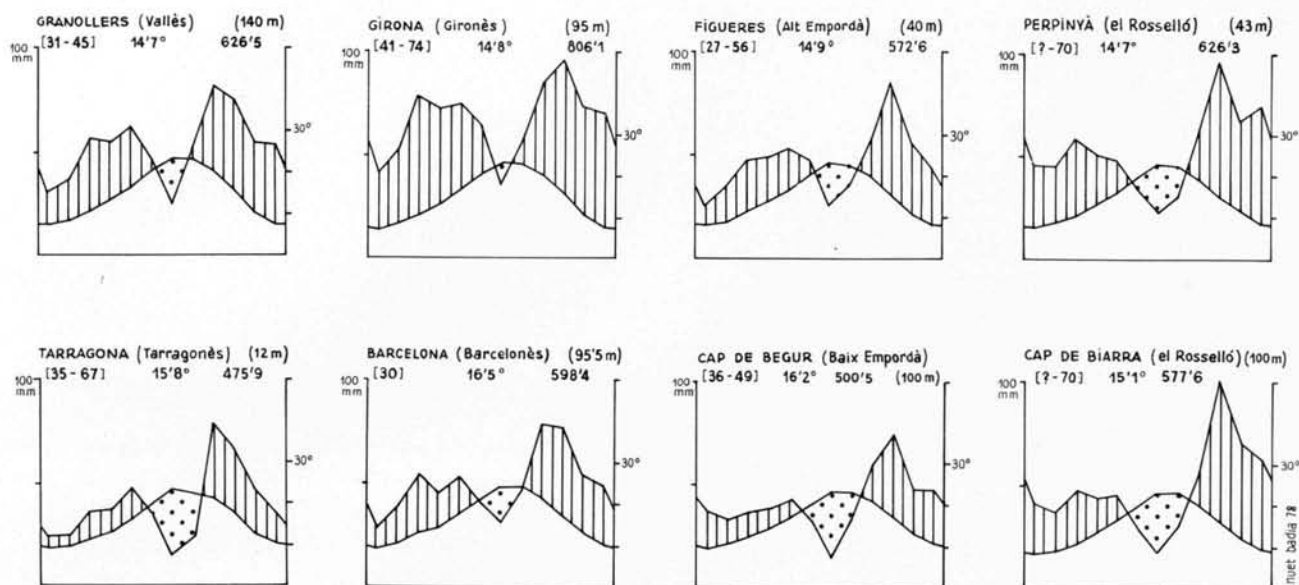
Les planes del Segre i del Cinca tenen un clima

sec, fred a l'hivern i calent a l'estiu, en contacte amb la regió semiàrida de l'Aragó. El clima d'aquestes planes es caracteritza per una gran amplitud tèrmica, per unes temperatures baixes a l'hivern i unes pluges sempre escasses, amb un màxim pluviomètric a la primavera.

Es pot observar clarament una gradació, des d'un clima pràcticament semiàrid a Fraga, a un clima no tan sec i més fred cap a Lleida, Tàrrega i Cervera. El mateix es pot dir cap al nord (Montsó) o cap al sud (Flix). En aquesta última estació es reflecteix la proximitat del Mediterrani.

Clima litoral

Els sectors litorals de poca altitud i oberts directament al mar gaudeixen d'un règim de temperatures força suaus. Les temperatures mitjanes del mes més fred superen els 8° i les graüdes no són gaire freqüents. Les pluges són més aviat escasses, amb mit-

	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Anual
GRANOLLERS	30'7 7'3	37'8 8'2	56'8 10'6	55'5 13'0	61'1 16'5	46'0 20'2	25'9 23'3	50'6 23'0	81'4 20'6	74'4 15'8	53'8 10'9	52'5 7'4	626'5 mm ¹ 14'7 °C ¹
GIRONA	41'9 7'2	52'1 8'2	79'2 10'7	73'8 13'1	74'3 16'7	65'4 20'4	36'0 23'3	59'5 23'1	85'1 20'5	96'4 15'9	72'4 10'9	70'0 7'7	806'1 mm ¹ 14'8 °C ¹
FIGUERES	26'6 7'3	34'2 8'4	47'2 11'2	49'4 13'7	52'3 17'0	47'1 20'5	25'5 23'2	36'4 22'8	67'6 20'1	85'4 15'8	57'7 11'1	43'2 8'1	572'6 mm ¹ 14'9 °C ¹
PERPINYÀ	44'1 7'3	43'4 8'5	58'3 10'5	50'6 13'3	47'3 16'6	33'7 20'4	22'7 22'9	30'1 22'6	60'4 19'8	94'1 15'5	67'8 11'0	73'8 8'5	626'3 mm ⁵ 14'7 °C ⁶
TARRAGONA	24'1 9'4	24'9 10'1	36'3 11'7	37'5 13'7	48'7 16'6	34'3 20'6	16'7 23'1	22'7 22'8	78'9 21'4	67'7 17'5	47'7 13'0	36'4 10'3	475'9 mm ¹ 15'8 °C ¹
BARCELONA	29'8 9'5	39'5 10'6	53'0 12'4	45'2 14'6	52'3 17'6	40'1 21'5	30'3 24'3	47'7 24'3	78'8 21'9	76'5 17'6	54'1 13'5	49'2 10'3	598'4 mm ¹ 16'5 °C ¹
CAP DE BEGUR	37'4 9'9	33'3 10'4	37'5 12'1	39'9 14'0	43'8 16'9	32'4 20'5	14'9 23'4	32'2 23'2	59'7 21'4	74'0 17'6	47'8 13'8	47'6 10'8	500'5 mm ¹ 16'2 °C ¹
CAP DE BIARRA	40'4 8'0	36'3 9'1	48'1 10'7	43'3 13'2	44'6 16'6	28'1 20'2	18'0 22'8	30'8 22'9	55'8 20'1	100'0 16'1	70'3 11'9	62'0 9'5	577'6 mm ⁵ 15'1 °C ⁶

Font: 1. Dades del Servicio Meteorológico Nacional, elaborades per J. M. Panareda. 5. Elaboració M. Garnier. 6. Elaboració J. Sanson.

janes anuals inferiors a 700 mm, un màxim marcat de tardor i un màxim secundari de primavera.

Es pot establir una diferenciació climàtica entre un sector septentrional, lleugerament més plujós i fred (cap de Biarra i cap de Begur), i un sector meridional, més sec i càlid (Tarragona i Roquetes). Igualment es poden diferenciar dues àrees ventoses, la del domini de la tramuntana i la del domini del mestrall.

Cap a l'interior i a la Depressió Prelitoral l'amplitud tèrmica augmenta i les glaçades són més freqüents. Les pluges hi són una mica més abundants. Gràficament s'han representat els diagrames de dues estacions allunyades però obertes al mar (Perpinyà i Figueres), i de dues estacions separades per una serralada (Girona i Granollers).

Tipus de clima al País Valencià

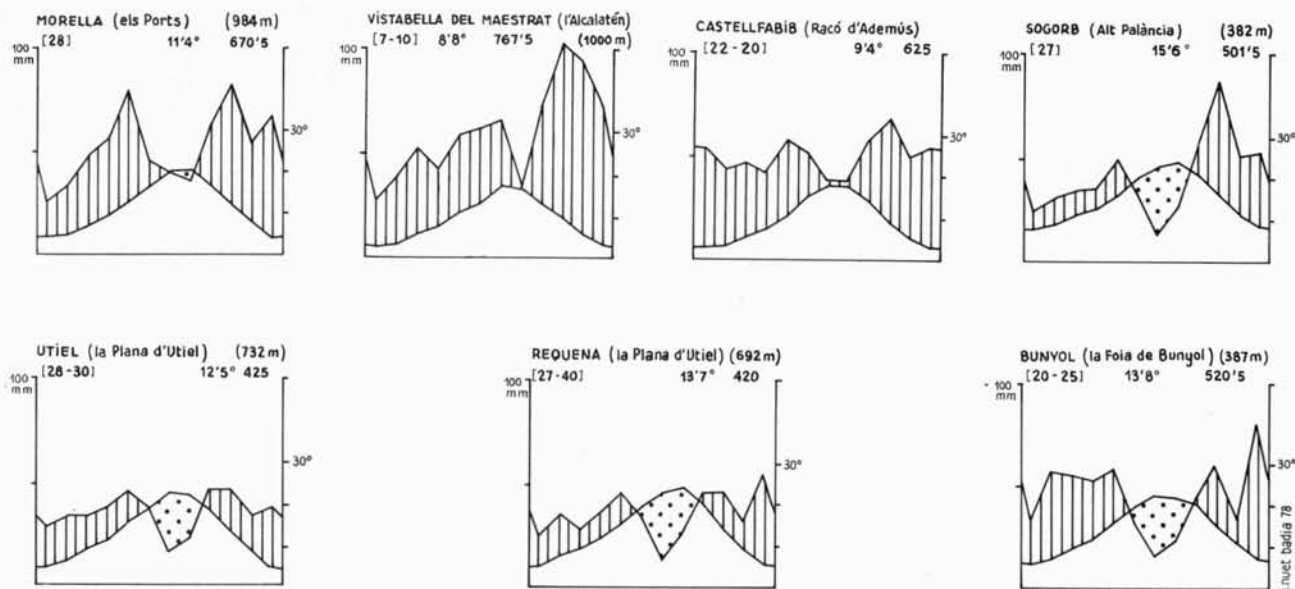
Al País Valencià s'ha distingit vuit unitats climàtiques bàsiques, en funció essencialment de les pluges, i secundàriament de les temperatures.

Clima de les muntanyes del nord-oest

És el sector més plujós del País Valencià, entre 600 i 800 mm, i també el més fred. Comprèn el sector muntanyós constituït pels contraforts de les serres de Javalambre i Gúdar, i per Penyagolosa i els Ports de Morella.

El règim pluviomètric es caracteritza per un màxim a la tardor (octubre), un màxim secundari a la primavera i uns mínims a l'estiu i a l'hivern.

Els tres diagrames representats expressen clarament diferents tendències dins d'aquests clima, en funció de la influència del Mediterrani, de l'altitud i de la continentalitat. Morella té dos màxims pluviomètrics equinoccials semblants, dos mesos secs a l'estiu i uns mínims mensuals pel gener i pel febrer. Vistabella del Maestrat té un màxim marcat per l'octubre, un màxim secundari centrat pel juny i juliol i un mínim pel gener. Castellfabib és en general menys plujós, però amb pluges distribuïdes més regularment al llarg de l'any.

	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Anual
MORELLA	26'4 4'0	32'7 4'8	47'7 6'4	55'9 9'1	79'0 13'4	45'5 16'3	39'6 20'7	35'0 20'4	61'0 17'4	81'4 12'1	53'2 8'0	66'0 4'2	670'5 mm ² 11'4 °C ²
VISTABELLA DEL MAESTRAT	27'6 2'1	39'2 2'4	51'8 5'2	42'3 7'1	59'5 10'5	62'0 13'5	66'5 17'0	33'0 16'6	71'0 13'5	112'5 9'4	95'5 5'1	71'5 2'9	767'5 mm ² 8'8 °C ²
CASTELLFABIB	53'5 2'8	44'0 3'0	47'0 5'5	44'5 7'2	58'3 10'4	51'5 15'5	39'5 18'8	39'0 17'7	58'0 14'8	69'5 9'7	50'0 5'1	54'0 3'4	625'0 mm ² 9'4 °C ²
SOGORB	24'0 8'2	31'5 9'6	34'6 11'7	36'0 13'8	49'0 16'9	34'2 20'5	13'0 23'6	28'0 24'6	59'0 21'0	88'0 16'6	51'6 12'2	52'0 8'9	501'5 mm ² 15'6 °C ²
UTIEL	29'0 4'1	32'4 5'4	32'7 7'9	37'4 10'8	44'7 14'5	37'7 18'8	16'0 22'0	22'0 21'9	45'4 18'5	45'7 13'2	33'0 8'0	38'4 4'5	425'0 mm ² 12'5 °C ²
REQUENA	25'7 5'5	36'0 7'4	29'7 9'5	37'4 12'1	45'7 15'7	35'1 19'8	13'0 23'5	26'7 24'0	45'0 20'0	45'7 14'4	31'4 9'6	55'0 5'8	420'0 mm ² 13'7 °C ²
BUNYOL	33'0 5'8	55'0 7'0	53'0 9'8	51'8 11'9	57'0 15'5	31'8 19'6	15'0 23'5	23'0 23'3	43'0 20'2	59'0 15'2	33'0 10'3	78'0 6'7	520'5 mm ² 13'8 °C ²

Font: 2. Dades del Servicio Meteorológico Nacional, elaborades per P. Clavero.

Clima del sector central occidental

Comprèn els sectors enlairats de l'oest del País Valencià (altiplans d'Utiel i Requena, serra d'Enguera). Es diferencia del clima anterior pel seu eixut i la forta continentalitat.

El caràcter continental és evidenciat per l'escassa pluviositat (Requena 420 mm, Utiel 425 mm, Bunyol 520'5 mm, Cofrents 441 mm, Aiora 414 mm), i per les baixes temperatures. L'estiu és molt sec i no hi ha cap màxim pluviomètric ben marcat.

Clima de transició entre la plana litoral i les serres interiors

Les terres situades entre les planes litorals i les muntanyes interiors, entre el Maestrat i el massís d'Alcoi tenen un clima de característiques ben diverses, en funció de la seva localització. Les pluges anuals oscil·len entre els 500 i 700 mm. En allunyar-se de la costa el règim pluviomètric se suavitza. Disminueix el màxim de tardor i augmenta el màxim secundari de primavera. El mínim d'estiu s'atenua per la formació de moviments convectius estivals que

ocasionen alguna tempesta. Les temperatures mitjanes anuals oscil·len entre els 13° i els 16°.

Com a exemple d'aquest clima de transició s'ha representat el diagrama de Sogorb.

Clima del litoral septentrional

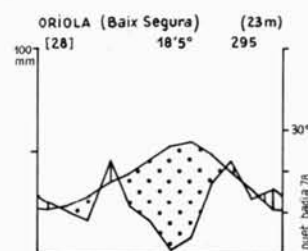
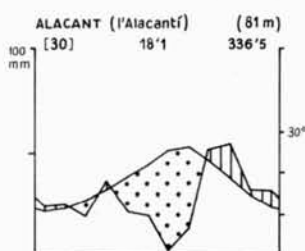
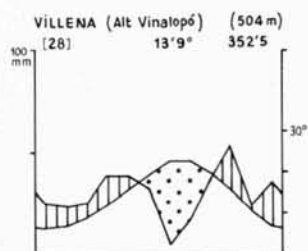
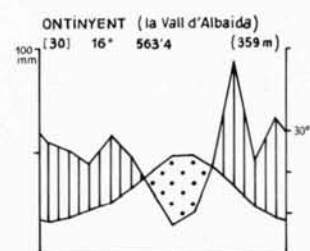
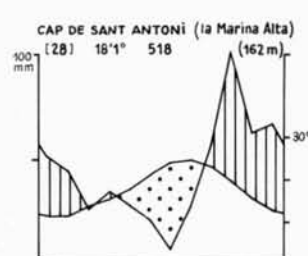
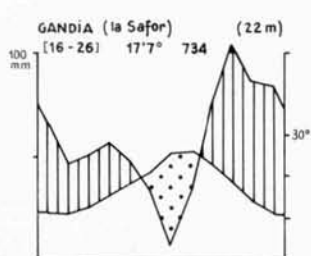
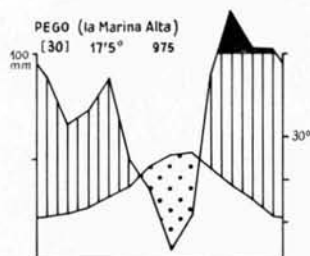
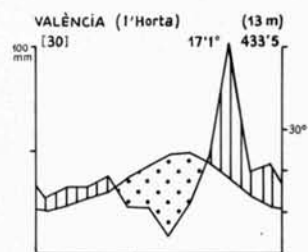
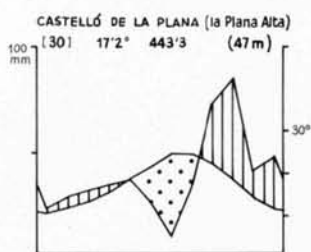
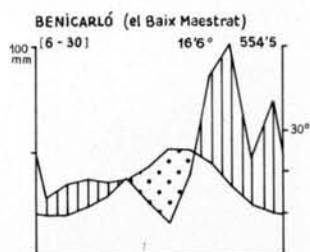
Comprèn el sector septentrional litoral fins a l'Albufera. Es caracteritza per unes pluges entre els 400 i 550 mm, amb un màxim molt marcat a l'octubre i sense un màxim secundari de primavera. Les temperatures mitjanes anuals són superiors als 16°.

Corresponen a aquest clima els diagrames de Benicarló, Castelló de la Plana i València.

Clima de la Plana litoral plujosa

Al sud de l'Albufera la presència dels contraforts de les serres d'Alcoi i d'Aitana, de les serres de Corbera i Mondúver i l'orientació SE de la costa fa que els vents humits del NE hi entrin de ple i en ascendir hi deixin caure més pluges que a les regions veïnes.

El màxim pluviomètric es registra per l'octubre

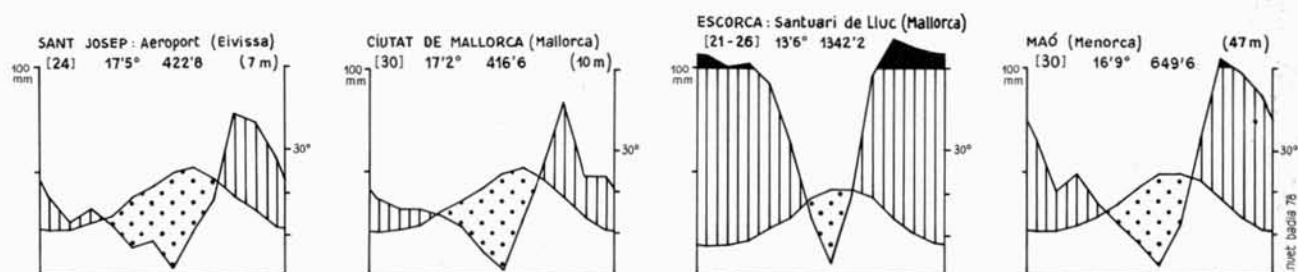

	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Anual
BENICARLÓ	27'5 9'4	35'7 9'7	36'7 11'8	35'7 14'2	36'4 18'6	25'7 21'2	16'0 25'5	38'1 25'2	86'7 22'6	104'3 17'5	46'0 12'1	73'6 10'6	554'5 mm ² 16'6 °C ²
CASTELLÓ DE LA PLANA	22'4 10'6	28'7 11'1	30'4 12'9	32'6 15'1	35'3 18'2	24'4 21'6	9'0 24'3	23'7 24'7	72'3 22'6	84'6 18'9	40'0 14'6	47'0 11'4	443'3 mm ² 17'2 °C ²
VALÈNCIA	27'9 10'5	32'0 11'3	32'0 13'2	37'6 15'1	23'4 18'2	22'7 21'3	9'7 24'2	24'7 24'5	48'0 22'6	102'7 18'5	40'0 14'3	43'7 11'2	433'5 mm ² 17'1 °C ²
PEGO	89'2 10'6	66'3 11'2	72'0 12'9	88'7 15'3	50'2 18'2	34'1 22'9	5'7 25'3	23'3 25'7	88'5 22'6	202'9 18'2	132'4 15'3	112'2 11'2	975'0 mm ² 17'5 °C ²
GANDIA	66'9 11'1	46'2 11'2	50'8 13'5	55'8 15'8	48'5 18'8	33'5 21'7	6'7 25'4	36'1 25'7	73'5 23'3	146'1 19'1	86'9 14'6	83'8 11'5	734'0 mm ² 17'7 °C ²
CAP DE SANT ANTONI	50'0 11'0	43'6 11'3	26'5 13'9	33'9 15'1	27'3 17'8	20'2 21'2	7'6 24'3	27'0 24'9	56'9 23'0	121'3 19'2	62'0 15'2	67'2 12'2	518'0 mm ² 18'1 °C ²
ONTINYENT	55'7 8'7	51'3 9'6	44'6 11'9	59'0 13'9	47'6 17'1	31'7 21'1	15'4 24'2	20'4 24'5	43'0 21'8	94'0 17'0	46'0 12'6	67'3 9'4	563'4 mm ² 16'0 °C ²
VILLENA	24'7 6'0	23'3 7'0	25'6 9'0	38'5 11'9	38'1 15'4	31'2 19'5	5'0 22'7	17'1 22'7	34'4 19'9	52'3 15'1	23'3 10'1	33'7 6'5	352'5 mm ² 13'9 °C ²
ALACANT	24'0 11'1	24'4 11'7	20'0 13'9	36'0 15'9	21'7 19'2	20'0 22'7	3'6 25'6	13'4 26'1	51'0 23'8	54'6 19'6	33'0 15'2	32'0 12'3	336'5 mm ² 18'1 °C ²
ORIOLA	26'5 11'0	20'4 11'9	17'9 14'4	46'7 17'0	23'6 19'7	17'5 23'6	2'9 26'5	8'5 27'2	34'0 24'6	44'7 19'9	28'6 15'3	31'1 11'5	295'0 mm ² 18'5 °C ²

Font: 2. Dades del Servicio Meteorológico Nacional, elaborades per P. Clavero.

amb més de 200 mm de mitjana mensual en algunes estacions. Aquest màxim contrasta amb el fort eixut de juliol que en cap estació no supera els 10 mm de mitjana. L'hivern és més plujós que la primavera. Les temperatures mitjanes anuals superen els 17°.

Aquest tipus de clima es troba en la franja litoral entre l'Albufera i el cap de Sant Antoni. S'han representat els diagrames de les estacions de Pego, Gandia i cap de Sant Antoni.

	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Anual
EIVISSA	37'7 11'2	26'5 11'3	32'0 12'7	23'6 14'8	14'5 18'1	18'7 21'6	3'7 24'7	20'6 25'3	36'9 23'3	78'1 19'4	73'9 15'5	56'2 12'3	422'8 mm ³ 17'5 °C ³
CIUTAT DE MALLORCA	37'8 10'5	31'9 11'0	31'0 12'5	29'1 15'0	23'4 18'1	11'5 21'8	2'5 24'8	17'5 25'2	51'2 23'0	83'8 18'8	48'7 14'6	48'2 11'7	416'6 mm ³ 17'2 °C ³
ESCORCA (Santuari de Lluc)	168'2 6'7	101'2 6'9	122'3 8'9	92'2 11'6	62'8 14'4	28'3 18'7	7'5 21'4	38'0 21'5	97'0 19'1	241'6 14'5	205'2 10'8	184'7 7'8	1.342'2 mm ³ 13'6 °C ³
MAÓ	65'9 10'5	40'4 10'6	48'5 12'0	35'1 14'3	25'2 17'6	16'7 21'4	4'0 24'3	22'3 24'6	65'9 22'6	143'7 18'7	97'8 14'5	87'4 11'7	649'6 mm ³ 16'9 °C ³

Font: 3. Dades del Servicio Meteorológico Nacional, elaborades per J. Raso.

Clima dels vessants plujosos de les serres d'Alcoi i d'Aitana

La situació de les serres d'Alcoi i d'Aitana i l'orientació de la vall del riu d'Alcoi fan que als vessants septentrionals d'aquestes serres rebim de ple els vents humits del NE. Les pluges anuals difereixen molt d'una estació a l'altra segons la situació envers els vents humits. Les mitjanes anuals oscil·len entre els 550 mm i per sobre els 700 mm. El mínim estiuenc i el màxim de tardor són molt marcats. L'hivern és tan plujós com la primavera. D'aquest clima s'ha representat el diagrama d'Ontinyent.

Clima dels vessants secs de les serres d'Alcoi i d'Aitana

Correspon als vessants meridionals de les serres d'Alcoi i d'Aitana, a sotavent dels vents humits del NE. Aquesta coincidència, de soler i de sotavent, fa que sigui un clima sec i calent. Malgrat l'altitud d'alguns sectors les pluges són escasses tots els mesos de l'any (Villena, 352'5 mm, Xixona 327 mm, Ibi 401 mm). L'eixut d'estiu és molt accentuat i els màxims de tardor i primavera són poc marcats.

Aquest clima és de transició entre el clima dels sectors més septentrionals i el clima semiàrid del l'extrem sud del País Valencià.

Clima de l'extrem meridional

L'extrem sud del País Valencià, als cursos baixos del Montnegre, del Vinalopó i del Segura, és un territori més aviat pla, voltat de muntanyes que impedeixen l'entrada d'aires humits. Pel nord la serra d'Aitana, a l'oest i al sud, els contraforts de les serralades bètiques.

La forta insolació i les escasses pluges condicionen un clima semiàrid ben extremat, sobretot al Baix

Vinalopó, al Baix Segura i l'Horta d'Oriola, on moltes estacions la mitjana anual de les pluges no arriba als 300 mm (Guardamar 290 mm, Elda 281 mm, Elx 294 mm, Oriola 295 mm).

Les temperatures mitjanes anuals superen els 18° i en algunes estacions les mitjanes d'agost superen els 27° (Oriola 27'2°).

El clima a les Illes Balears

El clima de les Illes Balears és netament mediterrani. Es caracteritza per un fort eixut estiuenc i un màxim de tardor (octubre) i hivern.

Les diferències climàtiques vénen determinades per un augment de pluges cap al nord i nord-est i per la presència de la serra de Tramuntana, que juga un paper semblant al de les serres d'Alcoi i d'Aitana al País Valencià.

A partir de la distribució de les pluges es poden diferenciar quatre tipus de clima: un clima humit a la serra de Tramuntana, un clima subhumit al centre i nord de Mallorca i a Menorca, i dos climes semiàrids al sud de Mallorca i a les Pitiüses.

Clima humit de la serra de Tramuntana

Es caracteritza per unes pluges molt abundants de setembre a abril, amb màxim d'octubre i novembre. Durant els altres mesos les pluges són lleugerament superiors a la resta de l'illa. Pel juliol amb prou feines hi plou i la mitjana anual no supera els 10 mm en cap estació. Les pluges totals solen passar de 800 mm, i algunes estacions arriben als 1.400 mm. Les temperatures són en funció de l'altitud.

Té aquest tipus de clima tota la serra de Tramuntana, excepte el cap de Formentor i l'extrem SW de la serra, que queda sota l'ombra pluviomètrica dels cims més alts.

Clima subhúmit del centre i nord de Mallorca i de Menorca

Es caracteritza per un fort eixut estiuenc i un màxim marcat de tardor (octubre), seguit de l'hivern humit. La primavera és més aviat seca. Les pluges mitjanes anuals oscil·len entre els 450 mm i els 700 mm. Les temperatures són suaus per la proximitat del mar, amb mitjanes anuals entre els 16° i 18°.

Tenen aquest clima la part central i septentrional de Mallorca i tota l'illa de Menorca.

Clima semiàrid del sud de Mallorca

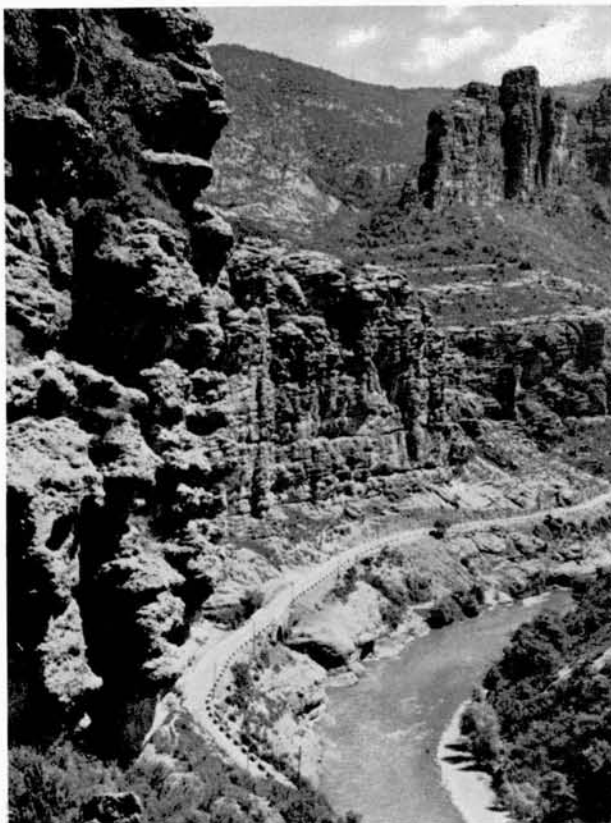
El sector meridional de Mallorca cau dins l'ombra pluviomètrica de les serres de Llevant i de Tramuntana i les pluges són molt escasses, entre 350 i 500 mm. L'octubre és el més plujós i la primavera és ben seca. L'estiu és molt sec i calent, amb un juliol pràcticament sense pluges (2'5 mm a la Ciutat de Mallorca).

Clima semiàrid de les Pitiüses

Les Pitiüses són la part més seca i càlida de les Balears, amb un clima de característiques semiàrides, semblants a les del sud de Mallorca, encara que més accentuades. Les pluges mitjanes oscil·len entre 300 i 470 mm, amb un període humit de setembre a gener i un període molt sec, d'abril a agost.

LES AIGÜES

La distribució i la dinàmica de les aigües continen-

131

(Ed. Aedos)

El pas de la Noguera Pallaresa pel congost de Collegats, enmig de conglomerats durs. Els rius pirinencs han hagut de tallar profunds congostos enmig de les dures roques pre-pirinènques, com el cas de la fotografia, al congost de Collegats, prop de la Poble de Segur.

130

(Carles Ribera)

Cova d'Anes (Cerdanya). Als terrenys calcaris l'aigua que circula per les esquerdes de la roca va dissolent les calcàries i va aixamplant les fissures, donant lloc a avencs i coves plenes d'estalactites i estalagmites. Les estalactites són columnes penjades prop les fissures del sostre de les coves. Les estalagmites són les columnes formades al sòl de les coves, allà on cau l'aigua de les estalactites. Les dues columnes acaben unint-se i donen lloc a pilars de forma sovint sorprenent.

tals depenen essencialment de l'estructura del relleu, de les característiques de la litologia i de la quantitat d'aigua de la pluja que cau en un lloc.

El relleu, l'antic i l'actual ha anat formant les xarxes hidrogràfiques. Obre pas a grans cabals d'aigua cap a regions seques i sense punts d'aigua, llevat de la que s'arrossega pel llit dels rius. Vegeu el cas del Segrià o de l'Urgell. Fins no fa gaire eren comarques de secà, i ara són poblades de fruiterars i farratges. El mateix s'observa a les planes litorals valencianes poc plujoses i poblades d'hortes conreades intensivament. L'aigua de les muntanyes del Pirineu o dels sistemes ibèrics o bàtics són les que reguen els camps d'aquestes comarques planes i seques.

El pendent dels vessants fa que l'aigua se'n vagi cap a les parts més baixes i que el sòl s'escorri amb facilitat. Als sectors baixos i plans i a les clotades, l'aigua de la pluja i dels rius s'hi pot embassar i donar lloc a aiguamolls o mulleres, o estanys.

El tipus de roca, en funció sobretot de la seva porositat, permeabilitat i cohesió, tenen una forta influència en la retenció i en la circulació de l'aigua. En un paisatge calcari, per exemple, amb avencs, ca-

vernes i galeries subterrànies, les aigües s'infiltraen ràpidament i poden formar-se a sota terra tolls, llacs i rius d'un cabal considerable.

La vegetació i el sòl juguen un important paper regulador en la circulació de les aigües. Quan plou en un lloc amb un paisatge vegetal dens i amb un sòl profund, l'aigua que cau és en bona part retinguda per les fulles i pels troncs de les plantes i per la terra tova del sòl, i és absorbida per aquestes mateixes plantes o bé s'escorre de mica en mica, fins molt temps després de ploure.

A molts llocs, quan s'explota un bosc, es pastura massa intensivament en un prat, o s'artiga un tros de terra, o es crema un vessant, el sòl queda poc protegit i, aleshores, quan plou, l'aigua es va enduint la terra tova i fèrtil. Amb els anys el sòl es va erosionant, fins que només queda el substrat rocós dur, o sols uns pocs centímetres de terra desfeta, on només creix una vegetació ben minsa i esclarissada. Llavors, quan plou molt fort, com passa sovint a la tardor, l'aigua de la pluja s'acumula al fons de les valls i provoca greus inundacions.

Als Països Catalans són freqüents les inundacions. En poques hores poden caure més de 200 mm d'aigua en un mateix lloc. Però aquestes riuades que se'n deriven, no tindrien lloc, almenys en les proporcions actuals, si els vessants fossin coberts d'una vegetació més densa i amb una capa de sòl més profunda. La vegetació i el sòl esmorteïrien l'escorriment i evitarien concentracions d'aigua tan sobtades.

A les riuades s'observa que l'aigua és molt tòrbida i que arrossega molta sorra i rocs. Cap al sud dels Països Catalans, on plou ben poc i els estius són molt calents i secs, les pluges de la tardor donen lloc a autèntics rius de fang, formats per l'aigua de la pluja i la terra desfeta dels barrancs i dels vessants, quasi totalment desproveïts de vegetació.

133

(Arxiu Serra d'Or)

Riuada del Llobregat a Sant Vicenç de Castellet (Bages) l'any 1971. Pels mesos de setembre i octubre són freqüents les pluges sobtades amb gran quantitat d'aigua en poques hores. Els vessants conreuats i desproveïts de vegetació fan que l'aigua es concentri al fons de les valls i provoquin inundacions catastròfiques.

134

(R. Pujol i Alsina)

Riuada al pont d'Escaló (Pallars), l'abril del 1963. El màxim del cabal dels rius pirinencs és a la primavera, al moment de la fosa de la neu. En aquests dies una pluja, no necessàriament molt abundant, i una massa d'aire moderat poden provocar la fosa de grans quantitats de neu i donar lloc a un augment sobtat del cabal dels rius, que es desborden.

El règimen dels rius

El **cabal d'un riu** en un lloc determinat és la quantitat d'aigua que porta el riu en aquest lloc en un moment determinat. El cabal d'un riu s'acostuma expressar en metres cúbics per segon (m^3/s). Les variacions de cabal al llarg de l'any ens indica el **règim del riu**.

El règim d'un riu depèn essencialment de les pluges del seu aiguavés. Durant els mesos plujosos el riu duen més aigua que els mesos més secs. En èpoques de nevades els rius no solen dur gaire aigua, llevat dels dies de pluja, la qual dona lloc a la fusió de grans quantitats de neu i provoca un fort augment del cabal del riu.

A les regions àrides i semiàrides extenses (deserts), el cabal dels rius va disminuint per l'evaporació de les aigües que corren pel seu llit, i fins alguns rius d'un cert cabal arriben a desaparèixer. Als Països Catalans aquest fenomen es pot observar en petit en alguns rius dels sectors més secs.

Els torrents i rius de la part més alta del Pirineu tenen un règim amb característiques nivals, amb un màxim d'abril a juliol, que correspon a l'època de la fusió de la neu.

Els rius pirinencs, un cop han deixat els vessants més alts, modifiquen el seu règim de tendència nival a un règim nivopluvial, amb màxim a la primavera per la fusió de la neu i per les pluges i un màxim secundari a la tardor per les pluges. Els rius catalans que neixen al Pirineu tenen aquest tipus de règim (Segre, Llobregat, Ter, Fluvià, Tet i Tec).

Els rius valencians més importants (Segura, Xúquer i Túria) tenen un règim pràcticament pluvial, amb forta dependència de les pluges de les munta-

Aspectes mèdics de l'expedició PP.CC. a l'Hindukush afganès

per Josep Viñas

PREPARATIUS

Confeccionar la llista de material mèdic que cal portar en una expedició no és gens fàcil. Hom es mou entre l'afany de preveure el màxim nombre de situacions adverses i la necessitat de limitar el pes a una dimensió raonable. L'experiència de l'any anterior al Kilimanjaro i al mont Kènia va ser molt útil. Però van tenir més valor encara les orientacions que em donà el company Rañé, basades en el material seleccionat per acompanyar el grup Pons-Anglada al Saraghrar i que recollien l'experiència de diverses expedicions.

Un cop definides les necessitats es va haver de triar entre les diverses alternatives existents al mercat, i finalment confeccionar una fitxa individualitzada d'allò que es volia demanar a cada laboratori farmacèutic. Després va començar el rosari de cartes, visites i telefonades per tal de contactar uns quaranta laboratoris als quals em plau agrair, des d'aquestes pàgines, la generosa contribució. A més dels medicaments pròpiament dits calia reunir, també, un mínim d'instrumental per a cures, anestèsies, material de sutura, desinfectants, solucions intravenoses, benes de vàries mides, benes de guix, etc.

A l'hora d'empaquetar tot aquest material, els companys de l'expedició varen trobar que el pes era excessiu. Va caldre fer una nova tria, producte per producte, per tal de no passar d'un contenidor, tot eliminant aproximadament un 30 % de pes, que va quedar a Barcelona.

Un cop a Quasi-Dhe, com a conseqüència de les llargues negociacions amb els camàlics, es va decidir de portar a terme una reducció general de pes que, naturalment, afectà també la farmaciola. En condicions ambientals bastant dolentes i amb un cert nerviosisme es va eliminar aproximadament una tercera part del pes, que quedà reduït per tant a menys de la meitat d'allò que s'havia previst original-

ment. És interessant de fer notar que l'efecte d'aquestes reduccions no va ser motiu de cap problema important, però cal dir que, sortosament, no hi va haver cap accident d'importància.

Un aspecte important és el de les vacunes. Per exigències burocràtiques, tothom es va haver de vacunar de la varola (a menys de tenir un certificat vigent) tot i que els experts de l'OMS consideren que aquesta vacunació no és necessària amb caràcter general. Per altra banda considerem positiu el fet que tots els expedicionaris es vacuessin contra el tètanus. Aquesta és una vacuna plenament eficaç i desproveïda de risc que tothom hauria de rebre, i amb més motiu el qui s'exposa a sofrir ferides.

Les dades que vàrem aconseguir referents al còlera no eren prou consistents. La majoria vàrem seguir el criteri de «Sanitat del Port» segons el qual la vacunació no era necessària per a l'Afganistan. Això va resultar encertat quant a l'Afganistan, però com que a l'Iran n'hi havia un brot, va resultar que en entrar a l'Afganistan obligaren els que varen fer el viatge per carretera a vacunar-se.

SITUACIÓ A KABUL

En arribar a l'aeroport de Kabul ens varen venir a rebre els companys que havien fet el viatge per carretera. Ens tenien reservat lloc a l'Hotel Tajmahal. Aquest era una antiga casa de «senyors» una mica atrotinada on teníem una habitació en la qual guardàvem els paquets i dormien tres o quatre companys; els altres dormíem a la serena sobre la gespa del jardí. És important de remarcar les condicions en què estava l'únic bany a la nostra disposició, per la seva possible contribució al risc global de contaminació a què estàvem exposats. A més del seu mal estat de conservació i de l'absència de neteja regular, la situació resultava agreujada pel fet que molts usuaris

no tenien costum d'utilitzar el vàter i feien les seves feines tant al vàter com al bidet o bé a la banyera. L'espectacle és inconcebible per al qui no ha vist.

Un altre aspecte important és que a Kabul, i a tota la resta del país, els vàters no abunden i a més a més no hi ha clavegueres sinó pous morts. Com que l'aigua s'obté de pous, sovint veïns dels altres, el risc de contaminació és bastant gran. Per altra part és molt estès el costum de defecar directament a terra. Fins i tot a la ciutat se'n troben nombroses demostracions a les cantonades, darrera les tàpies i al llarg de les parets, fins i tot en avingudes ben centríques. Com que el clima, a l'estiu, és extraordinàriament sec cal pensar que la pols que aixeca el vent porta una quantitat no menyspreable de residus humans. Amb aquesta pols i la gran quantitat de mosques que hi ha a Kabul, es comprèn que es poden contaminar molts aliments.

Quan vam arribar a Kabul, els companys que havien fet el viatge amb automòbil ja estaven tots afectats de processos digestius amb diarrea, acompanyada de vegades de febre, i arribaven àdhuc a presentar algun episodi de prostració i vòmits. Cal dir que no sempre van extremar la prudència i que no tots tenien una idea clara de les precaucions higièniques adients. Així es va donar el cas d'un que menjava amb tota tranquil·litat mores caigudes a terra sota d'un arbre i d'altres que no veien cap perill a menjar iogurt fresc.

Durant l'estada a Kabul vàrem seguir sistemàticament certes mesures per tal de disminuir el risc de contagis. Tota l'aigua que bevíem era tractada amb lleixiu o bé bullida. En els restaurants només bevíem te o begudes embotellades. La veritat, però, és que, pensant-ho bé, no teníem cap garantia que l'aigua del te hagués bullit prou ni que les plantes embotelladores de begudes fossin de completa garantia. Vàrem recomanar d'abstenir-se

Quaz-i-Deh. A l'ombra d'un petit bosquet es referen els bidons, a fi de reduir pes. ▼

de menjar amanides, fruites sense pelar, suc de fruites o verdures frescos —tan populars en aquell país i que devien ser molt bons— i qualsevol aliment cru.

Els tràmits burocràtics ens varen obligar a romandre una setmana a Kabul. Durant aquest temps aparegueren alguns processos de tipus gripal i s'iniciaren síndromes diarreics en alguns dels membres arribats amb avió. En general vàrem procurar trampejar la situació sense recórrer d'entrada a l'ús d'antibiòtics. Els processos intestinals es tractaven primerament amb Mexaformo i dieta, només si s'allargaven massa o si s'acompanyaven de febre s'hi afegia un compost amb sulfamides d'acció intestinal i neomicina. S'insistia en la necessitat de mantenir una bona hidratació.

Tothom, durant tota l'estada a l'Afganistan, i fins a Turquia el grup que va tornar per carretera, va prendre sistemàticament un tractament preventiu antimalàric, encara que avui dia a penes hi ha malària en la zona visitada. A més, des de Kabul fins a l'ascensió a muntanya també tothom va prendre sistemàticament un producte (Axeen), al qual s'ha atribuït la propietat de facilitar l'adaptació a l'alçada.

VIATGE D'APROXIMACIÓ

El viatge de Kabul a Faizabad el vàrem fer amb un microbús Toyota de lloguer que va demostrar tenir, a l'igual que el seu xòfer, una resistència excepcional. Nosaltres no ho vam resistir tan bé. Fins a Kunduz la carretera és bastant bona, tot i travessar un pas d'uns 3.400 m. Després de Kunduz es va fent molt dolenta i arriba en alguns llocs a ser difícilment practicable o perillosa.

Anàvem materialment els uns sobre els altres. Tot i que tres companys s'havien avançat amb el jeep, amb el gros de la càrrega, això quedava compensat pel fet que amb nosaltres viatjaven el xòfer, el guia

de l'Afgantour i l'amo de l'hotel de Kabul a qui va fer il·lusió de fer el viatge amb nosaltres.

Durant aquests dos dies van persistir els quadres digestius i gripals. El factor cansament va ser bastant important i l'alimentació molt deficient, limitada, pràcticament, a nan (pa local), te i, excepcionalment, arròs i meló.

De Faizabad a Quazi-Deh vàrem fer el desplaçament, tot el grup, amb un camió obert. El viatge va durar un dia i mig per carretera de terra, força dolenta, i sovint perillosa, especialment en travessar alguns ponts de fusta i en alguns llocs molt penjats sobre el riu. La quantitat de pols que vàrem respirar és indescriptible. El menjar va ser també bastant irregular.

QUAZ-I-DEH

A Quaz-i-Deh ens vàrem passar un dia discutint i regatejant amb els camàlics. Les condicions que ens feien ens van obligar a reestructurar tots els paquets i a deixar molt material en aquest poble. La «farmàcia», tal com hem dit abans, va quedar reduïda d'una tercera part.

Tot va quedar preparat per sortir

l'endemà cap a la vall de Mandaras. Hi havia el problema que en Josep Casanovas tenia febre elevada i es trobava força malament. Durant la nit en Ricard Vila va començar en quadre abdominal agut amb dolor intens i vòmits. La localització del dolor feia pensar en una apendicitis. En el transcurs de la nit el quadre es va anar definint més clarament. Tot rumiant com es podria organitzar la seva problemàtica evacuació li vaig injectar un espasmolític i antibiòtics, amb la idea d'anar guanyant temps. Aprofitant que hi havia un grup de polonesos, que, per cert, també anaven a Mandaras, vaig demanar la col·laboració del seu metge. Per desgràcia va confirmar que es tractava d'una apendicitis i, cirurgià com era, es va oferir per si calia operar-lo a Quaz-i-Deh. Vàrem parlar amb el cap de la seva expedició, que coneixia molt bé la regió, i amb un guia afganès que semblava tenir força experiència. Va semblar que des de l'Iskashim, el primer poble anant cap a Faizabad (on hi ha la comandància policial de la zona) es podria aconseguir un helicòpter que transportés en Ricard cap a Kabul.

Vàrem arribar a la conclusió que la persona més adequada per acom-

panyar en Ricard era l'Odette, la meua muller, ja que, malgrat el handicap que representa en aquell país ser una dona, reunia les condicions de ser ATS i parlar vàries llengües. El guia també faria el viatge amb ells per facilitar els tràmits. Ja em quedava a Quaz-I-Deh amb en Josep Casanovas, fins que estigués en condicions d'anar cap a Mandaras i els altres varen iniciar la marxa, amb els camàlics cap al camp base.

A Quaz-I-Deh hi havia, casualment, un Toyota i el corresponent xòfer, que esperaven la tornada d'un grup que estava a muntanya. Aquest home es va prestar a fer els desplaçaments necessaris. La primera cosa va consistir a anar l'Odette, amb el guia, en Ricard i jo a Iskashim per intentar telefonar a Kabul perquè enviessin un helicòpter. L'únic telèfon estava en mans dels militars, que fan de policia de la zona. Vaig haver de sostenir una conversa llarguíssima amb el cap del lloc, que va començar per dir que no es podia telefonar, que el que calia era portar el malalt cap a Faizabad on hi havia un bon hospital, i que en cap cas es podia pensar a desplaçar un helicòpter. Després de molt insistir va admetre que es telefonés. Jo vaig insistir, a través del guia-intèrpret, per poder parlar amb l'ambaixada americana a Kabul, però s'hi van oposar rotundament. Finalment, es va poder parlar amb Kabul, però sense saber exactament amb qui. Tota la conversa la portava un militar darrera una finestra enreixada, i només traduïen el que volien. Vàrem tornar a casa del comandant. Aleshores va dir que es podia enviar un helicòpter de l'exèrcit si ens comprometíem a pagar 1000 dolars, però que tant podia tardar dues hores com tres dies a arribar. En vista d'aquesta situació vaig decidir de tornar a Quaz-I-Deh per sospesar l'alternativa d'operar-lo allí o d'exposar-lo a un viatge llarg i incòmode cap a Kabul. Amb tot això havíem perdut molt de temps i en

arribar a Quaz-I-Deh ens vàrem trobar que els polonesos ja eren fora. No quedava cap més alternativa que organitzar el viatge cap a Faizabad per carretera i d'allí a Kabul per avió. Mestrestant, en Josep Casanovas no estava gens millor.

El xòfer del Toyota, fent-se càrrec de la situació, es va comprometre a fer el viatge d'una tirada, conduint tota la nit si era necessari. El malalt es trobava força malament, però havia deixat de tenir vòmits i el pols no era massa ràpid. Varen marxar en Ricard, l'Odette, el nostre guia Djamil, un altre guia i el xòfer. A Quaz-I-Deh quedàvem en Josep Casanovas i jo.

La gent de Quaz-I-Deh, especialment els responsables de l'àrea on resideixen els estrangers i la gent de pas, són molt bona gent; es van preocupar molt per nosaltres. No podíem entendre'ns en cap llengua, però es passaven moltes estones fent-nos companyia asseguts a terra davant nostre. Ens preparaven te, arròs i sopes que compartíem amb ells en el mateix gibrell. Quaz-I-Deh és un poble de quatre cases; no he comprès mai d'on podien sortir tots els camàlics. Tothom ens venia a veure interessant-se per la nostra salut. També demanaven medicaments i cures per als seus mals (nafres, ferides infectades, etc.).

Al cap de dos dies, en Casanovas es trobava millor i vàrem decidir d'emprendre el camí cap al camp base. Mentrestant en Djamil, el nostre guia, havia tornat de Faizabad i ens feia saber que allí s'havien trobat amb en Ricard Vidal i que aquest havia acompanyat l'Odette i en Ricard Vila cap a Kabul amb avió. Això ens va tranquil·litzar.

La pujada al camp base requeria dos dies. El primer vàrem fer, per casualitat, amb en Font i els altres consocios del Centre que anaven cap al Noshag. A la nit varen fer bivac junts per travessar de bon matí el riu, bastant cabalós i d'aigua gelada. Durant aquesta nit, jo, que fins aquest moment havia estat perfectament bé, vaig començar a tenir

febre i malestar que ja no em deixarien fins dos dies després d'arribar al camp base.

CAMP BASE

En arribar al camp base vaig as-sabentar-me que gairebé tothom havia estat malament, amb processos febrils, diarrea i mal de muntanya. Així i tot s'havia aconseguit muntar un niu de material a 4.700 m. i un camp d'alçada a 5.030 m. En general, però, la gent no estava en forma; el cansament propi del viatge d'aproximació, amb una alimentació no gaire adequada i els múltiples processos gripals i digestius havien produït el seu efecte.

Desgraciadament la reestructuració precipitada dels paquets que ens vàrem veure obligats a fer a Quaz-I-Deh va tenir com a resultat que l'alimentació que es tenia al campament no fos tan bona com s'havia previst. També es va acusar la manca d'un responsable dels aspectes dietètics, tasca que es confià a l'Odette. També cal afegir que l'aigua no tenia bon aspecte. Tant els rius que es troben al llarg del camí com el riuet que passava al costat del camp base eren de aigua terrosa, tèrbola. No es pot descartar la possibilitat que això afectés una mica negativament l'estat d'hidratació del grup.

El temps perdut a Kabul per culpa dels nombrosos tràmits burocràtics i a Faizabad i Quaz-I-Deh pels regateigs interminables sostinguts per contractar respectivament el camió i els camàlics obligaren a fer un esforç immediat sense donar temps a l'aclimatació. Es pot dir que al camp base (4.300 m.) l'aclimatació fou bona al cap de dos dies i que, d'ençà d'aquest moment, ningú no hi tenia molèsties atribuïbles a l'alçada. El camp d'alçada estava a 5.030 m. No tothom va tenir temps d'aclimatar-s'hi plenament. A això va contribuir, probablement, el fet que els viatges es van haver de fer portant bastant de càrrega. Un dels companys va presentar un

Pas a gual del riu Mandaras. Entremig del brogit eixordador de l'aigua sobresurten els crits dels camàlics. ▼

mal de cap extraordinàriament intens cada vegada que arribava a una determinada roca situada a uns centenars de metres del camp d'alçada, i es veia obligat a tornar enrera. Uns quants cops varen haver de tornar al camp base dos o tres companys en cert mal estat. En termes generals, l'aclimatació del grup començà a ser operativament satisfactòria al cap d'uns vuit dies d'instal·lat el camp base, però aleshores quedaven molt pocs dies per actuar. Si malgrat això es va assolir l'M-7 per una via inèdita, es pot suposar què no s'hauria arribat a fer si s'hagués comptat amb una setmana més de temps, tal com s'havia planejat, si s'haguessin pogut pujar tots els queviures al camp base i no s'haguessin arrossegat des del començament de l'expedició els

efectes dels problemes de salut.

Per completar la referència d'incidències sanitàries a muntanya cal afegir dos episodis. Primerament la inflamació produïda per una peça dentària en mal estat que va tenir fora de combat l'Enric Ribot durant alguns dies. Després un quadre abdominal agut, molt aparatós, que va sofrir en Pep Camarena l'última nit que vàrem passar tots plegats al camp base. Aquest company havia mantingut una intensa activitat els dies anteriors, primer fent una ascensió pel coll dels francesos i l'endemà desmuntant el camp d'alçada i baixant fins al camp base, amb un pes considerable. Va arribar a última hora de la tarda i sense temps de descansar ni de fer un sopar normal va participar en una animada i simpàtica vetllada que vàrem cele-

brar amb el grup polonès. Vàrem menjar torrons i ganyips i vam beure conyac i vodka. És possible que l'alcohol i un aliment feixuc, junt amb l'esgotament físic, una alimentació insuficient, la probable deshidratació i les seqüeles d'una gran infecció intestinal, tot plegat contribuís a produir una irritació de l'estómac. El fet és que després d'haver-se'n anat tothom a dormir va començar a queixar-se d'intens dolor abdominal, centrat més aviat cap a la zona epigàstrica, amb vòmits repetits. No tolerava res per la boca i va caldre tractar-lo amb inyectables. Cap a la matinada, veient que no millorava, vaig despertar el metge del grup polonès. Es va inclinar també a creure que el problema era gàstric. Davant la persistència dels vòmits vàrem decidir de

posar-li una solució glucosada per la vena per contrarestar la deshidratació. El col·lega polonès va tenir la idea de fer-li beure un anestèsic. Amb la sortida del sol va començar a trobar-se més bé, va poder dormir unes hores mentre desmuntàvem el camp i al migdia empenia la llarga baixada amb els altres. La tornada no va presentar problemes especials. No cal dir que, malgrat tot, fins que en Camarena no va començar a trobar-se millor no ens vàrem poder treure de sobre la possibilitat que es tractés d'alguna cosa pitjor.

EVACUACIÓ I INTERVENCIÓ DEL CAS D'APENDICITIS

Pot ser interessant de referir una mica les peripècies que es van presentar. Ja he dit abans que a Iskashim no va ser possible obtenir la col·laboració de les autoritats locals per evacuar el malalt amb helicòpter. Gràcies a la casualitat de poder comptar amb un microbús, en Ricard Vila, l'Odette i els dos guies es van poder traslladar a Faizabad en els temps rècord d'onze hores, que es van fer seguides, per carreteres dolentíssimes.

Tan aviat com van arribar a Faizabad, cap a la matinada, en Ricard Vila va ser ingressat a l'hospital. El metge de l'hospital li va posar un «gota-gota» i va dir molt decidit que l'operaria més tard. Però l'Odette, en veure l'aspecte general de l'hospital, la manca de tota instal·lació i fins i tot d'aigua corrent va comprendre que era importantíssim d'emportar-se'l a Kabul, tal com havíem quedat. El metge s'hi va oposar insistentment així com el cap polític del poble. Mentre estaven en aquestes discussions va resultar que, per un atzar, en Ricard Vidal, que havia marxat de Quaz-I-Deh feia uns quants dies, perquè l'esperava a Kabul el grup turístic, encara estava a l'únic hotel de Faizabad. El fet és que a causa de diverses dificultats havia tardat alguns dies a fer el camí de Quaz-I-Deh a

Faizabad. En assabentar-se en Vidal, casualment, de la presència dels nostres companys a l'hospital s'hi va desplaçar immediatament, amb pijama! La seva presència abonant la decisió de l'Odette va permetre finalment d'endur-se el malalt a Kabul amb un avió «charter». Això no va ser gens fàcil ni econòmic. Per traslladar tres persones a uns 280 kms. varen demanar la quantitat de 1000 dòlars que, naturalment, no teníem. La cosa important, de moment, era traslladar el malalt. Els problemes varen venir més tard, a Kabul, quan els de la companyia aèria es van adonar que els diners no hi eren. Explicar totes les peripècies que van passar requeriria tot un altre article.

A l'aeroport de Kabul ja hi havia una ambulància per anar directament a l'hospital. Allí, inicialment, basats en el fet que les anàlisis donaven un nombre baix de leucocits —a causa de la gran quantitat d'antibiòtics que el malalt havia rebut a l'hospital de Faizabad— es van inclinar a pensar que no caldria operar i el van enviar a l'hotel, amb el diagnòstic de perasitosi, malgrat que l'Odette havia anotat tota la medicació que el pacient havia rebut. L'endemà, divendres, dia festiu, el malalt tornava a l'hospital i, en trobar-hi un altre metge, se li diagnosticava finalment apendicitis aguda i l'operaven al cap d'unes hores. Els metges van resultar molt competents i molt bona gent i la intervenció va anar bé. Una altra cosa és l'organització de l'hospital, bastant diferent del que estem acostumats a veure. Per exemple, solament canvien els llençols un cop el mes, encara que al mateix llit hi hagi hagut, successivament, diversos malalts. Per cert que l'assistència sanitària no és gens cara.

Els dies després de la intervenció, en Ricard va presentar febre persistent i no menjava res. Va anar perdent pes i això va tenir preocupada l'Odette fins al dia de la nostra arribada a Kabul, que va coincidir amb una franca millora

d'en Ricard després de perdre un total de 10 Kgs.

ARRIBADA A BARCELONA

A l'arribada encara persistien algunes molèsties digestives de menor quantia que en determinats casos han durat força dies. En Josep Casanovas, que va fer el viatge amb febre, malestar i inflamació de les genives, va ser diagnosticat de tifóide a l'hospital militar de Còrdova. Va ser tractat amb cloramfenicol i es va posar bo. No és del tot segur que allò que va tenir fos un tifus però el més important del cas és que es va restablir i que no ha tingut més problemes.

Al cap d'una setmana jo vaig passar un dies amb febre, dolors sota el diafragma i cansament, i al cap d'uns dies vaig començar a orinar fosc. Això va orientar el diagnòstic d'hepatitis aguda que va ser confirmat pel laboratori. Vaig alertar immediatament els altres companys inclòs en Casanovas (a Còrdova), no fos que també estiguessin covant una hepatitis. Uns dies després arribava el jeep amb l'Enric Ribot malalt, groc i orinant fosc. Com a mesura de precaució tots els que estaven bé varen ser injectats amb gammaglobulina. Però l'endemà, en Josep M.ª Castan també queia malalt i era diagnosticat d'hepatitis.

En resum, d'un total de 12 expedicionaris, hi ha hagut una apendicitis aguda, tres hepatitis i un suposat tifus, a més de nombrosos processos diarreics i gripals i un episodi abdominal agut al camp base. Sabem que dos altres grups catalans que han visitat l'Hindukush aquest estiu també han tingut casos d'hepatitis i altres infeccions. No es tracta doncs solament d'un factor de mala sort, sinó més aviat d'un elevat risc d'encomanament.

RECOMANACIONS PER A NOVES EXPEDICIONS

En primer lloc cal tenir present que a la zona del corredor del Wak-

han no hi ha cap sistema previst per a l'evacuació de ferits o de malalts aguts. A Iskashim hi ha telèfon, però és per a ús exclusiu dels militars i no es pot comptar amb la seva col·laboració. Això vol dir que en cas d'emergència l'única solució consisteix a aconseguir que un vehicle (que són molt escassos) vulgui traslladar el malalt a Faizabad i d'allí portar-lo amb avió a Kabul. El temps mínim per cobrir aquesta distància és d'unes onze hores de mala carretera sense aturar-se. Això si es té la sort, com nosaltres, de trobar un vehicle ràpid disposat a desplaçar-se immediatament. Cal comptar que un camió hauria tardat bastant més i que en Ricard Vidal, per exemple, per causa d'avaries, que en aquells camins són freqüents, va estar més de dos dies per fer aquesta mateixa distància. Cal tenir present, també, que de Mandaras o del Noshaq a Quaz-I-Deh només s'hi pot anar a peu, passant rius amb aigua fins a la cintura que només són pos-

sibles de travessar a primera hora del matí.

Tot això fa pensar que una nova expedició cap a aquesta zona hauria de tenir prevista la possibilitat de practicar alguna intervenció quirúrgica d'emergència sobre el mateix terreny. Al mateix temps cal recomanar que no s'eltalviï pes de la farmaciola. Nosaltres ens en vàrem sortir bé, però si haguéssim tingut més problemes greus de salut o accidents importants a muntanya potser hauríem fet curt de certes matèries. En un altre aspecte, crec que seria recomanable calcular una setmana a Kabul, per als tràmits i preparatius, i fer el viatge a Quaz-I-Deh amb més temps, amb les parades necessàries per preparar el propi menjar. També fóra convenient de llogar vehicles tipus microbús per a tot el temps, cosa que permetria de tenir-los sempre a punt per a qualsevol situació d'emergència. D'aquesta forma s'arribaria a peu de muntanya en més bones condicions.

També considero important recomanar les màximes precaucions higièniques per prevenir tota mena de contagis a partir del medi ambient i dels expedicionaris entre si. Per a això recomanaria, d'una banda, utilitzar al mínim possible els serveis de bar-restaurant del país i organitzar-se per preparar regularment el menjar comunitari del grup expedicionari. D'una altra, caldria extremar les normes d'higiene dintre el grup.

És corrent que a muntanya hom comparteixi amb tota naturalitat plats, coberts, cantimplors, etc. Això té poca importància en una sortida de pocs dies al Pirineu, però en una expedició en un país amb poca higiene cal pensar que tot el grup està exposat a un risc elevat d'encomanar-se nombroses infeccions, poc freqüents a casa seva i

per a les quals no té defenses adequades. Per a l'èxit de la pròpia expedició és important minimitzar les possibilitats que la infecció adquirida per un dels membres no es transmeti als altres. Adonem-nos que un procés febril generalitzat, encara que sigui de pocs dies de duració, pot representar la diferència entre l'èxit o el fracàs de l'expedició. Caldria doncs, durant tot el temps d'aproximació i d'estada a muntanya, recomanar l'ús individual sistemàtic de plats, coberts, vasos i cantimplora. No cal dir que és fonamental que el guia tingui també els seu coberts i cantimplora, per tal com ell pot constituir un focus important de contagi. Caldria igualment sovintejar la neteja de les mans amb sabó antisèptic, sobretot abans de manipular aliments.

Totes aquestes mesures, així com l'esterilització sistemàtica de l'aigua, serien de gran importància durant la primera part del viatge per tal d'assegurar el bon estat del grup al moment del màxim esforç. Aquestes precaucions es podrien rebaixar una mica en el camí de tornada, pensant que l'aparició d'alguna malaltia en aquest moment ja no pot afectar els objectius de l'expedició i que al cap de pocs dies hom es trobarà a casa on aquests contratemps no tindran tanta importància i hi haurà més recursos per combatre qualsevol afecció.

Finalment, després de l'experiència viscuda, i contràriament a allò que pensava abans de marxar, jo em decantaria ara a recomanar a qualsevol grup que es desplaçés cap a aquella zona que tots es vacunesin contra el tifus i el còlera i que es posessin una injecció de gamma globulina. En el nostre cas aquesta darrera precaució podria haver impedit algun cas d'hepatitis.

Gran Premi dels Països Catalans 1978

per Xavier Aspachs i Alegre - Antoni Olivella i Cunill

Antoni Crespo, de l'equip andorrà, guanyador del Gran Premi dels Països Catalans. ▼

Per segona vegada la nostra entitat ha organitzat el «GRAN PREMI DELS PAÏSOS CATALANS» d'esquí alpí a l'estadi de neu del Puigmal (Catalunya Nord) sota el patronatge del mateix estadi de neu i dels Serveis Oficials del Turisme Francès al Principat de Catalunya.

Enguany les curses —slàlom especial i gegant, masculí i femení— han gaudit a la vegada d'un marc inigualable i d'una participació nodrida d'homes i dones provinents de tots els indrets dels Països Catalans (Andorra, Catalunya Principat i País Valencià) amb l'excepció òbvia de les Illes i la dels companys de la Catalunya Nord, els quals per causes d'obligatòria assistència a curses de nivell estatal francès, varen excusar llur assistència. D'entre els participants cal destacar l'assistència per primera vegada dels corredors del Club Esquí Valencià que, si bé no gaudeixen d'un nivell d'esquí de competició elevat, participaren amb un esperit esportiu que els va fer desplaçar des de terres llunyanes per assistir a una prova de característiques tan particulars com aquesta.

El Puigmal aplegà durant els dos dies que durà la cursa (4 i 5 de febrer d'enguany) més de 100 esquiadors de parla catalana desitjosos de participar amb el més noble interès esportiu. L'estadi de neu del Puigmal facilità tots els mitjans necessaris per tal que l'organització i el desenvolupament de la cursa fossin exemplars. Aquesta és una faceta molt important que cal remarcar car hom no ha pogut veure mai una col·laboració tan efectiva com aquesta en les estacions d'esquí situades al nostre vessant.

La neu posà grans dificultats per a la realització d'aquest gran Premi i obligà a suspendre l'slàlom gegant i a utilitzar elements químics per tal d'enfortir la neu i poder realitzar l'slàlom especial de diumenge, dia en què la climatologia ens fou favorable. L'espectacle fou interessant i encisador.

Aquesta prova tingué un gran

ressò entre els mitjans de comunicació social, els quals hi brindaren tots els esforços per tal d'estendre'n realització cosa que ja succeí el darrer any.

Tots els qui estigueu llegint aquestes quatre ratlles us preguntareu sens dubte el perquè d'aquesta prova. L'any passat ens plantejàrem de reviure l'esperit d'unes proves que ja fa molts anys el nostre Centre va portar a terme en col·laboració directa amb l'Esquí Club d'Andorra i altres entitats de la Catalunya Nord, amb els noms de «Gran Premi de les Comarques Catalanes», «Copa del Pirineus Catalans», etc... Els plantejaments del Gran Premi del Països Catalans estan en línia amb la nova conjuntura política del nostre país. Per una banda creiem important de desenvolupar qualsevol activitat que manifesti la nostra entitat com a poble, activant també els contactes humans culturals i esportius amb la resta dels pobles que conjuntament formen aquesta entitat que tots coneixem sota el nom de Països Catalans. Per l'altra, veiem la necessitat de promoure una nova concepció de l'esport, d'acord amb

les definicions fetes al respecte pel Congrés de Cultura Catalana i el seu lema en concret «L'ESPORT, UN DRET PER EXERCIR AMB LLIBERTAT» puix que durant molt de temps, l'esport no ha estat més que un mecanisme alianador (en la majoria de casos) mentre que en altres, aquest sols estava concebut per al lleure de certs sectors de la societat econòmicament privilegiats.

El mateix esperit del Centre ens obliga segons la nostra perspectiva a donar alternatives, les quals lluny de romanticismes puguin anar creant un ambient en el context de la més pura concepció de l'esport. Un esport en què els interessos econòmics i socials estiguin lluny de poder-lo dominar. L'esport és una de les activitats de l'home que el posa més en contacte amb la natura i amb ell mateix, allunyant-lo de la rutina diària i aconseguint també enriquir les relacions entre les persones. Els qui fem muntanya prou que en podem parlar.

Els arguments que abans hem esmentat varen tenir en el seu moment una incidència considerable. Així quan vàrem celebrar per pri-

foto: Campaña

mera vegada aquesta cursa es manifestà la necessitat de fer una profunda reestructuració del nostre esport a Catalunya entenent que aquesta solament seria veritablement viable quan la Conselleria o sots-Conselleria d'esport dins de la Generalitat fos una realitat.

Esperem que altres àmbits esportius i entitats culturals i recreatives es facin ressò del que es pretén amb una prova d'aquest cal·le i en fomentin de similars en les seves respectives modalitats. Veuríem de bon grat que al Principat de Catalunya i en la Conselleria de Cultura en concret, ens plantegésim a l'igual que ho estan fent al País Basc la celebració d'uns jocs esportius nacionals.

RESULTATS

Nom de la Prova: GRAN PREMI
DELS PAÏSOS CATALANS.
Modalitat: SLALOM ESPECIAL.
Lloc celebració: ESTADI DE NEU
DEL PUIGMAL.

Data: 5 de febrer de 1978.

Organització: C.E.C. - Turism. Fran.
Puigmal.

Longitud: 700 m. - Desnivell 180 m.

CLASSIFICACIÓ MASCULINA

Dorsal	Nom i Cognoms	Federació o Club
27	CRESPO, Antoni	Andorra
22	PIERRE, Oscar	C.A.F.
21	MOREU, Albert	CAN-M
39	LOPEZ MATEOS, Rafael	CVM
26	VIDAL, Jordi	CAN-M
37	MARTINEZ, Joan	CVM
34	VILA, Joan	Vic
91	VILADOMAT, Joan	CVM
62	BAS MARTI, Xavier	UES
29	SANZ, Ramon	CESM
32	PUIG,, Marc	CEVA
50	RIUS, Joan	Bages
90	CAPDEVILA, Rafael	Camprodon
44	CASAMITJANA, Joan	C.E.C.
36	BES, Josep	Andorra
86	JUNCADELLA, Josep M. ^a	CESM
65	ROF, Joan	C.A.F.
61	PALLAS, Josep	Andorra
53	COLINA, Joan Josep	Vic
41	VILARASAN, Angel	Bages
84	RAGUER, Josep	Ripoll
74	RIBA, Xavier	C.A.F.
78	FAINER, Jaume	C.A.F.
67	SIMÓ, Joan Ignasi	C.A.F.
56	CASALS, Jordi	Bages
45	ROCA, Ramon	Puigmal
85	GORDO, Eduard	C.E.C.
54	LLOVERA, Albert	Andorra
76	ROSELLÓ, Joaquim	Vic

CLASSIFICACIÓ FEMENINA

Dorsal	Nom i Cognoms	Federació o Club
7	RAGUER SANZ, Núria	Ripoll
8	NEGRE DALMAU, Loreto	Banyoles
1	VILAR, Susagna	C.A.F.
12	JORDÀ, Maria	CAN-M
2	LLOVERA, Rosa Maria	C.E.C.
13	BULBENA, Núria	C.E.C.
11	FIGUERAS, Clara	
10	VALLS, Anna	

crònica del centre

a cura de Modest Montlleó

XXV Aniversari E.R.E.

Amb motiu de commemorar-se en guany el XXV aniversari de la creació de l'Equip de Recerques Espeleològiques, aquesta Secció va organitzar una exposició titulada «25 anys d'exploracions», que fou una mostra de les més notables activitats portades a terme durant aquests anys per diferents companys que han participat en les tasques de l'Equip, en funció d'alguna activitat específica.

Aquesta exposició romangué oberta del 16 al 30 de desembre i s'hi va poder admirar un autèntic treball d'equip. Emplenaven la sala munió de plànols topogràfics, retalls de diaris, cartells, opuscles de cursos d'iniciació, revistes, fotografies en color i blanc i negre, d'exterior i interiors, etc.

L'exposició s'iniciava amb una al·lusió a antics espeleòlegs de casa nostra i seguia una relativa cronologia d'activitats, de les quals podríem ressenyar potser les més significatives: Pedra de Sant Martí, 1970; Atlas, 1966, la 1.ª expedició a l'estranger; Pics d'Europa, l'any 1972; el Sistema Arañonera, que començaren l'any 1972 i segueixen actualment per causa del seu interès; Canàries, 1976; Hircà 1976 i Millpú 1977, al Perú; Illes Galàpagos, 1975; Rwanda, 1977; etc., etc.

També tots els vespres, davant de la sala d'exposicions, l'E.R.E. va instal·lar un projector de diapositives en color, que funcionava a conveniència dels socis interessats.

El mateix dia de la inauguració de l'exposició, es cloïa el XXI Curset d'introducció a l'espeleologia. Es lliuraren documents acreditatius d'aptitud. Finalitzà aquesta vetllada amb una projecció titulada «Campanyes a Arañonera» amb força èxit de públic.

Jacint Verdaguer, excursionista

El dia 15 de desembre, a la sala d'actes, va tenir lloc una sessió commemorativa del centenari de la publicació de «L'Atlàntida». Hi parlà l'amic Albert Jané, que va dissertar sobre «Jacint Verdaguer, excursionista».

Obri l'acte el nostre President, Lluís Puntis, que féu la presentació del conferenciant i ressenyà els mèrits concrets dins la cultura catalana en general, així com la profitosa tasca desenvolupada durant molts anys com a assessor i corrector lingüístic de la revista «Muntanya», des d'aquell moment que fou possible d'editar-la en català. El President li lliurà també la medalla del Centenari de l'entitat, amb inscripció nominal, segons acord de la Junta Directiva i acollint la voluntat dels socis assistents.

Albert Jané, amb paraula fàcil, esquitxada de cites, féu una detallada cronologia de la vida de mossèn Cinto, centrada en la que el poeta va esmerçar per les nostres muntanyes. Parlà del profit que en va treure, com fou l'obra «Canigó» i un seguit de poemes inspirats en plena muntanya. De la vida de Verdaguer com a soci del Centre, en tenim només el testimoni d'una conferència donada a la nostra entitat; era més aviat un excursionista solitari, enamorat de la naturalesa i els seus elements, agraït a la terra en què havia nascut i que caminava, dies i dies, tot abeurant-se, en cada lloc, de costums i tradicions que emplenaven el seu desig de saber. Tingué predilecció per la Catalunya vella i les muntanyes frontereres del Pirineu, que el captivaren per la seva grandesa i significació històrica.

Un altre punt que remarcàrem en el parlament és el desconeixement que tenim sobre possibles visites o excursions de mossèn Cinto a les comarques tarragonines. Solament en una ocasió, des de Montserrat, fa esment de la muntanya tarragonina de Montagut, que va albirar en la llunyania, però que no coneixia personalment. Avui pensem nosaltres que si hagués estat al Mont-

sant, segurament n'hauria escrit un poema meravellós, com s'hi han inspirat modernament Ventura Gassol, Salvador Estrem, Joan Ferraté, etc. No cal dir que el conferenciant també es va esplaïar a detallar l'inspirat poema «L'Atlàntida», del qual commemoràvem el centenari; però bona part dels seus seixanta minuts de dissertació va parlar de l'aspecte menys conegut del poeta: l'excursionista, faceta que de forma més ampliada tractarà en un proper número de la revista «Muntanya». Finalment, recollim l'endresa de la poesia «L'Eura», que el poeta dedicà als excursionistes.

«Excursionista, que pel pla i la serra en lo camp de la pàtria espigolau, ajudau-li a collir lo que és a terra, ajudau-li a servir lo que li cau. Puix vostre cor en son passat s'abeura, aconhortau-la de tant bé perdut; per ella sou vosaltres un brot d'eura que s'enfila amorós en son escut.»

Amb aquest fragment poètic va posar punt final a la seva dissertació, que el públic aprecià amb llargs aplaudiments.

L'endemà, alguns membres de la Junta Directiva i elements de la redacció de la revista «Muntanya» es reuniren en un restaurant del barri antic, conjuntament amb l'amic Jané, per tal d'oferir-li un sopar d'homenatge. Agraf la distinció amb el raonament que, com que no li representa cap esforç lliurar-se a la tasca literària d'una revista com la nostra, d'amor al país i de promoció de l'esport, no s'hauria pensat mai que pogués ésser motiu d'una semblant consideració.

Per la nostra part creiem que la seva obra reuneix tanta vàlua, que caldria que fos reconeguda per estaments socials que, com el nostre Centre, sàpiguen reconèixer el seu lliurament a la causa de la llengua.

Missa del Gall a Santa Àgata

Com anys anteriors, aquest Nadal també els socis del Centre varen celebrar la vetllada, acudint a la capella de Santa Àgata i participant a l'ofici de la Missa del Gall, malgrat la dissolució de la Secció Coral, que atenia aquesta tradicional diada.

Aquest any, la Secció de Ciències i Arts, a què han quedat inscrits per voluntat pròpia els cantaires, acordà d'or-

ganitzar la missa i en pocs dies aconseguir fer viable una vetllada que en anteriors edicions havia necessitat mesos.

La missa la va oficiar Mn. Zayas, vinculat al Centre i molt conegut pels excursionistes que freqüenten les principals proves esportives de l'entitat. Va dirigir una bella prèdica als assistents que emplenaven la llarga nau. Amb paraules emotives va explicar el missatge entenedor del naixement de Jesús, recordatori d'una acció d'amor, de convivència i de fraternitat. En aquest punt, recordà el Centre, que ha estat sempre en vetlla per defensar les tradicions del nostre poble i perquè ha procurat que es perpetuessin amb el seu contingut moral.

Durant la missa s'entonaren cançons adients a la vetllada com **Cant de meditació, AHeLuia, Hem menjat el pa del cel, Cant d'acció de gràcies** i al final les populars **Santa Nit, Veniu i adoreu-lo i Fum, Fum, Fum**.

Acabada la cerimònia, els assistents passaren al vestibul del Tinell, on la Secció de Ciències i Arts i el seu President, Josep M.ª Garrut, oferiren un refrigeri nadalenc.

Ens congratula que, una vegada més, la nostra entitat hagi celebrat una tan arrelada tradició catalana i universal.

SPELEON

El passat mes de desembre va aparèixer el número 23 de la revista SPELEON, que és el que fa set dels publicats pel Centre Excursionista de Catalunya.

En aquest volum, de 126 pàgines, es recullen 13 treballs, dels quals 8 de bioespeleologia, Tracten fonamentalment sobre sistemàtica d'opílions, quilòpodes i coleòpters, 4 de geoespeleologia, referents a hidrogeologia, vulcanoespeleologia i sedimentologia, i 1 de paleontologia.

Podem dir que en aquesta ocasió col·laboren especialistes estrangers; concretament apareix un treball bioespeleològic del Dr. Arnaldo Bordoni, de l'Istituto di Zoologia dell'Università di Firenze (Itàlia), i un altre de geoespeleologia signat pel Dr. Alain Mangin, del Laboratoire Souterrain du C.N.R.S. a Moulis (França).

El preu de venda al públic d'aquest volum és de 500 pts., i de 425 pts. per als socis de la nostra entitat.

Local social i cent anys

Tot just començàvem l'any 1978, quan Margarida Cardona, ens comunicava una efemèrides que tindria lloc pocs dies després i com que la nova ens va semblar d'interès per als nostres socis, vàrem fer nostres les seves paraules i ens plau de transcriure-les tot seguit:

«El dia cinc de gener, quan entrarem al Centre podrem fer, si ho volem, un salt enrere de cent anys. Mirarem enlaire cap a les columnes del Temple romà i, a l'alçada dels capitells, reconstruirem el primitiu local social de l'entitat.

Hi veurem entre les venerables pedres esculpides, animats i contents, els joves fundadors de la nostra entitat, el dia que, llavors farà justament cent anys, s'hi reuniren per primer cop.

Tot just acabaven de llogar aquell piset desitjat i encara no hi havien instal·lat ni la llum de gas; però malgrat que la claror de les espelmes que els il·luminava no devia ser cap gran cosa, els ideals i les accions que en sortien, havien de dur llum a tots els racons de Catalunya i ens en deixarien veure per sempre més les bel·leses i la complexa personalitat.

Ben aviat el local prengué un aire de museu que colpia els qui el visitaven i que en diferent mesura sempre ha conservat.

S'enriquí amb les troballes que els excursionistes donaven a l'entitat i més endavant fou una aportació important a la constitució de diferents museus oficials de Catalunya.»

Concessió Premi Literari Centenari C.E.C.

A la sala de juntes de la nostra entitat es varen reunir el dia 20 de gener els membres del jurat qualificador del Premi Literari Centenari C.E.C., compost pels senyors Rosa Carrió, Joan Triadú, Albert Jané i Eduard Cardona.

Després d'un canvi d'impressions sobre els treballs presentats, deliberaren conjuntament i arribaren a l'acord unànime que l'obra que mereixia l'únic premi instituit era la que presentà el matrimoni Fina Rifà i Josep Cormand, amb el títol «Camina que caminaràs».

Evidentment l'obra s'ajustava estrictament a les bases establertes i fou tan acuradament presentat i il·lustrat

que abreuja notablement la tasca de l'editor. Podem, doncs, confiar que aquest llibre serà al carrer per la diada de Sant Jordi d'enguany.

El Jurat també va recomanar a la Junta del C.E.C. l'obra presentada pel consoci Salvador Ginesta, mereixedora de publicació pel seu contingut divulgador, adient a tots els excursionistes que vulguin recórrer el país amb uns coneixements bàsics.

El dilluns dia 30 i en el transcurs de la reunió setmanal de la Junta Directiva fou lliurat al matrimoni Cormand-Rifà, guanyador del concurs literari, el xec de cent mil pessetes, import del premi. Simple i emotiva cerimònia que ens agradaria repetir en anys vinents si s'acordava de continuar aquest Premi Literari Centenari C.E.C.

Entrevista amb el Conseller de Cultura

El propassat 13 de febrer fou rebuda pel Conseller de Cultura de la Generalitat, Pere Pi-Sunyer, una representació de la nostra entitat, encapçalada per Lluís Puntis i Pujol i Hilari Sanz i Gonet, respectivament president i vicepresident del Centre.

Al llarg de l'entrevista es plantejaren alguns dels problemes amb què avui es troba l'excursionisme, i s'incidí particularment en la migradesa de mitjans econòmics amb què es desplega la nostra activitat, a causa principalment del desig de mantenir quotes d'abast popular. Enllaçant amb aquest punt s'exposà la general preocupació per l'impost sobre el patrimoni, el qual pot portar la desfeta econòmica a moltes entitats petites, tant esportives com excursionistes.

El conseller Pi-Sunyer es dolgué de no haver pogut celebrar fins ara aquesta entrevista i s'interessà vivament per la situació de l'excursionisme a les diferents comarques catalanes, alhora que sol·licitava el nostre punt de vista sobre la futura situació de l'excursionisme dintre la Generalitat. Finalment, el senyor Pi-Sunyer acceptà de presidir, com a home vinculat de sempre a l'excursionisme, la presentació del llibre **Camina que caminaràs**, guanyador del premi **Centenari del Centre Excursionista de Catalunya**, la qual esperem que pugui celebrar-se pels voltants de la diada de Sant Jordi.

Martí Romero i Rector

Reproducció del dibuix a la ploma, original d'Eudald Canivell, de la pica de l'aigua beneïta de Sant Cebrià de Valldoreix, fet el 2 de desembre de 1877.

a cura de Modest Montlleó

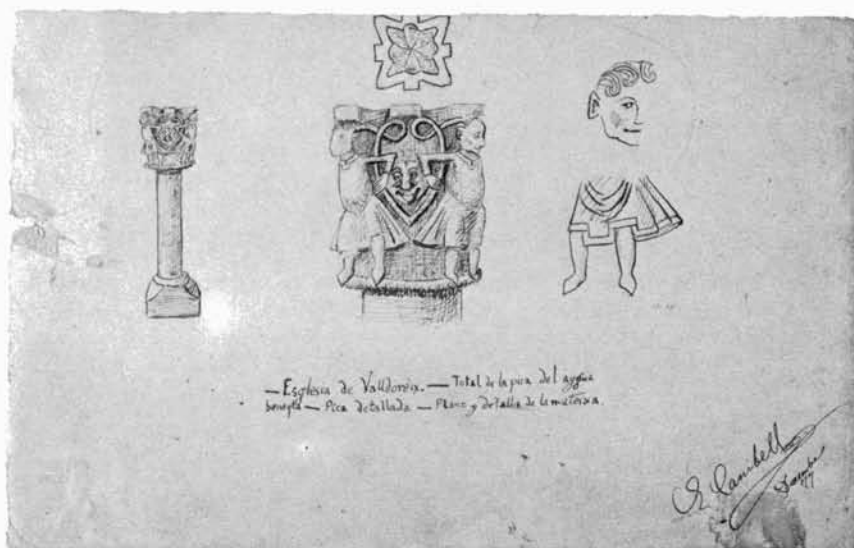
«ARA FA CENT ANYS»

Desembre 1877

Dins el programa de Ràdio 4 «Catalunya a l'abast» que dirigeix Amanda Camps s'emet, la darrera setmana de cada mes, una intervenció d'aquest cronista. Es pretén de resumir les activitats dels primers excursionistes. Ara en fa cent anys.

El primer programa es va emetre el dia 26 de desembre i s'hi detallaren les activitats dutes a terme durant el mes de desembre del 1877, un any després de la creació de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques.

Diumenge 2 de desembre: Excursió a Sant Cebrià de Valldoreix. — D'aquella església en destacaren la senzillesa de l'edificació així com el recolliment que dona a l'església el cementiri adossat. De l'interior fan els següents judicis: barreja d'estils, nau gòtica, quadre representant un sant sopar i retaules d'on varen extreure dibuixos de vestits per poder precisar l'època. La pica de l'aigua beneïta fou el millor tresor que admiraren. Pica en forma de capítell semblant a les de Sant Cugat, col·locada sobre una columneta. A l'arxiu parroquial pogueren veure pergamins notables. D'aquesta excursió recolliren el segell parroquial, els goigs del sant patró i feren el croquis de la pica de l'ermita.

Dissabte i diumenge 8 i 9 de desembre: Excursió a Vilafranca del Penedès, Sant Martí Sarroca, Olèrdola i Moja.

A Vilafranca del Penedès els esperava un amic que els va acompanyar als llocs d'interès escollits d'avançada. De la ciutat visitaren l'església, restaurada l'any 1841, la casa palau on acabà els seus dies el rei Pere III d'Aragó, l'església de Sant Francesc, històrica: s'hi havien celebrat Corts; l'església de Sant Joan, en procés de restauració a base de mòdiques quotes mensuals, Centre Agrícola del Penedès, amb un naixent museu, Casa de la Vila, obra del 1559. Els causà estranyesa de veure el retrat de Felip V, quan Vilafranca havia estat sempre notable dins la història com a defensora entusiasta de les aspiracions patriòtiques de Catalunya.

De Sant Martí Sarroca, fan evident la necessitat de restaurar el castell i l'església. Parlen d'un poble esglaonat als peus del castell. L'església la consideraren de bellíssim estil romànic, per bé que caldria repicar les parets interiors. Consideraren important l'absis. Segons la tradició, l'edifici fou construït pels habitants de la contrada, que hi contribuïren amb diners i jornals personals i solament els dies festius. Des de la galeria de la casa rectoral contemplaren un esplèndid panorama i la timba pregonera del precipici format per la separació de la muntanya veïna. Trobaren fòssils en quantitats notables.

Sant Miquel d'Olèrdola, situat quasi al cim d'una cinglera, de roques pelades i lliscoses, així comença la des-

cripció d'aquest lloc que els captivà. Cosa d'un quart d'hora abans d'arribar-hi, trobaren restes de muralla antiga que tancava la part accessible de la muntanya. Veieren un gran estany tallat a la roca, d'un centenar de pams de llargada. L'església era una ruïna, voltada pel cementiri. Decidiren de tornar-hi per tal de fer una visita detinguda i minuciosa en aquell lloc, ple d'antiguitats desconegudes i d'oblidades ruïnes.

Moja, en el camí de Vilafranca d'Olèrdola. També s'hi varen aturar per contemplar una torre circular enrunada dita dels moros i l'església feixuga, camusa i de volta de punt rodó.

D'aquesta sortida feren dibuixos d'Olèrdola, sepulcres de Vilafranca, torre de Moja, absis de Sant Martí Sarroca i de l'entrada del castell.

Diumenge dia 16 de desembre: Excursió a Piera, Vallbona d'Anoia, Cabrera d'Anoia i Castells de la Pobla de Claramunt i de Montbui. — A Piera dibuixaren alguns finestrals del segle XIV i l'hostal. Digne d'atenció fou el Sant Crist, que estudiaren per la seva originalitat i devoció. Sembla que fou un obsequi del rei Jaume I i la tradició assenyala la casa que habità aquell rei.

A Vallbona, visitaren la casa anomenada can Ferrer, de finestrals gòtics, edifici que hostatjava alguns pergamins antics tan interessants que buscaren amics amb coneixements paleogràfics, perquè els anessin a veure. Feren un dibuix de Vallbona.

Respecte a Cabrera, que descriuen

situada entre Vallbona i Capellades, damunt d'un turó, sobre el riu Anoia, contemplaren un digne conjunt arquitectònic format per església, casa senyorial i dependències annexes, tot envoltat de murs emmerletats. Bonica porta gòtica, escut de la família i pati amb arcades i columnes toscanes.

Del castell de la Pobla de Claramunt: donen nota del bon estat de conservació de l'edifici, amb capella on es celebra culte. (Avui no podem dir cosa semblant). Feren un croquis del castell i recolliren una tradició molt curiosa: Sant Procopi, patró de la vila, aplegà un gros ramat de bens i en ésser de nit els va col·locar, a cada banya, un ciri encès i fent-los avançar cap al castell ocupat pels moros, els en foragità. L'abandonaren per sempre davant d'un exèrcit tan nombrós.

Digueren del castell de Montbui que no mereixien aquest nom unes ruïnes quasi circumscrites a una paret gruixuda. Però sí que els causà satisfacció contemplar la capella d'un romànic pur, de volta de canó seguit i columnes sense simetria, tot un caràcter primitiu, agradable a la vista.

Durant el mes de desembre també tingueren lloc reunions que uns socis aprofitaren per llegir uns escrits que havien estat inspirats en la necessitat de trobar remei per conservar costums catalans en perill; així calia trobar persones per fer un estudi de les nostres muntanyes.

Josep M.ª Valls i Vicens va fer una dissertació. Parlà d'**«Algunes reflexions sobre la necessitat de la conservació i restabliment dels costums catalans»**.

Enumera alguns costums que s'han perdut per influències foranes, respecte dels fills als pares, dels mossos als amos, dels jornalers a l'hereu, dels feligresos al rector, dels vitalans al batlle. També digué que la culpa calia donar-la a la moda, paraula que com un torrent desbordat ho canviava tot. Però no tot era perdut, encara a muntanya es trobava hospitalitat, encara es veïen pagesos amb barretina, enterraments respectuosos, casaments a muntanya on el nuvi regalava a la núvia floretes boscanes. I les reflexions que donava eren que calia que «el nostre renaiement sigui una venturosa realitat, refermar i reformar si cal algunes coses, però conservant els costums catalans ja que en ells es troba sempre encesa la flama de les virtuts que els

nostres avis saberen ennoblir amb moralitat, honradesa i fe».

L'altra conferència va donar-la Antoni Massó. Fou un escrit relacionat amb la vetlla de la creació de la Secció Topogràfica i Pintoresca.

«Havem de fer tot el possible per investigar els records històrics i les preciositats científiques naturals de la nostra terra. Editar guies, recórrer el país, estudiar la muntanya, portar-hi el nostre jovent, i fer-los gaudir dels plaers de la natura, i això els portarà a rebutjar diversions forasteres potser més atractives de moment, però buides de contingut.»

Així s'expressava aquell assenyat excursionista, amb paraules que encara avui podríem repetir. Seguia invitant a tothom a començar la tasca, estudi on podien tenir cabuda els físics, botànics, geòlegs, historiadors, estudiosos, escriptors, etc. Finalment esperonà els assistents amb aquestes paraules: **«Les muntanyes ens esperen, amb llurs rius, camins, valls, ermites, masies, castells, creus de terme, història i tradicions. No trobareu dificultats per portar a terme la tasca, perquè hem vist que gaudim de simpaties arreu que visitem en nom de l'entitat, per l'esperit catalanista i per l'entusiasme que ens anima a fer pàtria»**.

Ens portarà temps, la feina és llarga, però necessària. Els resultats, però, augmentaran el nivell cultural de Catalunya i aquest cabal s'haurà obtingut tot excursionant. Hem deixat caure la llavor i estem segurs que germinarà.»

Com pot apreciar el lector, aquelles paraules no van caure en un pou, foren recollides per homes sensibles i feren germinar les idees del company Massó. La nostra entitat des d'aquell mes, ara fa cent anys, ha fet créixer aquell programa i s'ha fet creditora de les últimes paraules del conferenciant. **«¿Qui sap si un dia la pàtria agrairà les nostres inquietuds i el seu missatge?»**.

«ARA FA CENT ANYS» Gener 1878

L'Associació Catalanista d'Excursions Científiques, ara fa cent anys, continuava alternant les excursions properes amb les més llunyanes. Durant el mes de gener varen visitar terres properes, ja que el dia és més curt i a l'hivern el temps atmosfèricament acostuma de ser poc favorable.

Dia 6 de gener de 1878. Excursió a la muntanya de Montjuïc. — D'aquesta excursió se'n féu una sessió preparatòria al local social, el dia 4, fent constar que era interessant a l'historiador i a l'estudiós per la riquesa de ses regnes minerals, vegetals i animals.

L'excursió va començar al peu de la font de Santa Madrona, donada per Bartomeu Valero als consellers de Barcelona, segons una inscripció. Visitaren la pedrera gran, d'en Tià, l'Animeta, d'en Batllori, la Foixarda i la Vallarona. Recolliren fòssils de vegetals, pedres fogueres i feren un croquis de la font. Allí recordaren, sobre el terreny, les paraules que els havia adreçat el senyor Fiter en la sessió preparatòria. Bona part de Barcelona havia nascut de les entranyes de Montjuïc, puix el material de les construccions de moltes cases havia sortit d'allí. També recordaren que havia estat cementiri dels romans, de perseguits jueus i de víctimes de cent combats, morts causades per mesquineses i ambicions. Efectivament, a cada pas, en molts llocs, aquella terra serveix encara avui de llosa de màrtirs d'una idea. Visqueren per altra part moments patriòtics en fer raonaments sobre les vicissituds de la fortalesa de Montjuïc; de quan es va rendir al cabdill castellà, marquès de la Mortara, l'any 1651, i també quan sucumbí al duc de Berwick l'any 1714 i, l'any 1811, a les tropes napoleòniques. Una visita de recerca, d'estudi i d'història.

Dia 20 de gener del 1878. Excursió a St. Feliu de Llobregat, St. Just Desvern i Esplugues de Llobregat. — Començaren l'excursió a St. Feliu i visitaren la casa Albareda per admirar-ne quatre quadres antics, entre ells un de Rubens; el museu particular del senyor Solà i la Torre Blanca, granja-hisenda, propietat dels marquesos de Monistrol, restaurada i amb torre quadrada en forma de castell.

De St. Just Desvern, destacaren les formoses cases pairals, amb antic mobiliari i riques caixes de núvia. Visitaren l'església i citaren l'obra plateresca de l'altar major, segle XVI, amb catorze petits retaules, que representaven episodis sagrats de la passió i mort de Jesucrist. No lluny de la vila, pogueren admirar una petita cova amb varietat d'estalactites, que es coneixia per «la catedral dels vailets». Es feren dibuixos d'alguns retaules, i del picaporta i

pany de la porta de l'església.

D'Esplugues podem dir que afirmaven que era un poble pintoresc i delitós, amb boniques arbredes i nombroses fonts. Antigament hi havia hagut el castell de Picalqués i sobre les seves ruïnes aixecaren casa de camp els ducs d'Almenara. Els agradà que el propietari hagués respectat la divisa dels antics senyors del castell: «Nou sic semper sed».

Sembla que Víctor Balaguer féu una poesia al·lusiva al dit castell l'any 1860, titulada «Les bodes del cavaller».

A part d'aquestes excursions, l'entitat va programar un acte rellevant: la col·locació del retrat de Francesc Xavier Parcerisa i Boada, al local social.

Parcerisa havia nascut l'any 1803, a la casa n.º 2 del carrer de la Pietat, i morí el 27 de març de l'any 1876, als 73 anys. Morí, doncs, l'any de la creació de l'entitat, però en algun aspecte fou mentor de l'Associació i els seus amics li reteren aquest homenatge. Els nostres fundadors havien passat moltes hores amb Parcerisa i sentien per ell una forta admiració. Fou un home amb un gran amor a les obres artístiques i es proposà de donar a conèixer tot allò que de notable tenia Espanya, en matèria de monuments històrics, alhora que en donava explicacions. Fou l'editor de «*Recuerdos y bellezas de España*» i, segons es desprèn del pròleg, el seu propòsit era mostrar amb fidelitat els monuments que dibuixava del natural i fou el primer a introduir l'art litogràfic a Espanya. Fou membre de la «*Real Academia de San Fernando*». Eduard Tàmaro, de la junta de l'entitat, explicà el significat de l'acte amb unes breus pinzellades dels principals trets de l'homenatjat. El retrat consistent en un quadre a l'oli, encara avui es pot admirar a la sala d'actes.

També tingué lloc la creació de la **Secció Topogràfica i Pintoresca**. Antoni Massó hi llegí una memòria amb aquest motiu, titulada «Consideracions sobre la conveniència de l'estudi de les muntanyes». Del seu parlament cal extreure les següents consideracions que foren acollides, divulgades i portades a terme, però que encara són vigents:

«Havem de fer tot el possible per investigar els records històrics i les preciositats científiques naturals de la nostra terra, admirar les bel·leses artístiques i pintoresques i editar guies per recórrer el país.»

«L'estudi de les muntanyes portarà el nostre jovent a fruit dels plaers de la natura i els apartarà i farà rebutjar altres diversions forasteres, potser atractives de moment, però buides de contingut.»

«Qui sap si un dia la pàtria agrairà les nostres inquietuds i el seu missatge?»

«Tots tenen cabuda en aquesta tasca, el físic, el botànic, el geòleg, l'historiador, l'estudiós, l'escriptor, etc.»

«Les muntanyes ens esperen, amb llurs camins, rius, ermites, castells, masies, creus de terme, tradicions, etc. No trobarem dificultats per portar a terme la nostra tasca, perquè hem vist que gaudim de simpaties arreu que visitem en nom de l'entitat, per l'esperit catalanista i per l'entusiasme que ens anima a fer pàtria.»

«Ens portarà temps i la feina serà llarga, però necessària. Els resultats augmentaran el nivell cultural del nostre poble i aquest s'haurà obtingut fent esport.»

«Heu sembrat i, si heu recollit la llavor, estem segurs que germinarà.»

Com el del mes de desembre, aquest «Ara fa cent anys», fou radiat per Ràdio 4 dins l'espai «Catalunya a l'abast», que dirigeix i edita Amanda Camps.

25 anys d'excursionisme a l'Ateneu Castellarenc

Enguany celebra el seu 25 aniversari la Secció Excursionista de l'Ateneu Castellarenc; però la tradició excursionista de Castellar del Vallès té les arrels molt més enllà. És contemporània dels primers passos del Centre Excursionista de Catalunya i encara més antiga si pensem en Mn. Vergés i Massó, excursionista castellarenc que l'any 1870 emprengué la reconstrucció del monestir de Sant Llorenç de Munt.

Des de llavors sempre hi ha hagut castellarencs desitjosos de conèixer la nostra terra. Ben aviat saberen examplar el cercle, tot cercant la relació amb excursionistes de Terrassa i Sabadell, i anaren creant un caliu que féu sorgir grups i penyes amb una vitalitat i un arrelament tan gran que ni la des-

trossa de la guerra civil pogué esborrar del tot.

L'any 1946 van reprendre les activitats. Foren joves d'Acció Catòlica els qui prengueren el relleu. Més endavant el nombre dels excursionistes creixerà, fins que l'any 1953 cristallitza la pensada de crear la Secció Excursionista de l'Ateneu Castellarenc.

Els fruits ens demostren que fou una bona pensada. El balanç d'aquests primers 25 anys podem contemplar-lo amb goig: nombroses travessies al Pirineu, campaments d'alta muntanya, anada als Alps, assistència a rallyes i marxes, organització de proves, viatges turístics, salons fotogràfics, concursos de pessebres, dedicació als infants... Tot això ha donat vida no tan sols als socis de la Secció, també ha influït, poc o molt, en l'ambient de la població i ha fet costat a l'activitat de les altres entitats excursionistes.

Però la il·lusió dels homes i les dones que avui porten l'entitat no decau. Ara acaben d'estrenar un nou i ampli local social i tenen molts projectes que desitgem que puguin portar a terme en aquests moments en què al nostre país calen, més que mai, l'entusiasme, la imaginació i l'esperit de servei.

El dia 20 de novembre passat, en una agradable festa popular fou inaugurat aquest nou local on hi havia instal·lada una exposició de fotografies que recollien les activitats socials d'aquests 25 anys i també una parada de venda de llibres catalans. Prengueren la paraula el senyor Simeó Caba i Ginestà, president de la SEAC, Albert Antonell, vicepresident, Emili Altamira i Alzina, batlle de Castellar, i Lluís Puntís i Pujol, president del Centre Excursionista de Catalunya, en representació de les altres entitats excursionistes que acompanyaren els castellarencs en aquella jornada de joia.

Marga Cardona

Josep M.ª Gavín i el seu inventari d'esglésies

El passat dia 13 de gener, a la Sala Torres Garcia del Palau de la Generalitat, va tenir lloc la presentació del primer volum d'una obra meritòria titulada «Inventari d'Esglésies», de Josep M.ª Gavín, publicació que va presentar l'Institut d'Estudis Catalans i que fou possible gràcies a la col·laboració d'Edicions Artestudi i de la Caixa de Pensions per a la Velleja i d'Estalvis.

El senyor Pi-Sunyer, Conseller de Cultura de la Generalitat, va presidir l'acte oficial, acompanyat dels senyors Alsina i Bofill, de l'I.E.C., Ainaud de Lasarte, autor del pròleg, Pau Riera, d'Òmnium Cultural, i l'autor de l'obra.

La Sala era plena de persones que, podem presumir, eren en bona part amics d'hores muntanyenques, amics que durant anys han compartit la singular idea i que no volien estar absents en semblant vetllada. La nostra entitat hi fou representada pel nostre president Lluís Puntís i altres consocios interessats en l'obra de Josep M.º Gavín.

Els senyors Ainaud, Alsina i Pi-Sunyer adreçaren breus parlaments als assistents, tot destacant l'admirable tenacitat de l'autor per portar a terme l'extensa obra, fruit de més de vint anys de recórrer el país. Posaren en relleu la vàlua del llibre que ve a contribuir enormement a l'expansió de la cultura col·lectiva de Catalunya, atès que aquest «inventari» pot tenir seguidors en altres vessants paral·lels, cànctics religiosos locals, goigs, tradicions, aplecs, romiatges, jubileus, etc.

Una obra com la de l'amic Gavín no es troba arreu del món i una vegada més quedarà demostrat que la nostra llengua és un vehicle vàlid per a qualsevol treball intel·lectual i que amb la nostra parla podem enriquir la cultura d'un país.

Josep M.º Gavín aprofità l'avinentsa per oferir el seu arxiu, amb més de 80.000 fotografies, a tots els estudiosos. Aquest arxiu es troba a la seva llar de Valldoreix, Avinguda de Mas Fuster, n.º 57.

Aquest primer volum es pogué adquirir en sortir i l'autor el signava amb la satisfacció i bonhomia que el caracteritzen.

El mil·leneri de Queralbs

Enguany s'escau el mil·leneri de la consagració de l'església de Queralbs, l'acte de la qual ha estat reproduïda en el cartell anunciador de l'efemèrides. En ocasió d'aquest fet s'ha format una comissió responsable de l'organització i difusió dels diferents actes programats, per als quals es compta ja amb la col·laboració de diverses personalitats del nostre entorn cultural.

Recordem que Queralbs, malgrat la relativa incidència del turisme, pot ser considerat un poble tipus de la proble-

màtica comuna de les petites comunitats pirinenques, complicada en aquest cas per la controvèrsia aixecada al voltant de la carretera de Núria.

M. R. R.

Centenari del Foment Martinenc

El dia 21 de gener a les vuit del vespre, el Foment Martinenc celebrava la cloenda de l'any del seu centenari, amb un acte memorable. L'entitat presentava un aire de festa accentuat per la presència a la porta d'accés de guàrdies municipals amb els vestits de gran gala.

Una vegada aquest cronista va poder posar-se en contacte amb el senyor Joan Bartra, president de l'entitat, aquest l'informà que havia anunciat la seva assistència el Conseller de Cultura de la Generalitat, senyor Pere Pi-Sunyer, i el regidor municipal, senyor Alfons Cànovas. Efectivament, poc després arribaven, i Joan Bartra pronuncià unes paraules de salutació, benvinguda i agraïment. Tot seguit fou el senyor Ainaud de Lasarte el qui dirigí la paraula als assistents, tot detallant la tasca de l'entitat durant els cent anys, i també explicà els trets principals del llibre que volen fer sobre la vida de l'entitat i la seva projecció ciutadana, durant els seus primers cent anys; compendi d'una tasca profitosa sens dubte però que no hauria estat completa sense aquest acte de cloenda.

Després es passà a visitar l'exposició que ocupava totes les parets de la sala d'actes, que era com un calidoscopi de matèries on igualment es veien fotografies de masies desaparegudes del terme de Sant Martí de Provençals, com retalls del diari **La Veu de Sant Martí**, llibres d'actes (els primers), el llibre d'Or de l'Entitat amb signatures meritories com la de Francesc Macià, Apelles Mestres, Àngel Guimerà, etc.; gràfiques de les ascensions efectuades a pics de més de 3.000 metres durant l'any del centenari, la tasca pedagògica portada a terme pel mestre Pau Vila en aquella casa durant uns anys, fotografies en color dels actes del centenari, etc., etc.

Acabada la visita es féu lliurament de medalles commemoratives, la primera de les quals concedida al President de la Generalitat, Honorable Josep Tarradellas, que va recollir el conseller Pi-Sunyer.

Acabat aquest acte, tingué lloc un

refrigeri i a continuació es féu la projecció d'un film que era el reflex dels principals actes esdevinguts durant l'any del centenari.

Fou una vetllada important, de relleu dins la vida ciutadana, significativa per a l'entitat martinenca i de joia per a nosaltres, en conivir agermanats aquella commemoració.

A l'esguard doncs d'aquesta diada memorable, els testimoniem el nostre goig alhora que pressentim que el seu patriotisme, civisme i fraternitat, encara ompliran pàgines profitoses, camí del segon centenari, per al bé de l'entitat i satisfacció dels seus socis.

«Jacint Verdaguer i l'Atlàntida», film de Joan Capdevila

El dia 24 de gener va tenir lloc a la sala d'actes l'estrena a Barcelona del film «Jacint Verdaguer i l'Atlàntida», realitzat per Joan Capdevila i Nogués. La pel·lícula, patrocinada per la Fundació Carulla-Font amb motiu del centenari de la publicació de l'Atlàntida, honorà el nostre Centre amb la seva estrena a Barcelona.

El film commemoratiu és d'una vàlua extraordinària i l'autor hi ha abocat tots els seus coneixements tècnics a l'hora de realitzar aquest film-document, sensibilitzat tant en la biografia de Mossèn Cinto com en l'obra motiu del centenari. La pel·lícula té un noble tractament i posseeix els elements necessaris per mantenir l'espectador embadalit. Contribueixen remarcablement a aquesta expectació les seqüències extretes de les pintures a l'oli de l'artista Felip Vall, multicolors i inspirades fantasiosament en «L'Atlàntida».

Respecte a la cronologia de la pel·lícula, l'autor ens hi mostra la casa on va néixer el poeta, a Folgueroles, la propera ermita de N.º D.º de la Damunt, diferents retrats de Mossèn Cinto en diverses èpoques, quan va venir a Barcelona als Jocs Florals, quan era capellà de vaixell, a villa Joana... També poguérem veure l'estela de la font del Desmai, propera al mas de can Tona, el Palau dels Marquesos de Comillas, el santuari de la Gleva, l'ermita de Sant Jordi, on cantà la primera missa com a sacerdot, Vinyoles d'Orís, on fou vicari, el santuari del Mont, des d'on veia el Canigó i recordava Sant Martí i, encara, una escollida documentació sobre el poema «L'Atlàntida», amb re-

citació d'alguns fragments, per una veu en off, molt adient.

Pel·lícula prestigiosa, d'un muntatge coherent, cultural, de temàtica apassionant, pregona d'amor a un home que féu país, amarat de fe i de deleroses il·lusions.

Ens satisfà de poder felicitar de tot cor l'amic Capdevila i igualment ens plauria molt de fer la ressenya d'altres films d'altres socis, inspirats en un amor arrelat al país, als forjadors de la Pàtria, als creadors de la nacionalitat catalana.

«Gent del meu país»

Amb aquest títol s'inaugurà una exposició de setanta retrats en color de personalitats catalanes, a la sala d'exposicions de la casa Aixelà, originals de Pere Masdeu i Rovira. A l'acte inaugural la nostra entitat fou convidada i hi assistiren els consocis Bou i Abel, acompanyats per aquest cronista.

L'exposició, es veu ben clar, no pretenia reunir un manoll de figures senyeres del nostre país, ni d'un mateix estatament o d'un mateix denominador comú. Potser és més aviat una escollida selecció de personatges coneguts dins el món de la ciència, del cant, de la pintura, de la música, de la medicina, de la política, etc. Una referència, una intenció només, que no cerca tampoc de servir cap idea determinada. Veïrem, això sí, en la selecció, un document gràfic actual de persones conegudes per l'autor, que ell mateix volgué cloure en arribar a la setantena. Al marge queden moltíssimes eminències, potser per a un altre recull. Tanmateix, el millor que podríem pensar és que tots els retrats corresponen a persones que es plauen en l'amistat de Masdeu, perquè l'autor, artista de la fotografia, és un trosset important de la nostra Catalunya artística, forjada amb inquietud i amor a la Pàtria.

Ens va complaure veure els retrats de socis del Centre i de moltes persones vinculades a la nostra entitat. Des d'aquesta columna, felicitem el senyor Masdeu i la casa Aixelà, per l'encert que han tingut de soplar a casa seva aquesta meravellosa mostra d'art.

L'exposició restà oberta de l'11 al 25 de febrer.

Acte de presentació de la col·lecció «Llibres de motxilla»

A la Sala Miquel i Planas de la Llibreria Porter va tenir lloc el passat dia 16 de febrer l'acte de presentació dels llibres «El massís del Pedraforca», d'Agustí Jolis i Maria Antònia Simó, i «Arqueologia per a excursionistes», de Maria Porter i Moix, primers volums d'una col·lecció anomenada «Llibres de motxilla».

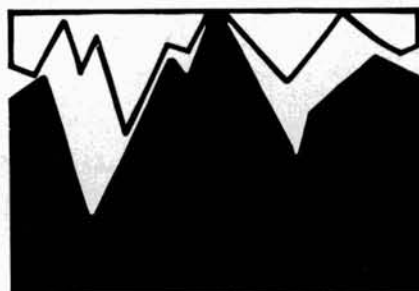
L'acte va començar amb unes paraules de presentació a càrrec de Jordi Mir, de l'equip assessor i també membre del grup que va llançar la idea, acompanyada generosament per les Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Després, el nostre consoci Ramon Pujol i Alsina va fer la presentació del matrimoni Jolis-Simó, escriptors prou coneguts de tots els excursionistes. L'amic Pujol elogià les qualitats personals dels autors i les del llibre, indispensable a tothom que vulgui conèixer el massís del Pedraforca i les seves rodelles. Igual interessa l'escalador, el que vol iniciar-se i fins el simple curiós, el turista, etc. Un tema llarg condensat, però suficient, atès que per ampliar la temàtica l'obra ja indica altres llibres afins publicats per la nostra entitat.

Tot seguit fou el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, Miquel Tarradell, qui dissertà sobre el tractat d'«Arqueologia per a excursionistes», obra singular en què feia temps que estava treballant l'amiga Maria Porter. El senyor Tarradell va dir que encara que semblés estrany no hi havia, en el món dels llibres, cap tractat com aquest, guia i recordatori, ple de contingut en espai reduït, necessari i profitós als arqueòlegs experts i molt més encara als qui vulguin endinsar-se en aquesta especialitat.

També digueren unes paraules el pare Massot, per la casa editora, el matrimoni Jolis-Simó i Maria Porter.

Tot seguit els assistents foren convidats a un refrigeri, que ens permeté de saludar la família Porter, molts amics excursionistes, els presentadors i els autors. A tots volem dir que ens congratulem d'aquesta aportació literària creada per excursionistes i per a excursionistes principalment, de l'acolliment de la casa Porter i de l'ambient fratern que s'hi va respirar.

crònica alpina

a cura de Ricard Vila

Hoggar

Durant el mes d'octubre de 1977 cinc membres del GAM de Biscaia van realitzar una campanya alpina al massís de l'Hoggar (Algèria). Efectuaren el viatge amb tres automòbils, dels quals un s'hi quedà per sempre. Entre les escalades efectuades cal remarcar les vies noves (dificultat D+) a la cara oest de la Punta Jean. Els components foren: Iñaki Pirla, Javi Poza, Rafa Charvarri, Iñaki Astondo, Ricardo Alea i Javi Rodríguez.

Annapurna III (7.548)

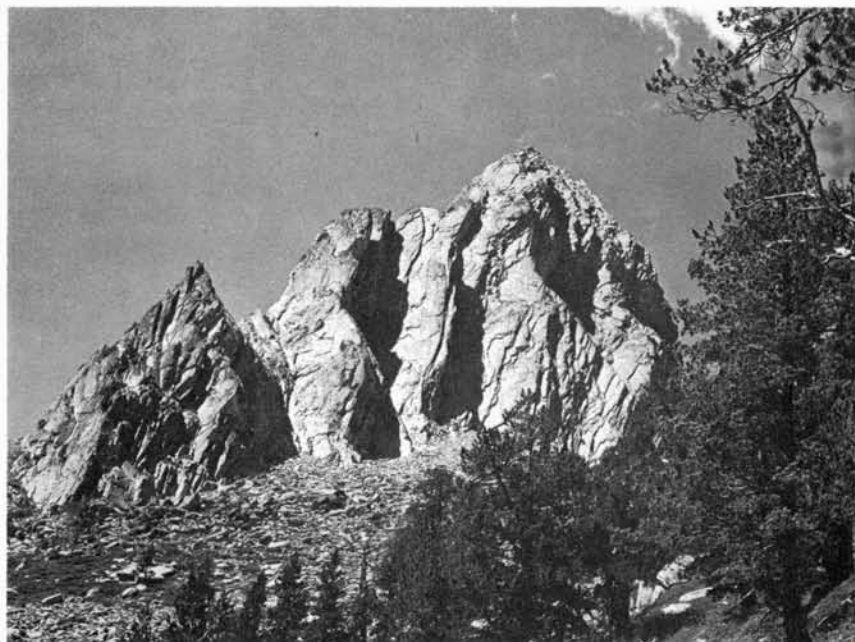
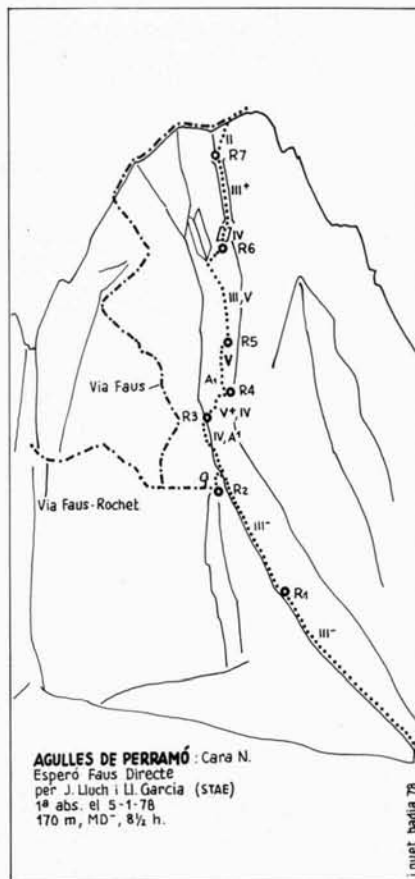
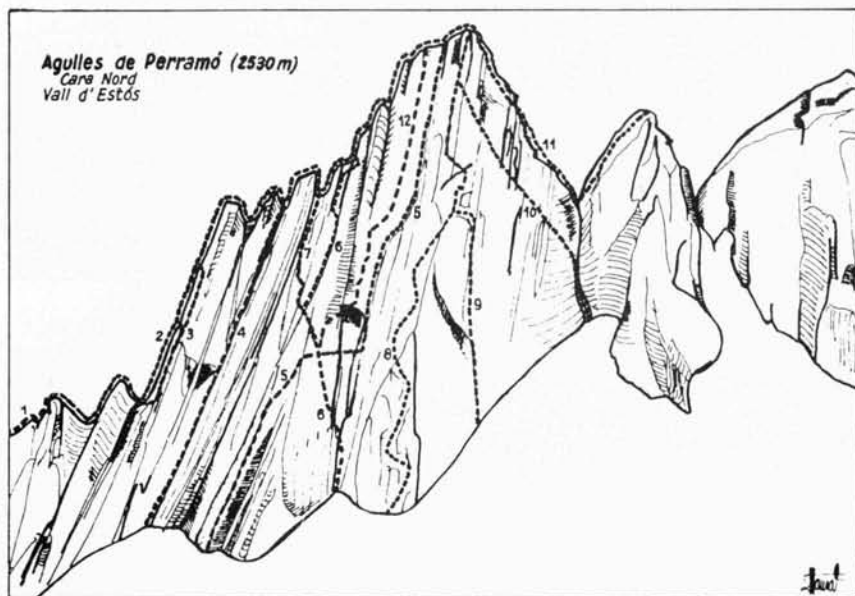
Una expedició del CAI ha escalat dues vegades la difícil cara oest de l'Annapurna III. La primera cordada que aconseguí el cim la formaven Luigino Henery i Giuseppe Cheney. A la baixada va caure Henery, que perdé la vida. Era guia d'alta muntanya d'Aosta i tenia 37 anys. L'endemà de l'accident uns altres dos escaladors de l'expedició, ignorants del que havia passat, van aconseguir el cim.

Nun-Ku (7.135)

Durant l'estiu passat Sylvain Sauden va fer el descens amb esquís des del cim del Nun-Ku (7.135 m.). Aquests descens suposa una nova gesta dels anomenats «esquiadors de l'impossible» en un cim de més de 7.000 m., acon-

Dibuix de la cara N. de les Agulles de Perramó, amb les vies d'escalada que hi concorren: 1, travessia NE-SW, D; 2, variant dels valencians, D; 3, travessia directa de les plaques, MD; 4, gran diedre nord, MD; 5, directa nord, MD; 6, via Faus, D. sup; 7, via Faus-Rochet, D; 8, esperó central, MD inf; 9, via Estasen, AD inf; 11, via normal, PD; 12, esperó Faus, directe, MD. ▼

Una vista de l'enasprada paret nord de les Agulles de Perramó, al circ de Batissielles, Vall d'Estós. ▼▼

seguit amb una expedició lleugera i en 7 dies de durs esforços, sense sherpes. Els components eren Eric Pouimaloux, Del Mulky, André Chauchepart, Marie-Joseph Valentot i Sylvain Sauden.

Everest

L'expedició Tximist ja té el permís i així, per la primavera del 82, tornaran a intentar el sostre del món. Aquest cop l'expedició serà composta per deu

alpinistes com a màxim i reduiran la gran quantitat de material que dugueren l'any 75, més de 20 tones.

Dolomites (Tre Cime)

Durant l'estiu del 77, J. Carrillo, M. A. Gallego, M. Lozano i A. G. Bohorquez obriren una via nova a la paret nord de la Cima Grande de Lavaredo, a l'esquerra de la directa alemanya (Hans-Brandler). Dels 550 m. de desni-

vell total, 300 són en lliure, 380 desplomats i hi ha un sostre de 20 m.

Dolomites (Brenta)

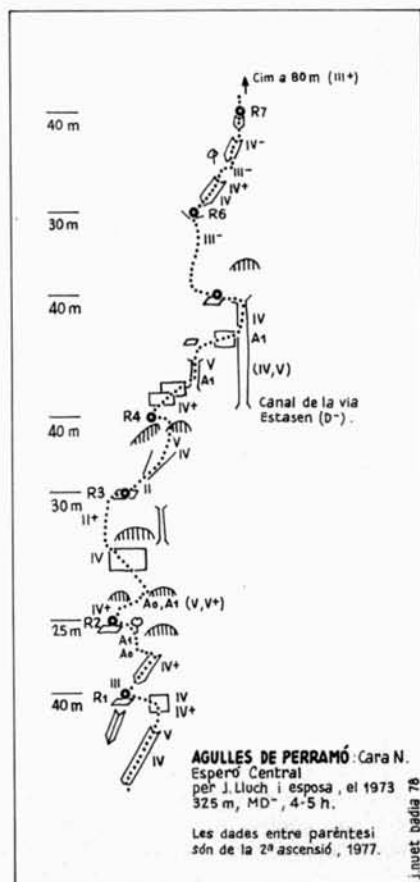
La cordada de l'STAE, Jordi Lluch i J. Asín, va realitzar el Campanile Basso per la via Fherman, la Cima d'Ambiez per la via Fox-Stenico i la Cima Margarida.

Dolomites (Grupo San Martino)

El Pilastro sud-oest de la Pala de San Martino i l'Espigolo del Velo de la Cima Madonna varen ser recorreguts per la cordada Jordi Lluch i F. Minguillon.

Alps (Mont Blanc)

La cordada R. Samarra i J. Lluch (STAE) va realitzar la Dent du Requin V. Renaudie, Mont Blanc de Tacul, couloir Gervassuti, l'aresta SE dels Pele-rins i l'Agulla Croux V. Ottoz.

Vercors

R. Samarra i J. Lluch (STAE) efectuaren el pilar sud de la Doble Bretxa.

Pirineu

Al Midi d'Ossau, A. Cobo i Jordi Lluch (STAE) ascendiren per la cara sud de la Punta d'Aragó i F. Minguiñon i J. Lluch (STAE) l'esperó nord, directa integral del Petit Pic.

Al Marcadau F. Minguiñon i J. Lluch realitzen la cara est de l'agulla Castet Abarca.

Mont Perdut

El dia 2 de gener de 1978 Josep V. Ponce i Ricard Vila (CADE) realitzen el couloir Swan, dels Astazus, i el dia 4 la cara nord del Mont Perdut i desgrimpen el couloir Swan.

La primera ascensió hivernal de l'esperó dels Esparrats i aresta est del

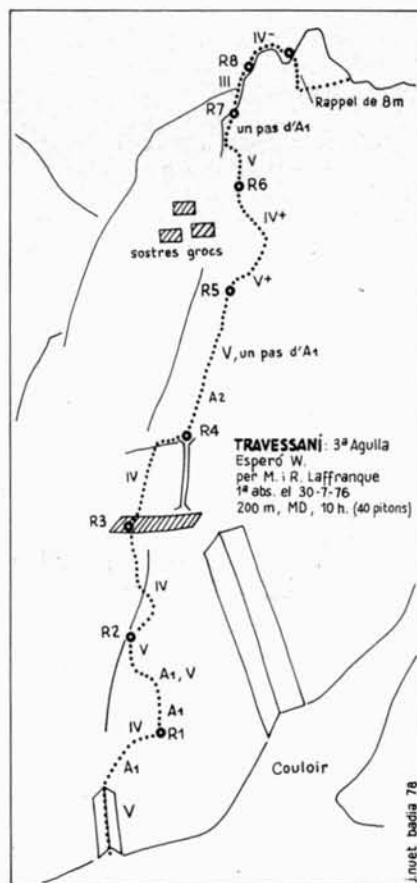
Mont Perdut es va realitzar els dies 7 i 8 de gener per les cordades Jordi Camprubí - Albert Gómez i Remi Brescc - Eduard Lluís. Varen realitzar un bivac al peu de l'esperó i un altre a 100 m. del cim, tot invertint 15 hores efectives d'escalada.

Aneto

Els dies 6 i 7 de gener Ramon Masats, Mingo Albir, Jaume Bonaventura i Pere Cuenca (CADE) realitzaren l'aresta integral de Salenques i Tempesats fins a l'Aneto, amb bivac al cim del Margalida.

Paret nord de Farena

En aquesta paret, ubicada a l'escola d'escalada de la Riba (Tarragona), s'ha obert una via nova anomenada Catalunya. Amb un desnivell de 110 m., manté una dificultat MD. La via es va obrir els dies 6 i 27 de novembre de 1977

per Ricard Casteví i Jordi Besora amb un horari de 5 hores.

Monasterio inferior

El 16 de juliol de 1976 Maryre i René Lafranke varen obrir l'aresta nord-est (D. 150 m., 3 h.). La via segueix tota l'aresta, de granit negre, ben diferenciada en la cara nord.

Arxiu de vies

Comencem en aquest número a ressenyar totes aquelles vies que fa un cert temps que han estat obertes i que no hem publicat o bé són desconegudes.

— Peyragnets

El dia 23-5-76 José Martínez, Marisa Piera i Carlos Villas realitzen una nova via al pic de Peyragnets (2.882 m). La via discorre per la canal central (45-50°) fins a arribar al coll, i d'ací l'ascensió a les tres puntes (AD).

— Estos-Batisellas

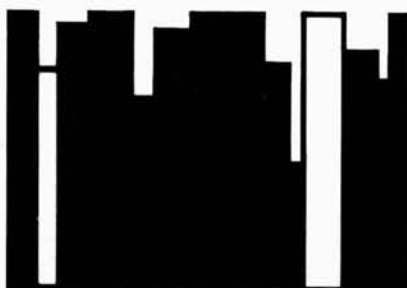
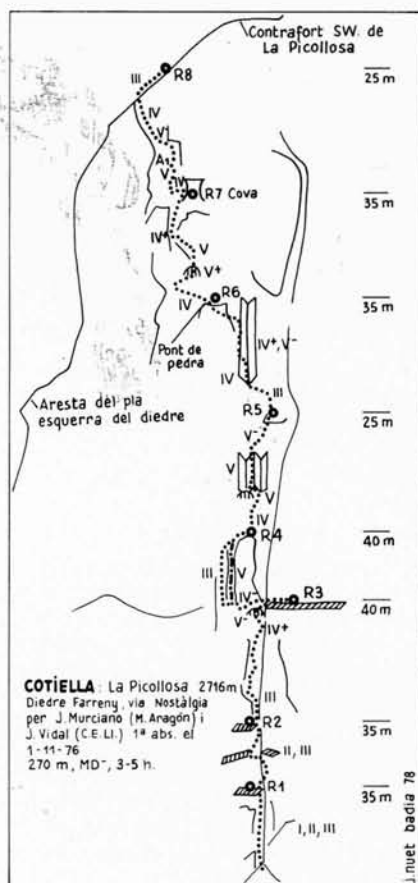
El juliol del 75 José Murciano i R. Marqués obren una via nova anomenada «Jomudo» a la cara sud del pic Arlaud (3.065 m). Amb un desnivell de 250 m, presenta una dificultat de D. La via comença a la dreta de l'esperó sud i segueix unes canals i vies de III grau fins a la gran cornisa, des d'on s'arriba al cim amb quatre llargs de IV grau.

La primera travessia de Las Tucas de Igea (2.835-2.818-2.775) pels esperons d'oest a est va ser realitzada per J. Murciano i Chaverri (M. Aragón) per l'agost del 76. Amb una dificultat AD+ es realitzà la travessia en 4, 5 h.

— Forcanada (2.881 m)

L'any 76 es va traçar una nova via per la cara nord amb uns 1.000 m de desnivell, dificultat D i un horari de 9 hores. La via presenta una gran varietat de passos, però la major part damunt roca dolenta i herba; això fa desaconsellable l'ascensió. Comença poc abans d'arribar al coll de la Forcanada, a la dreta d'un gran couloir-xemenia, i segueix un traçat rectilini fins al cim nord. Oberta el 5 i 19 setembre 76 per J. Murciano, Arnaiz, Chaverri i Mata.

La Picollosa, a la regió de Cotiella, amb la via nostàlgia al diedre Farreny, vista des dels plans de Riançés. ▼

bibliografia

a cura de Josep Girona

GUIA DE LECTURA

Modest Montlleó

Geografia de les terres catalanes. A. López Gómez. — Un llibre bàsic de geografia del país valencià, amb un detall actualitzat sobre l'evolució de la densitat de poblament, l'habitatge, varietats regionals, comarcals i locals. Molt il·lustrat.

Montserrat, pam a pam. Josep Barberà. — Un treball exhaustiu de les activitats de l'autor a la muntanya de Montserrat, amb detall de totes les ascensions fetes a totes les roques monolítiques. Creiem que és el millor llibre d'aquest gènere.

Introducció al paisatge vegetal de la Conca de Barberà. Ramon M.ª Masallés i Joan Pujades. — Com diu el títol, és un assaig sobre el medi físic, el clima i el paisatge vegetal de la Conca de Barberà, generalitats, comunitats i consideracions entorn als recursos naturals.

Les Mares de Déu romàniques de les terres gironines. Antoni Noguera. —

Un estudi iconogràfic marià i del seu culte a casa nostra, títols donats a la Mare de Déu, atributs, materials emprats, vestits, posicions, setials, tipus d'artesanía, inspiració artística, etc. Il·lustrat en blanc i negre i color.

Esglésies romàniques catalanes. Guia. Vicenç Buron. — Un estudi dedicat exclusivament a la investigació i la difusió de l'art romànic, però inventariat de forma que es converteix en una guia profitosa, molt descriptiva i concebuda per comarques. Acompanya l'obra un mapa orientatiu, per a la millor localització dels temples.

Pyrenées. N.º 110. Dans les calcaires et les épineux d'Escoain. Pierre Billon. Descripció d'una excursió pel nord d'Aragó, visitant també Arinzue i Revilla. Il·lustrat.

C. D. Navarra. N.º 36. Larra. — Un treball espeleològic detallat de la zona d'Añelarra, precedit d'una introducció hidrològica i morfològica.

El Pont, 76. El príncep «Quechua», per Ramon Fernández Jurado. — Una gesta i un descobriment que determinen una pàgina interessant i singular de la història dels Andes.

Perspectiva Escolar - 12. Publicació Rosa Sensat. — Programa d'excursions i sortides per conèixer Catalunya, per Escola Ton i Guida. Plantejament d'excursions i visites, amb continguts geogràfics, històrics, humans i a diferents nivells. D'interès per als monitors i vocals d'excursions.

Del meu país. Enric Balaguer. — Llibre de poesies, dedicat al C.E.C., il·lustrat per Nuet Martí, molt adient a aquells excursionistes amants de la poesia descriptiva de paisatges coneguts o de viles visitades, com poden ser el Cadí, Nou Creus, l'Aneto, Begur, Albarca, Orís, Beget, el Brull, etc.

En compliment del que disposa l'article 21 de la Llei de Premsa i Impremta vigent, donem nota de la composició de l'actual Junta Directiva del Centre Excursionista de Catalunya:

President: Lluís Puntis i Pujol; vice-presidents: Hilari Sanz i Gonet i Maties Buendia i López; secretari: Manuel Albertós i Blanquer; vice-secretari: Montsió Garcia i Garcia; comptador: Pere Figuerola i Rusinés; tesorero: Nuria Mercadal i Madrazo; bibliotecari: Modest Montlleó i Espasa; vocals: Robert Garrigós i Ruiz, Lluís Belvis i del Rio, Martí Romero i Rectoret, Francesc Valls i Bach, Emili Civis i Abad, Josep Pratginestós i Marlotti. A més, formen part de la Junta Directiva tots els presidents de Secció o de Comissió i un delegat del Consell de Jovent.

la línia floïd per a una afeitada fresca, penetrant i...perfecta

Lloció per a després d'afaitar-se
Crema d'afaitar amb brotxa
Espuma de crema d'afaitar.

HAUGRON CIENTIFICAL, S. A.
Perfumeria amb base científica.

SANTA EULALIA

ANUNCI PUBLICAT EN LA REVISTA
N.º 1 DE "L'ESQUI" L'ANY 1935 pel
"CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA"

SANTA
EULALIA
E S P O R T S

**Sempre a l'avantguarda de les
darreres novetats de materials
per a l'esqui de neu!**

PASSEIG de GRÀCIA, 93 - TEL. 215 06 74 - BARCELONA-8

ARANSER (CERDANYA)

**CONSTRUCCIO D'UN CONJUNT
DE 10 CASES AGRUPADES EN RÈGIM
DE COMUNITAT DE PROPIETARIS
(A preu de cost)**

INFORMACIÓ:

UBAC/SA

SOCIETAT DE GESTIÓ IMMOBILIÀRIA
Camp 61, Telf. 2128700-04, Barcelona 22

**PROMOTORA D'UN DETERMINAT
CONCEPTE D'ARQUITECTURA**

**En les vostres sortides internacionals
feu com a l'Expedició a l'HINDUKUSH:
utilitzeu el servei de moneda
estrangera del Banc Occidental**

Com a entitat delegada del Banc d'Espanya,
tenim a la vostra disposició els bitllets i divises
necessaris, dins de les normes vigents, per als vostres
desplaçaments i transaccions exteriors.

L'HOSPITALET

c/. Font, 73
Tel. 249 48 67

TARRAGONA

Av. Conde de Vellellano, 113
Tel. 977 - 21 80 50
Ag. n.º 1 (Sant Salvador)
Av. St. Salvador, 132
SANT SALVADOR (Tarragona)

BARCELONA

Ronda de la Universitat, 35
Telèfon 93 / 301 16 00

LLEIDA

Av. General Mola, 21
Tel. 973 - 23 79 47

FIGUERES

Sant Pau, 3
Tel. 972 - 50 50 04

GRANOLLERS

Plaça Barangué, 4
Tel. 93 - 870 03 66

BANC OCCIDENTAL

Patrocinador de l'Expedició Països Catalans a l'HINDUKUSH

Veniu
a conèixer
la veritable
ITALIA

ORGANISME OFICIAL ITALIA
PEL TURISME

ARIBAU, 212-216 - TELS. 217 67 92 - 228 82 04
BARCELONA-6

FUNDADA EN 1870

GENERES DE PUNT
CAMISERIA

Gonzalo Comella

PASSEIG DE GRACIA, 6
AVDA. GENERALISIMO, 478 - VIA AUGUSTA, 2